AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

YARIM
Milyon
LİRA
İRATLI APARTMAN
PARA
EV
AKBANK
HER 50 LİRAYA BİR İŞTİRAK HAKKI.

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa • Ankara
P. K. 582 — *Tel*: 18992

Fiatı: 60 Kuruş

*

İmtiyaz Sahibi:
Metin TOKER

*

Yazı İşlerini fiilen idare edeni
Cüneyt ARCAYÜREK

*

Ressam:
İzzet ÇETİN

*

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS — ZÜHTÜ ÖVEN

*

Klişe:
Doğan TORUNOĞLU

*

Abone Şartları:

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

*

İlân Şartları:
4 Renkli arka kapak (Tam sayfa) : 350 lira
Kapak içi 300 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

*

Dizildiği ve Basıldığı Yer:
Yeni Matbaa — Ankara

Kapak Resmimiz

Fethi Çelikbaş

İspat hakkı peşinde

Kendi aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Nisan ayı nihayete ermeden evvel Türkiye Büyük Millet Meclisine bir kanun teklifi sunulacaktır. Teklif basın kanuna ile ilgilidir ve ispat hakkının tanınmasına dairdir. Teklifin altında pek çok Demokrat mebusun imzası bulunacaktır. Bunların arasında, halen meri olan kanunu getiren hükümetin eski bir azası, o vakitki İşletmeler bakam Prof. Fethi Çelikbaş da vardır. Nitekim bahis mevzuu kanun görüşülürken ispat hakkının kabulü hususunda İstanbulun müstakil milletvekili Nadir Nadi tarafından yapılan bir teklifi kabul etmeyen ve onun reddi lehinde rey kullanan demokrat mebuslardan mühim bir kısmı da tadil tasarısını getirenler arasındadır. Sadece bu hadise bile, kar helvasını icat ettikten sonra ona beğenmeyen Nasreddin hoca gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisi azalarından ekserisinin ispat hakkı vermeksizin kanunlaştırdıkları 6334 saydı kanunun mahzurlarını görüp anladıklarını ispat etmektedir.

6334 sayılı kanun niçin getirilmişti? Sebeplerin başında, şeref ve haysiyetleri korumak endişesi yer alıyordu. Bunun son derece makbul Ur sebep olduğunu itiraf etmemeğe imkân yoktur. Basın hürriyeti ne kadar mukaddesse, şeref ve haysiyetlerin de o derece mukaddes olduğunu herkes kabul etmektedir. Zaten bu neviden mefhumlara tecavüzün hürriyet değil, hürriyetin suistimal edilmesi mânasını taşıdığı öylesine aşikârda* ki münakaşası bile caiz değildir. Ancak münakaşa götürmeyen başka bir nokta dünyanın bütün diktatoryalarında, en çok korkulan hürriyet olan basın hürriyeti kısılırken alâkalı iktidarların ta "şeref ve haysiyet" pilâvını ısıtıp ortaya getirdikleridir. Demek ki, eğer hakikaten demokrasiye âşık bir hükûmetin idaresindeysek - milletimizin ta aşkla yandığına zerrece şüphe yoktur - bir noktanın sureti katiyyede halli gerekmektedir: şeref ve haysiyetleri, ispat hakkını da tanıyan bir kanunla korumak imkânı mevcut değil midir? Zira ta kanunun, "şeref ve haysiyetler" bahanesiyle basın hürriyetine öldürücü bur darbe indirdiğine ve gazetecileri her an düşürülmek tehlikesine maruz bir ip cambazı haline getirdiğine zerrece şüphe yoktur. Acaba ispat hakkının kabulü, "şeref ve haysiyet" leri - cidden mevcut oldukları ahvalde - rencide edecek midir? Bakanlar hakkında mahkemelerde ispat hakkım kaldıran bizatihi 6334 sayılı kanun değil, bir tevhidi içtihat kararıdır. Şimdi istenilen, ispat hakkına imkân verecek Ur fıkranın ilâvesidir.

Evvelâ 6334 sayılı kanunun, kendisinden şüphesi olan bazı zevatın endişelerini bertaraf edemiyeceğini ve o kanun dairesinde yapılan neşriyatın dahi kendilerine eza verebileceğini, yazılanlardan grene alınabileceklerini ve infial duyabileceklerini itiraf etmek lâzımdır. Meselâ Cumhuriyet gazetesinde Burhan Felek bir fıkra yazıyor ve AKİS dâvası sırasında Dr. Sarolun avukatının "meslek tesanüdü dolayısiyle, gazeteci olan ehlivukuf heyetinin gazeteci lehinde rapor vermiş olduğu" iddiasını reddediyor, Diyor ki: "Bir basın davasında ehlivukuf heyeti elbette ki gazetecilerden teşekkül edecektir. Bunun aksi düşünülebilir mi? O halde kürtaj davalarını da kasaplara hallettirmek gerekirdi." Farzediniz ki bir kürtajcı bunu okuyor. O zatın, bu masum yazıdan alınmamasına imkân mı mevcuttur? Hele bahis mevzuu kimse yüksek bir makam işgal ediyorsa savcının hemen harekete geçmesi ve o kimseyi alınmaktan kurtarmak için 6334 saydı kanuna dayanarak dava mı açması lâzımdır? Ama 6334 sayılı kanun tanları cezalandırmaz ki.. Hattâ hiç bir kanun cezalandırmaz. Bu neviden alınmaları önlemek için demokrasilerde bir tek çare vardır: yüksek makamlara, meselâ kürtajcı kelimesinden alınacak zatlar getirilmez. Tabii diktatoryalarda başka bir yol daha vardır: Adalete tesir edip, en masum yazdan bile mahkûm ettirmek! Abdülhamid devrinde burun'dan bahsedenlerin başına belâ gelirdi.

İspat hakkının yokluğu alınmaları önliyemediği halde, birçok meselenin demokrasilere yakışır şekilde ortaya atılmasını ve münakaşa edilmesini, suiistimal yapanların, nüfuzuna kötüye kullananların foyalarının umumi efkâra arzedilmesini imkânsız hale sokabilir. Farzediniz ki İtalyadaki Montesi rezaleti Türkiyede cereyan etmiştir. O rezaleti bir gazetecinin açığa vurması, 6334 saydı kanun muvacehesinde imkânsızdır. İspat edebileceği bir çok hakikate vakıf olan gazetecileri bugünkü basın rejimi susturmaktadır. Buna mukabil, şerefli kimselerin şerefsizlerin iftiralariyle lekelendikleri görülmüş şey değildir. Hele iftiracılar, sahte isnatçılar şimdikinden de ağır şekilde cezalandırdırlarsa.. Ümid ve temennimiz, ispat hakkının kabulünü teklif eden tasarının evvelâ hükümet tarafından desteklenmesi ve Meclisce hem ittifakla, hem de alkışlarla, kabul olunmasıdır.

Saygılarımızla

AKİS

Davamız

Karar!

Bu mecmuanın baskısına başlanıldığı sırada, AKİS - SAROL davasında Ankara toplu basın mahkemesi kararını vermiş bulunacaktır. Son celse 31 Mart perşembe günü yapılmış ve o celsede Dr. Mükerrem Sarol'un avukatı Burhan Apaydın şikâyet mevzuu olan yazılarda suç unsuru olmadığını bildiren ehlivukuf raporunu şiddetle tenkid etmiş, bunu ihticaca salih görmediğini beyan etmiştir. Avukatın iddiası şu olmuştur: ehlivukuf heyetini teşkil eden zatlar ya doğrudan doğruya gazetecidir - Cevat Fehmi Başkut gibi -, ya da gazetelerde sütun sahibidirler - Sabri Esat Siyavuşgil ve Sulhi Dönmezer gibi - . Bu zatlar, bir meslekdaşları aleyhinde rapor vermek istememişler ve meslek tesanüdü dolayısiyle daha raporlarının başında yazılarda suç bulunmadığı peşin kanaatine saplanmışlardır. Burhan Apaydına göre ehlivukuflar gazetelere yazı yazdıklarından ilerde kendilerinin de böyle bir suç işlemeleri ihtimalini hesaplamışlar, o suçlarım şimdiden bizzat mahkûm etmemek için raporlarını Metin Toker'in lehinde vermişlerdir.

Bu iddiaları AKİS Mecmuasının avukatı Faik Ahmet Barutçu cevaplandırmış, biri Hukuk Fakültesi Dekanı, öteki Edebiyat Fakültesi profesörü, üçüncüsü Gazetecilik Enstitüsü hocası ve Gazetecilik Cemiyeti Başkanı olan üç ehlivukufa böyle isnatlarda bulunmanın gülünç olduğunu ifade ederek meslek tesanüdünün bu kıratta kimselere kanaatlerinin hilâfına rapor verdirtemiyeceğini belirterek sormuştur:

"—- Müdahil taraf ne istiyor? İllâ yazılarda hakaret vardır diyecek bir ehlivukuf heyeti mi? Rapor mükemmel şekilde hazırlanmış ve başında belirtildiği gibi bütün yazıların incelenmesinde kanunlarımız, teamüller ve Demokratik memleketlerin usulleri ile mecmuanın neşrindeki gaye ve tarafların iddiaları göz önünde tutulmuştur. Raporda tenakuz ve eksiklik yoktur. Raporda bulunmayan şey müdahil vekilinin hayalleri, evhamları, şüpheleri, acaip mânalandırma gayretleridir."

Son olarak Metin Toker kısa bir konuşma yapmış ve şöyle demiştir:

"— Belki de şimdiye kadar açılan basın davalarının en garibi dolayısiyle aylardan beri huzurunuzu işgal ediyorum. Fakat bunda benim bir kastim olmadığını takdir buyurursunuz. Dr. Mükerrem Sarol'a hakaret ettiğimi iddia ediyorlar. Nerede hakaret, diye soruyoruz. Diyorlar ki: bu, öyle bilinen bir hakaret değil, sanık hakaret usullerinde yeni bir keşif yaptı, demokratik küfürler vasıtasiyle şerefimize tecavüz ediyor, onun için yazılarda hakareti cümle cümle, kısım kısım gösteremeyiz, fakat hakaret vardır.

Yok böyle şey, reis beyfendi!

Bir celsede hukuk kitabı okumuş olduğumuzu söylüyoruz. Tamam, diyorlar, suç işlemeyi daha o zamandan tasarlamış ve bunu ustalıkla yapabilmek için hukuk kitapları okumuş.

Yok böyle şey!.

Ne ithamlarda, ne isnatlarda bulunmuyorlar.. Bunların karşısında aklın ve izanın durmamasına imkân yoktur. Türk Sesi gazetesinin tirajlarının alçak olduğunu yazmamızdan Dr. Mükerrem Sarola alçak dediğimiz mânasını çıkartıyorlar. Suistimal yapanlar varsa cezalandırılsınlar diyoruz, Dr. Mükerrem Sarolun suistimal yaptığını iddia ediyor diyorlar. Resmi ilanları dağıtan ve basın lalelini tedvir eden bir bakanlığın başında gazete sahibi olan bir bakanın bulunmaması tezini savunuyoruz, Dr. Sarolun mevkiinin nüfuzunu kullanarak gayrımeşru menfaat temin ettiğini iddia ettiğimizi söylüyorlar. Har kelimede, her cümlede Dr. Sarola bir hakaret vehmediyorlar.

Faik Ahmet Barutçu
Söz adaletini

Yok böyle şey!

Şimdi aynı hakikati ehlivukuf heyeti bildiriyor, yazılarda hakaret veya şereflere tecavüz bulunmadığını söylüyor. O zaman kalkıyorlar, ehlivukufların da gazetelere yazı yazdığını, onun için bu neviden suçları ilerde işlemelerinin muhtemel olduğunu, dolayısiyle bu suçları şimdiden bizzat mahkûm etmemek için lehimizde rapor verdiklerini huzurunuzda iddia ediyorlar. Bunun karşısında aklın, izanın durmamasına imkân mı var?

Yok böyle şey! Koca dekanlar, koca profesörler, Gazetecilik cemiyeti reisleri bu mülâhazalarla rapor verirler mi?

İllâ yazılarımızda hakaret görmek istiyorlar. Hakaret yok diyoruz, anlamıyorlar. Fakat biraz evvel avukatları, dertlerinin ne olduğunu söyledi. Dr. Mükerrem Sarola muhabbet beslemiyormuşuz, Dr. Mükerrem Sarolun şahsı veya gazetesi hakkında takdirkâr bir tek cümle yazmamışız. Mecbur değilim reis bey, ben Dr. Mükerrem Sarola muhabbet beslemeğe, şahsı veya gazetesi hakkında takdirkâr cümleler sarfetmeye mecbur değilim, onu övmeye mecbur değilim, hattâ bu zat hakkında da mutlaka iyi avukattır, hele başmakale yazınca okuyanlar hayranlıktan bayılırlar demekle mükellef değilim. Kanunlar beni mecbur etmiyor. Niçin Dr. Mükerrem Sarola illâ muhabbet duyayım, niçin beğenmediğim gazetesi için methiyeler kaleme alayım? Her bakan olan zatı sevmeye mecbur muyum ve kendisine muhabbet duymamak suç mudur? Hangi memlekette yaşıyoruz?

. Yok böyle şey, reis beyfendi! Dr. Sarolu sevmiyor diye insanlar suçlandırılır mı?

Müdahil avukat, müvekkilinin hakarete uğradığından eza içinde bulunduğunu söyledi. Hakaret yok dedik anlamadı. Avukatımız hakaret yok dedi, anlamadı. Ehlivukuf heyeti hakaret yok diyor, anlamıyor. Bunların karşısında müvekkilinin cezadan kurtulması gerekmezmiydi? Hayır! Avukat ısrar ediyor, illâ hakarete uğramıştır müvekkilim, diyor. İllâ mahkûm edilmemizi istiyor. Bari siz, muhterem hâkimler bu yazılarla hiç kimseye hakaret edilmediğini bildiriniz de Dr. Mükerrem Sarol ezadan kurtulsun. Beraatimi en çok, işte bunun için istiyorum."

Metin Tokerin konuşmasından sonra dava 7 Nisana ve karara kalmıştır.

D.P.

Kongreye hazırlık

Şehirlerarasının kadın memuru : "— Ayrılmayın, Adana görüşecek.." dedi.

Aranılan yer, Demokrat Partinin Rüzgârlı sokaktaki Genel Merkeziydi. Adana teşkilâtının fena bir haberi vardı: İl Başkam Ömer Başeğmez istifa etmişti. Onun istifası üzerine il ve merkez ilçe idare heyeti ile

Haysiyet divanı başkanı da vazifelerini terketmişlerdi. Adanada uzun zamandan beri içten içe gelişen ihtilâf nihayet patlak vermiş ve aleniyete dökülmüştü. Başkan Ömer Başeğmez, Demokrat Parti hareketinin hemen başından beri buna iştirak etmiş ve U başkanı olmuştu. Zaman zaman anlaşmazlıklar çıkmış, hattâ Başeğmezin Genel Merkezle - ve Menderesle - arası açılmış, karakediler dolaşmış, il başkanının partiden ayrılacağı rivayetleri çıkmış, bazen ihracına çalışılmıştı.

Ömer Başeğmezi kuvvetli yapan şeylerden biri de gazetesiydi. Sahibi bulunduğu Demokrat Adana gazetesi vasıtasiyle fikirlerini duyurabiliyor ve rakiplerine nazaran üstünlük sağlıyordu. Ancak teşkilâta tam mânasiyle hâkim değildi.

İhtilaf yeni başlamamış, fakat şimdi vehamet kesbetmişti. Bundan bir müddet önce Ömer Başeğmez Menderesin daveti Üzerine kalkmış, Ankaraya gelmiş, Genel Başkanla görüşmeler yapmıştı. O sıralarda Adana il başkanım Ankara Palasın pavyonunda bazı ailelerle görmek kabil oluyordu. İl başkanı Adanaya dönüşünde, rakiplerini partiden attırmak selâhiyetini cebinde taşıyordu.

Ömer Başeğmez evvelâ Haysiyet divanını toplamış ve teşkilât içinde hizip kuranların ihracı için karar istemişti. Haysiyet divanının başkanı da buna taraftardı. Karşı hizbin başında Belediye Meclisi azalarından Dr. Sakıp Önal vardı. Dr. Sakıp Önal Ömer Başeğmezin aslen Adanalı olmayıp Kayseriden geldiğini ve zengin olduğunu, o yüzden Adana teşkilâtının başında bulunmasının memnuniyetsizlik doğurduğunu, il başkanlığına Adananın yerlilerinden bir zatın geçirilmesini istiyor ve Başeğmezi devirmeğe çalışıyordu. Başeğmez ise, kendisine hücum edilen hemen bütün il başkanları gibi bu hareketi Genel Merkeze müteveccihmiş gibi gösteriyordu. Zâten tasfiye selâhiyetini de o sayede almıştı.

Adnan Menderes

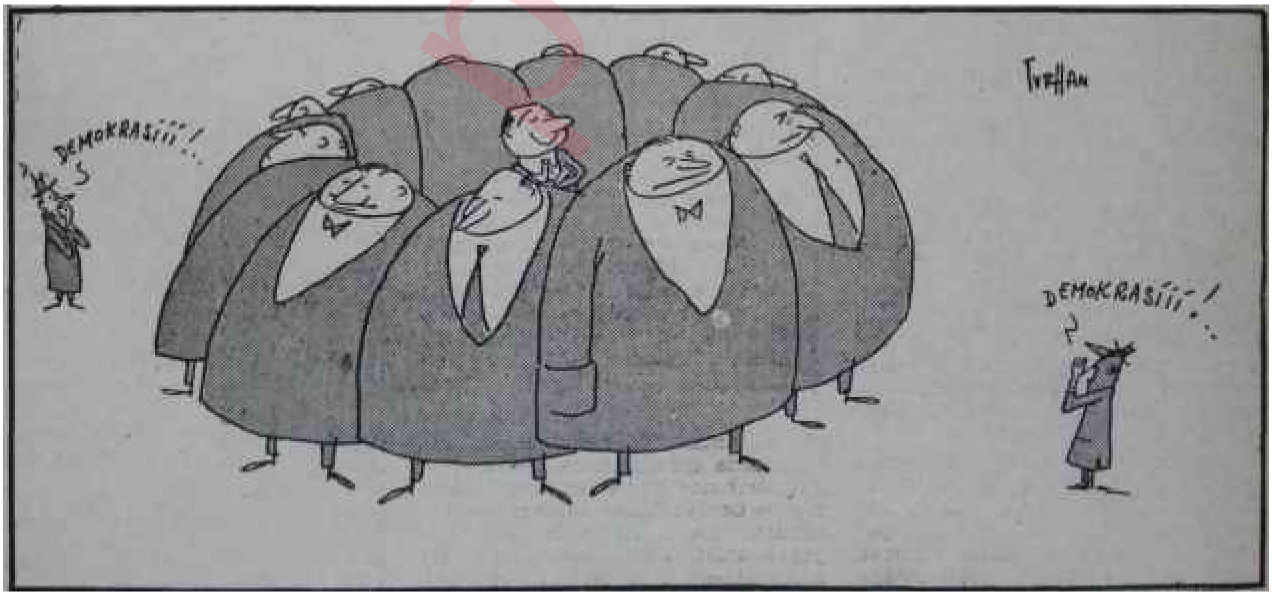
Tabii başkan

Fakat bir müddet evvel, Haysiyet divanı toplantıları devam ederken Ömer Başeğmez yeniden Ankaraya davet olunmuştu. Fakat bu sefer Adnan Menderes kendisini kabul etmemiş ve Genel Başkan vekili - tayin suretiyle - Prof. Fuad Köprülüye havale etmişti. Köprülü Başeğmeze vaziyeti anlatmış ve il başkanlığından istifasını istemişti. Ömer Başeğmez başka yerlere de müracaat etmiş, fakat bir müsbet netice alamamıştı. Genel Merkez istifasını arzuladığına göre bunu gönül rızasiyle yapmakta fayda vardı. İl başkanı Adanaya döndü ve istifasını verdi. O istifayı, Kayserililer gurubundan başka istifalar takip etti. Görünüşte Dr. Sakıp Önal gurubu başarı kazanmıştı.

Perde arkasında

Ancak Dr. Sakıp Önal'ın Ankarada kuvvetli bir müttefiki vardı: Cavit Oral. C.H.P. nin eski Tarım bakanı partisini değiştirdikten sonra yeni partisinin Adana teşkilâtını da eline geçirmek istiyordu. Cavit Oral, Başbakan Adnan Menderesin yakın dostu ve ahbabıydı. Menderes kendisiyle sık sık - Çiftlikte veya Süreyyada - yemek yiyor, iltifat ediyordu. Eski Tarım bakam D.P. Genel Başkanına duyduğu saygı ve hayranlığı hiç bir zaman saklamamıştı. Dr. Behçet Uz'un yeniden Sağlık bakanı olması üzerine onun da tekrar Tarım bakanlığına getirilmeyi pek arzuladığı hiç kimsenin meçhulü değildi. Bunun en emin yollarından biri ise, Adanada kuvvetli olmaktı. Ömer Başeğmezi devirmek güzel bir kuvvet denemesi olacaktı. Böylece Adanalılar parti içinde iktidarı ele alacaklardı. İl başkanının gözden düşmesinde Cavit Oralın Başbakana telkinlerinin rolü bulunduğu aşikârdır.

Bu sırada Adanada da il başkanlığına namzetler arasında Cavit Oralın hararetli taraftarlarının isimleri söyleniliyordu. Meselâ bunlardan biri 1960 de namzet gösterilmediğine kızıp Halk Partisinden ayrılan ve D.

"ETNAN BEY DUYMASIN"

P. ye geçen Kasım Öner idi. Bu arada Tevfik Kadir Ramazanoğlundan da bahsediliyordu. Her halde Adanada parti içinde bir "taklibi hükümet" olmuştu've bu hadiseye Ankaradaki Adanalılar yabancı değillerdi.

Kongre toplanacak

Hareket, sadece Ad anadaki teşkilât içinde değildir. Bütün memlekette bir hazırlık vardır. Bu hazırlık büyük kongreyedir. Büyük kongrenin tarihi hakkında Genel İdare Kurulu hiç bir karar almış değildir. Fakat senelerden beri kongresini toplamayan bu parti, Cemiyetler kanunu muvacehesinde lüzumundan fazla müşkül bir durumdadır. Daha mühimi kongrenin toplanmaması bizzat demokratlar arasında memnuniyetsizliğe yol açmaktadır. Genel Başkana yakın çevrelerde söylenildiğine göre kongre nihayet bu yaz yapılacaktır.. Şimdi cereyan eden bir çok hadiseyi, o haberlere bağlamak gerekmektedir. Hakikaten bundan bir müddet evvel "nüfuz tüccarlarını temizlemek maksadiyle" haysiyet divanları tarafından verilen ihraç kararlarının lağvedileceği ve partiden çıkarılmış bir çok kimsenin yeniden parti saflarına alınacağı anlaşılmaktadır. Zira o temizlemelerden bazılarında kurbanların kuvvetli şahısların hasımlarından ibaret bulunduğu meydana çıkmıştır. Kongrenin tarihi belli olduktan ve bu, tarih yaklaştıkça mücadelenin kuvvetleneceğine şüphe yoktur.

Mücadele Genel Başkanlık için olmıyacaktır. D.P. nin tabii başkanı, hakiki mânasiyle tek kuvvetli adam olan Adnan Menderestir. Fakat Genel idare kuruluna kimler girecektir? İşte, mesele oradadır. AKİS, hususi istihbaratı sayesinde o mücadeleyi yakından takip fırsatını okuyucularına verecektir.

Meclis gurubunda dedikodu

Bu sırada, bazen kongre hazırlığı olarak, bazen de tamamiyle şahsî sebeplerden dolayı bazı demokrat milletvekilleri kendi guruplarına öyle meseleler getiriyorlardı ki, şaşmamak elden gelmiyordu. Bu gidişle bir gün üst kattaki komşusuna kızan milletvekilinin de meselâ İçişleri bakanına hitaben bir sual' takriri vermesi pekâlâ beklenebilirdi. Salı günü gurup bunun yeni bir misalini gördü. Takriri veren İzmir Milletvekili Rauf Onursaldı. Rauf Onursal'ın İzmirde Burhan Maner hizbini tuttuğu, Burhan Maner'in ise Adnan Düvenci ve Osman Kibar ile rekabet halinde olduğu biliniyordu. Onursal'ın takrirlerinden biri Adnan Düvenci, öteki de Osman Kibar hakkında değil mi idi? Aman ne tesadüf...

Suallerden biri İzmir gazetelerine yapılan kâğıt tahsisleri hakkında idi. Bu münasebetle Onursal Adnan Düvenci hakkında bildiklerini söyliyecek, içini dökecekti. Olmadı. Ticaret ve Ekonomi bakanı bu suali cevaplandırmak için mehil istedi. İkinci takrir ise, İzmir Sanayi Odasındaki bir suistimal iddiası ile alâkalı idi. Hatırlarda olduğu üzere, Osman Kibar aleyhinde böyle bir. isnat yapılmış ve Osman Kibar mahkemeye verilmişti. Rauf Onursal'ın buradaki gayesi açıktı. Fakat bakan hâdisenin muhakemesinin cereyan ettiğini hatırlattı. Muhakeme sona ermeden üzerinde konuşulmamasını ihtar etti. Rauf Onursal'ın hiddeti görülecek şeydi. Şahsi rakiplerine kürsüden hücum etmek fırsatını elinden alıyorlardı. Bu sefer bakana yüklendi ve kendisini şark zihniyeti ile hareket etmekle suçlandırdı. Fakat gurup Sıtkı Yırcalıyı tutuyordu. Nitekim bu sözler Onursal aleyhinde tezâhürata yol açtı.

Biraz daha ciddi olsak..

Sarayların idarecileri

İ. Ş. *Özgen* — *A. Kocabıyıkoğlu* — *M. Aldemir*

Yazılanların henüz mürekkebi kuramadı. Türkiye Büyük Millet Meclisinin kürsüsünden yapılan konuşmaların akisleri kulaklarımızdan kaybolmadı. Sarayların durumu ve saraylardaki eşyanın muhafazası hakkında Demokrat Parti iktidarının sarfettiği gayretler göklere çıkarıldı. Bu sarayların hiç bir zaman bu kadar bakımlı olmadıkları söylendi. Bir yangın tehlikesinin bulunmadığı ifade olundu. Her taraf tamir edilmişti. Bu işler için de şu kadar para sarfedilmişti. Gerçi her şey tamam değildi, eksikler vardı ama büyük Saraylar çok iyi vaziyetteydiler. Daha da iyi olacaklardı. Bunlara bakmayan, "27 senelik C.H.P. iktidarıydı". Fakat millet malı şimdi emin ellere geçmişti. Millet bu bakımdan en ufak bir endişe duymamalıydı. Hattâ bir beyana 'göre mevcut malların kıymetleri bile, çeşitli ekspertizlerle Demokrat parti devrinde yükseltilmişti!

Simdi bir de Anadolu Ajansı tarafından verilen şu haberi okuyunuz:

"İstanbulda ikametleri esnasında güzide misafirlerimizin emirlerine, evvelce, Dolmabahçe Sarayının tahsis edilmesi karar altına alınmıştı. Fakat, Dolmabahçe Sarayının elektrik tesislerinin bozuk olması, bu yüzden yangın tehlikesi arzetmesi, tamiratının ise aylara mütevakkıf bulunması, Dolmabahçe'nin muhterem misafirlerimizin ikametgâhları olarak kullanılmasma, maalesef maddî i-- kân vermemiştir."

Devletin resmî ajansı tarafından verilen bu yürek sızlatıcı haber karşısında üzülmemek mümkün müdür?

Saraylara C.H.P. iktidarı zamanında iyi bakılmıyormuş, yahut D.P. iktidarı millet malına iyi bakmıyormuş.. Bunlar, partizanların aralarında halledecekleri mevzulardır. Ama millet olarak bizi alâkadar eden, mallar hakkında bir endişenin bulunmamasıdır. Dolmabahçe sarayı, en ziyade göz önünde bulundurulan Dolmabahçe sarayı bu vaziyette olursa, varınız öteki sarayların vaziyetini kıyaslayınız. Bir sabah' o tarihi sarayı kül haline gelmiş olarak bulursak feryatlarımız, figanlarımız para eder mi? Partilerimizin karşılıklı ithamları onu kurtarır mı?

Meclisteki müzakereler esnasında pek çok hatibin lüzumundan fazla iyimser ve pembe gözlüklü oldukları Anadolu Ajansının şu haberinden anlaşılmaktadır. Meseleyi bir defa daha, ama partizan mülâhazalarla değil, hakikaten bir müsbet neticeye varmak için ele alsak, bize öyle geliyor ki çok iyi olur.

Yoksa, geç kalacağımızdan korkuyoruz.

Bakalım Demokrat parti gurubunda yukardaki komşudan şikâyetine sıra ne vakit gelecek?..

Oraya, memleket islerini görüşesiniz diye gönderildiniz beyler! Lûtfen biraz ciddiyet.

C. H. P.

Azimli kararlar arefesinde

İzmirde Sergi sarayının büyük salonu tamamile dolu vaziyetteydi. Saat 14.30 da C.H.P. nin il kongresi başlıyacaktı. Bütün delegeler yerlerini almışlardı. Kalabalığın ekseriyetini dinleyiciler teşkil ediyordu. Davetliler de vardı. Bunların başında C.H.P. Meclis gurubu başkan vekilleri Nüvit Yetkin (Malatya) ile Sırrı Atalay (Kars) bulunuyordu. Ankaradan kalkıp gelmişlerdi. Göze çarpan başka bir davetli, D.P. nin İzmir il başkanı Enver Dündar Başardı. Belediye başkanı Selâhattin Akçiçek (D.P.) de davetliler arasındaydı.

İzmirli Halk partililer Genel Başkan İnönüyü ısrarla davet etmişlerdi. İnönünün Ankarada verilmiş sözleri ve yapılacak işleri vardı. Başbakanın Lübnan Cumhurbaşkanı şerefine vereceği ziyafete gideceğini bildirmişti. Gitmemek bir takım yanlış mânalara ve tefsirlere yol açabilirdi. Fakat Meclis gurubu başkan vekilleriyle bir mesaj göndermişti. O mesaj okunduğunda Genel Başkanın, söyliyeceğini Ankaradan da pek âlâ söyliyebildiği görüldü.

Kasım Gülek

5 memleket - 50 nutuk

İnönü mesajında partisinden çok, kendi durumunu açıklıyor ve hepsinin mühimi, parti içi meselelere ilk defa olarak temas ediyordu. Artık bunun zamanının geldiğine karar yerdiği aşikardı. Kendi durumu, Parti Meclisi tebliğlerinde - bilhassa sonuncusunda - ifade edilen durum olmakta devam ediyordu. Partilerarasında medeni münasebetlere elbette ki taraftardı. Ama kanun karşısında ciddî ve hakiki olarak - İnönü, hakiki kelimesi Üzerinde İsrar ediyordu - eşit muamele görmek hâlâ siyasi ihtiyaçların başındaydı. Bir takım kimseler C.H.P. 2 Mayıs seçimlerini kaybettiğine göre seçmenin CHP. nin prensiplerine iltifat etmediğini yazmışlar, "Halkın sesi hakkın sesidir" gibi beylik vecizelerle muhalefetin, galip tarafın prensipleri karşısında boyun eğmesi tavsiyesinde bulunmuşlardı. İnönü, mesajında bu politikayı şiddetle reddediyor ve diyordu ki: "İktisadi ve içtimai prensiplerimizin memleketin ihtiyacına en muvafık olduğu kanaatinde samimi olarak duruyoruz". Bu cümle, seçimleri D.P. kazandığı için C. H. P. nin müdafaa ettiği prensiplerden vaz geçmesi, meselâ demokrasiyi memlekete D.P. nin yerleştirmesini sabırla ve sessizce beklemesi lâzım geldiği garip fikrini ortaya atanlara İnönünün iltifat etmediği mânasını taşıyordu.

Fakat mesajın bir kısmı vardı ki Partinin iç meseleleri hakkında İnönünün fikir ve niyetini ilk defa olarak açıklıyordu. Genel Başkan söyle yazmıştı:

Bir ân gözümüzden uzak tutmamalıyız ki seçmenin emniyetine ve vatana kargı mesuliyetimize lâyık olmak için parti içinde hakikî bir tesanüt ve fikir birliğinin hüküm sürmesi lâzımdır. C.H.P. on senedenberi hususiyle muhalefet zamanında her türlü çözme ve çözülme oyunlarına sağlam bir karakterle mukavemet etmiş* tir. İstikbalde de bu mukavemetin 8arsılmıyacağına tam bir itimadım vardır.

Bu, C.H.P. içinde alman yeni bir kararı ortaya koyuyordu: zor karşısında boyun eğenlerin bu hareketlerini bir fikir yaldızına boyayarak ortaya yeni bir politikanın şampiyonu gibi çıkmaları, bir takım angajmanlara giriştikleri için partiyi, de o yolda sürüklemek gayesiyle parti içindeki tesanüdü bozmaları ve partinin bilhassa muhalefet yıllarında maruz bırakıldığı çözme ve çözülme oyunlarına mukavemetini kırma teşebbüslerine, gayretlerine paydos denilecekti. İnönü, artık C.H.P. de her kafadan bir ses çıkmasını önlemek azmindeydi. Keşmekeşin, seçmenlerin emniyetini ve vatana karşı partinin mesuliyetini zedelediğine kani olmuştu.

İsmet İnönü

Tek hedef

İlk iş: gazete

Bunun için ilk iş, partinin kendi fikrini ve politikasını umumî efkâra duyurabileceği bir neşir organına sahip olmasıydı. O zaman, elinde gazetesi bulunan hiç bir partili kendi hususî manevralarını partiye maledemiyecek ve dolayısiyle zihinleri karıştıramıyacaktı. Parti bir yandan resmî politikasını bu şekilde seçmenlere arzederken fikir hürriyeti kisvesi altında parti tesanüdünü bozanlara gerekli ihtarı yapabilecek, gerekirse onların tezini kendi gazetesinde çürütecekti. Fakat bunun için bir gazeteye ihtiyaç vardı. İnönü, Ulus'un çıkarılması hazırlıklarının süratlendirilmesini bildirdi. Ulus için Ankaranın muhtelif matbaalariyle temaslar yapılıyordu. Güvenilir ve teknik imkânları oldukça müsait bir matbaa aranıyordu. Kasım Gülek gelir gelmez evvelâ gazete işi üzerinde durdu. Eski Ulus'un kapanması sırasında gazetenin başka ellere geçmesine seyirci kalmasındaki büyük ve korkunç hatayı nihayet anlamıştı.

Bu sırada Halkçı gazetesi, inanılması pek güç bir fikir el çabukluğu ile İnönünün mesajını Genel Başkanın da kendi politikalarını benimsediğinin delili olarak göstermekten çekinmiyor, bu gazeteyi Parti teşkilâtına hususi bir ehemmiyetle gönderiyordu. Oysa ki mesaj, başından sonuna kadar, bu politikanın tehlikesini ortaya koyuyor ve İnönünün bu gibi hareketlere son vermek azmini gösteriyordu.

Zecri tedbir alınacak mı?

İlk adımda zecri tedbirlere gidilmiyecek, parti tesanüdünü bozan-

El çabukluğu marifet!

İzmir C.H.P. Kongresinde okunan mesaj, HALKÇI'yı ziyadesiyle memnun etmiştir. Çünkü bu mesajda, birkaç ay önce Prof. Nihat Erim'in ortaya attığı tezin, İnönü tarafından C. B. P. lilere en güzel ifadelerle telkin edişi göze çarpıyor.

*

Bize pek çok tecavüzler getiren, siyaset komisyoncuları - hüsranlarının derinliği ölçüsünde artan bir şiddetle — azgınca saldıran kılan, fikirlerimiz, Sayın İsmet inönü'nün müstesna uslûbuyla C.H.P. ne aynen maledilmiştir. Bundan sonsuz bir haz duyuyoruz.

*

C.H.P. Genel Başkanı, program ayrılığının iyi vatandaş münasebetlerine menfi tesir etmemesi gerektiğini ve o yolda «çok kuvvetlenen ümitleri» ni söyledikten sonra; muhalefetin önemle takibettiği meselelere geçiyor.

Hemen kaydedelim ki bu, tam HALKÇI'nın metodudur.

*

Genel Başkan: «Şahsî münasebetlerimizin medenî yolda yürümesiyle, beraber, siyasî par» tilerin ciddî bir vazife hissi ile istikbale hazırlanmaları faaliyetimizin şaşmaz temelidir _ diyor.

Enfes bir târif ve tavsiye. Bizim metodumuz,

(Halkçı — 4.4.1955)

lara ihtarda bulunulacak, kendilerinden yola gelmeleri istenilecektir. Bunun için Genel Sekreterin avdeti bekleniliyordu. Kasım Gülek, lüzumundan fazla uzun süren turnesinden dönmüştür. Hattâ ivi bir de iş mış, İstanbulda tertiplediği basın toplantısında iç politika gelişmelerinden söz açmamıştı? Zaten arkadaşları Ankaradan kendisine bu tavsiyede bulunmuşlardı. Evvelâ İsmet İnönü ile görüşmesi, vaziyeti ondan öğrenmesi icap ediyordu. Kasım Gülek de bunu yaptı. Parti içindeki keşmekeşi arttıracak bir beyanattan çekinmişti. Durumu Genel Başkandan öğrendikten sonradır ki, işi ele aldı. Tesanüdün temini için İnönüye elinden geldiği kadar yardım edecekti.

Partide bir çözülmeye yol açmak hiç kimsenin arzusu değildi. O bakımdan bir takım ihraç kararlarının zamanı gelmemişti. Fakat herkes bilmeliydi ki parti, bu neviden kararları almak gerektiği takdirde tereddüt etmiyecekti. Tesanüdü bozanlar sadece Merkezdeki politikacılar değildi. İnönünün mesajında Aydın teşkilâtının başbakana verdiği ziyafete de ima vardı. Bu ziyafetin ve söylenen nutukların içten ve dıştan gelen tertiplerin neticesi bulunduğu hususunda Genel Merkez kanaat sahibi olmuştu. Eğer başbakana bir. ziyafet vermek gerekiyorsa, bunu Genel Merkez yapardı. Yoksa bugün Aydın teşkilâtı, yarın Tire teşkilâtı, öbürgün Kuşadası teşkilâtı, nihayet karşı partinin genel başkanı sıfatını taşıyan başbakana ziyafetler vermeğe başlayıp il, ilçe, bucak veya ocak başkanları C.H.P. yi ilzam eden konuşmalar yapmaya koyuldular mı partide tesanüdün t si, disiplinin d si kalmazdı. İnönü mesajında bu gibi hareketlere tevessül edeceklere de ihtarda bulunuyordu. D.P. Genel Başkaniyle konuşmaya selâhiyetli olan C.H.P. Genel Başkanıydı. Başkası değil. Zira Genel Merkez, iktidarın politikasının, bir takım yumuşak hareketlerle parti içinde İnönüyü tecrit etmek olduğunu çoktan farketmişti. C.H.P. ancak İnönünün etrafında durduğu müddetçe bir kuvvet olarak iktidarın karşısına dikilebilirdi. İktidar bunu biliyordu. İnönüyü, kendisine yakın bilinenler vasıtasiyle yola getirmek . manevrası netice vermemişti. Şimdi, kendisini tecrit tecrübesi yapılıyordu. Bunun da muvaffak olamayacağı muhakkaktı. Belki ondan sonra başka denemelere de sıra gelecekti. Ama aklı başında C.H.P. Ular tek ümitlerinin ve en büyük kuvvetlerinin İnönü olduğunun farkındaydılar.

İhtimal ki bütün bunlar tecrübe edildikten sonra küçük siyaset oyunları bırakılacak ve açık kalble rejim meseleleri üzerine eğilinecektir. C.H.P. o gün için kuvvetli olmaya karar vermiştir. İktidara gelince, partiler arası münasebetlerin ancak karşı tarafın genel başkaniyle temas edilerek sağlam temellere oturtulabileceğini yavaş yavaş anlamaya başlamaktadır. Genel başkanın etrafındaki bir takım arabozucuların sureti katiyede uzaklaştırılmış bulunması iktidar için en büyük fırsattır.

Bakalım C.H.P., tesanüdü temin maksadiyle girişeceği harekette ne dereceye kadar muvaffak olacaktır. Her şey azimli davranmaya ve şahsî kinlere de, şahsî merhametlere de kapılmamaya bağlı kalmaktadır. Her halde o yolda yürünmesi için İnönü kararım vermiştir.

Demokrasi

Açıkça, beliren hakikat

Türkiye Büyük Millet Meclisinin gazinosunda, büyük şehirlerimizden birinden Demokrat Parti listesinde müstakil etiketiyle milletvekili çıkmış olan muteber bir sat kahvesini yudumlarken:

"— Vaziyet anlaşılmıştır, dedi. Demokrat Parti hükûmetinin 2 Mayıstan bu yana çıkarılmış olan antidemokratik kanunları değiştirmeye veya bunları yeniden gözden geçirmeye niyeti yoktur. Cumhuriyet Halk Partisi muhalefeti de, Halkçı gazetesinin tavsiyelerinin aksine, bu kanunları bir emrivaki olarak kabul edip boyun eğmek taraftarı değildir. O halde..."

Sözü, bahis mevzuu milletvekilinin karşısındaki gazeteci tamamladı:

"— O halde demokrasimi» yeni bir çıkmaza girmiştir. Yalnız bu çıkmaz, tarafların kanlı bıçaklı oldukları bir çıkmaz değil de, birbirleriyle . medeni münasebetleri devam ettirdikleri bir çıkmaz olacak.."

Her şey gösteriyordu ki Demokrat Parti hükûmeti, - en nikbin bulunanların kanaatine göre biç olmazsa şimdilik - 2 Mayıstan bu yana şikâyet mevzuu olan kanunlara dokunmak arzusunu izhar etmemektedir, muhalefete teminat vermiyecektir. Yalnız "yumuşak hava" ya kadar olanın aksine, iktidar daha munis davranacak, şiddetli tenkid yapmayanlara müsamaha gösterecek, Cumhuriyet Halk Partisinde isim sahibi bazı kimseleri o yoldan ya kendi içine alacak, ya kendi tarafını tutturacak, ya da asgarisi, partisinden ayıracak ve muhalefeti bu yoldan törpülüyecek! Hakikaten Demokrat Partinin, daha doğrusu iş başındaki zevatın bir kısmının siyaseti için "törpülemek" tabirinden daha iyisini bulmak pek zordur. Kendi muhalefetleri zamanında "ata" U hakiki kıymetine irca eden ve bunun yanında "kanuni teminat" diye ayak direyen - haklı olarak - aynı politikacılar şimdi, kanuni teminatın lüzumunu hatırlatanları bir takım kötü hisler, gizli maksatlar, ihtiraslar beslemekle suçlandırmaktadırlar.

Meclis gazinosundaki milletvekilinin fikri, bu siyasetin bir çok Demokrat milletvekillerini de memnun etmediğini göstermektedir. Memnun olmayanlar üç kısımdır. Bazıları şiddet tedbirlerinin geride kalması, daha doğrusu muvakkaten tedavülden kaldırılması karşısında esef duymaktadırlar. Bunlara göre Muhalefet partilerine azami derecede güçlük çıkarmalı, hattâ daha iyisi bunları kapatıvermelidir. Millet, seçimlerde Cumhuriyet Halk Partisinin tasfiyesini Demokrat partiden istemiştir. İktidara verilen kahir reyler hep bu arzunun ifadesidir. Halk Partisi "ömrü tabii" sini tamamlamıştır. Hayatına bir hatime çekmek, Demokrat Partinin borcudur. Bu fikrin şampiyonları arasında meselâ Zühtü Hilmi Velibey gibi bakanlıkta bulunmuş ve kitap okumakla basın mütehassısı pâyesini kendisine yakıştırmış hukukçuların bile yer aldığı bilinmektedir.

Fakat başka bir sınıf milletvekili Muhalefetin hareketsizliği karşısında esef etmektedirler. Parti içinde kendilerinin asla ve asla kaale alınmayışına muğberdirler. Bir "ehemmiyet verilmeme" kompleksi içindedirler. Bunlardan biri şöyle demiştir:

"— Yazık ki, (muhalefet 150-200 milletvekili ile gelmedi siz göreceğiniz itibarı o zaman anlardınız) bunlar Cumhuriyet Halk Partisinin - ve alelıtlak muhalefetin • içten fethedilmesine çalışılmasını tasvip etmemekte, bizzat kendi iktidarlarının bu politikasına âlet olan Halkçı'lara herkesten çok kızmaktadırlar. Mevcut Muhalefet dahi ortadan kaybolursa bu milletvekillerine verilen ehemmiyet bir kat daha azalacak, hepsi Parti mekanizmasına bağlı kuklalar haline gelecektir.

Nihayet D.P. gurubunun genç milletvekillerinden bir çoğu giriştiğimiz demokrasi tecrübesinin duraklaması karşısında hakikaten üzüntü duymakta, fakat maalesef bir harekete girişmeye veya seslerini duyurmaya cesaret edememektedirler. Üzerlerinde henüz bir "nemelâzımcılık", bir "ben mi kaldımcılık" vardır. Hem ödenek, hem de caka bakımından şimdilik tatmin edildiklerinden içlerinden gelen arzuyu uyutmaktadırlar. Fakat bir gün, hakiki kanaatlerine uymayan icraatın mütemadiyen devamı karşısında ne ödenek, ne milletvekilliğinin cakası kendilerini - hiç olmazsa içlerinden bir kısmını - mutlaka itecektir. Nitekim 1955 senesi civarında o zamanın iktidarı içinde beliren ayaklanma da başbakan Saracoğlunun kimseyi adam yerine koymamaktaki ısrarının yüreklerde duyurduğu bir infialin neticesiydi.

Haklar verilmez, alınır

İçinde bulunduğumuz "uslu çıkmaz" daha ne kadar devam edecektir? Bu çemberin bir gün kırılacağından kimse şüphe etmemektedir. İnsanlığın hakiki istikameti ileriye doğruyken ancak 1946 yıllarında eşine rastladığımız antidemokratik kanunlar getiren ve bunları kaldırmamak niyetini açıkça izhar eden bir iktidarın memnuniyetsizlik uyandırmamasına ve bu memnuniyetsizliğin bir yerden patlak vermemesine imkân yoktur. Patlak nereden olacaktır? Bizzat iktidarın içinden mi, yoksa muhalefetten mi?

Nereden olursa olsun, antidemokratik kanunların kaldırılması için iktidarın manen tazyik edilmesi şarttır. Eğer gazeteciler şikâyet ettikleri basın kanunundan kurtulmak ve ferahlamak istiyorlarsa bunun etrafında bir kampanya açmalı ve müştereken mücadele etmelidirler. İktidar, basın hürriyeti mevzuunun umumi efkâra mal olduğu gün bunu kısmaktan vaz geçmeye kendisini mecbur hissedecektir. Aynı şeyi teminat mevzuunda, Muhalefet partileri yapmalıdırlar. Üniversite muhtariyetinin ehemmiyetini herkese anlatmaya çalışmalıdırlar. Bir program, bir plân dairesinde gayret sarfetmelidirler. İktidarı plansızlıkla ve programsızlıkla itham edenlerin kendi partilerinde, bırakınız plânı, bırakınız programı, bir insicam bile kuramadıklarını görmek her halde umumi efkârı onların peşinden sürüklemez. Halbuki davalar, büyük halk kütlelerinin müzaheretini istemektedir. Demokrasilerde her şeye kadir olan, büyük kütlenin tazyikidir. Bu tazyik ise, bir organizasyon işidir. Muhalefet partilerinin vazifeleri, hele bizim gibi demokratik sahada henüz yapacak pek çok şeyi bulunan memleketlerde şikâyet mevzularını millî bir figan haline getirmektir. Demokrat Parti bunun güzel bir örneğini 1946-1950 yılları arasında vermiştir. O zamanın bir çok derdi ortadadır. Ortadan kalkan dinamik ve ne istediğini bilen muhalefettir.

İktidarda, kısılan hürriyetlerin genişletilmesi yolunda en ufak niyet belirtisi yoktur. Bilâkis, söz üzerine müesses demokrasi rejiminin - biz bize benzeriz - herkes tarafından kabulü istenmekte, memlekette bir kıymet ifade ettikleri zannedilen politikacılar üzerinde teker teker durularak bu rejime taraftar olmaları temin edilmektedir. Gerçi böylece o zevatın hakiki kıymetleri ve tıynetleri demokrasi sayesinde ortaya çıkmaktadır, ama iktidarın hesabının yanlış olduğuna zerrece şüphe yoktur, Zira kıymetleri ortaya çıkaran, şartlardır. Hürriyetin müdafileri ve en ateşli mücahitleri hep, hürriyetlerin kısıldığı devirlerde çıkmıştır. Ama, hemen çıkmamıştın Ergeç çıkmıştır. Tabiatın bu kanununun bizde işlememesi, aklın alacağı 'bir şey değildir.

Demokrasilerde muhalefet, rejimin esas unsurudur. Bu, muhalefetin mutlaka yıkıcı, kırıcı olması, milli menfaatlere zarar vermesi, her şeyi kötülemesi icap etmediğini göstermektedir. Bir takım genç muhterislerin oyununa gelen C.H.P. dört yıl bu politikayı takip ettiği için hem seçimlerdeki neticeyi, hem de seçimlerden sonra hürriyetlerin kısılmasına müsait zemini eliyle hazırlamıştır.

Bakalım çemberi kim, başka yollardan kırabilecek? Zira demokrasimizin durumu açıkça ortaya çıkmıştır: iktidar, söz Üzerine müesses demokrasiden gönül rızasiyle ileri gitmeye yanaşmamaktadır. Onu, ileriye biz itmeliyiz.

Dış Politika

Yeni metodlar

Gazetecilerden biri Türk, diğeri Lübnanlıydı. Lübnan Cumhurbaşkanını bir yemeğin sonunda "kıstırdılar" ve bir beyanat almaya muvaffak oldular. Doğrusu istenilirse, bu, öyle gönül rızasiyle verilmiş bir beyanat değildi. Hattâ hiç beyanat değil, sadece bir suale cevaptı. Ama, bir kaç gün müddetle Çankaya köşkünde cereyan eden müzakerelerin mahiyetini izah bakımından alâka uyandırıcıydı. Camille Chamoun'un iki gazeteciye belirttiğine göne Türkiye ile Suriye arasında bir "küçük anlaşmazlık" vardı, şimdi o anlaşmazlık da ortadan kalkmıştı ve herşey normale dönmüştü. İki memleket, münasebetlerine devam edeceklerdi. Gazetecilerden biri "arabuluculuk" kelimesini ortaya attı. Misafir Cum-

Lübnan Cumhurbaşkanı ve ordumuz
Menfaat kuvvetlinin yanında olmaktır

hurbaşkanı bunu reddetmedi, sadece durumun bir arabuluculuğa ihtiyaç göstermediğini söyledi. Anlaşılıyordu ki Camille Chamoun Ankaradaki ikameti esnasında en ziyade Suriye ile olan ihtilâfımızı halle çalışmıştı.

Lübnan Cumhurbaşkanı çok şatafatlı karşılanmış, başkent Uç gün müddetle fazla boyalı bir kadın gibi süslü kalmış, bütün yollar iki memleketin bayraklariyle donatılmıştı. Camille Chamoun şerefine her gün öğle ve akşam ziyafetleri verilmiş, - bunlardan birinde Menderes ile İnönü de karşılaşmışlar, fakat AKİS'in geçen hafta tahmin ettiği gibi bu karşılaşma bir "sosyete karşılaşması" ndan öteye gitmemişti -, balolar tertiplenmişti. Lübnan Cumhurbaşkanının bu gibi merasimlerden hoşlandığı biliniyordu. Hipodromda geçit resmi de yapılmış ve ordumuzun kuvveti misafirimizin gözleri önüne serilmişti. Buna rağmen Chamoun'un Ankaradan ayrıldığı gün neşredilen resmi tebliğde Lübnanın Türk - Irak paktına katılacağına dair bir işaret yoktu. Beyrut hükûmetinin bu pakta karşı beslediği sempatiyse zaten biliniyordu ve yeni bir şey değildi. Lübnan, evvelâ Suriye ile olan ihtilâfın hallini ve Şam hükûmetinin pakta alınmasının temin edilmesini istiyordu. Bunu temin için yol ise şiddet ve zor metodu değildi.

Hakikaten Lübnan Cumhurbaşkanının Türk devlet adamlarından sonra en sık temas ettiği kimse Suriyenin memleketimizdeki elçisi olmuştu. Camille Chamoun elçiyi evvelâ Türk-Lübnan müzakereleri başlamadan kabul etmiş, müzakerelerin sonunda da kendisiyle görüşüp malûmat vermişti. Bu ikinci görüşme bir ziyafette olmuş ve Suriye elçisi derhal ziyafetten ayrılmıştı. Öğrendiklerini, - ve Camille Chamoun'un tavsiyelerini - memleketine bildirecekti. Rivayete göre Cumhurbaşkanı Suriye hükümetinden kendisi Beyruta dönünceye kadar her hangi bir pakta girme kararı vermemesini rica etmişti. Her şey gösteriyordu ki Lübnan, Suriyesiz pakta girmeğe taraftar değildi.

Müzakereler sırasında misafir devlet adamları Lübnan ile ne Türkiyenin, ne de Irak'ın bir hududu bulunduğunu, bu bakımdan tek başlarına Lübnanın veya Ürdünün Türk Irak paktına iştiraklerinin bir mâna taşımıyacağını, sadece Orta Doğudaki keşmekeşi arttıracağını, fakat Suriye bu kombinezona alınırsa vaziyetin başka türlü olacağım izah etmeğe çalışmışlardı. Türkiye de Suriyenin pakta iltihakım istiyordu. Fakat bunu nasıl temin etmek lâzımdı? Camille Chamoun, Suriye ile kendisinin temas etmesinin iyi olacağı kanaatindeydi. Lübnan ile Suriyenin müşterek bir hayatı vardı, birbirleriyle daha iyi anlaşabilirlerdi. İhtimal ki Şam hükümetine, Mısırın manevralarına kapılmasının hayırlı olmıyacağını

Lübnan Cumhurbaşkanı daha güzel izah edebilirdi. Bu arada Türkiye Suriyeye karşı metodunu değiştirmeli ve Şam hükûmetini Mısırın, dolayısiyle de Rusyanın kollarına itmemeliydi. Camille Chamoun Suriyenin Mısır ve Suudi Arabistan ile pakt yapmasını önliyebileceğini sanıyordu. Zira Lübnanın Türkiye ve Irak ile hududu yokken Türk - Irak paktına katılması mânasız olursa, aynı şekilde Suriyenin de Mısır ve Suudi Arabistan ile hududu yokken bu memleketlerle ittifak yapması akıl kârı değildi. Lübnanlılar biraz daha sabretmek ve daha itidalli, daha siyasi davranmak gerektiği kanaatindeydiler.

Pakistanı davet

Hemen hemen aynı günlerde Türkiyenin ve Irakın Karaşideki elçileri bizzat Pakistan başbakanı Muhammed Aliye bir nota tevdi ederek Pakistanı pakta katılmaya davet ediyorlardı. Bu hususta İngiltere de mutabıktı, zira pakt artık üçlü bir pakt haline gelmişti. Londra hükümeti de pakta girmeden önce bu kararını Karaşiye bildirmiş bulunuyordu.

Ancak mühim bir mesele, bu pakta Amerikanın iştirakinin teminidir. Evvelâ Orta Doğuda emniyet sistemi kurmayı gaye edinen pakt şimdi bu bölgenin kuzeyini korumak yolundadır ve İngilterenin himayesi altındadır. Eğer pakta Amerika katılmazsa, bu bölgenin savunmasını gene İngiltere üzerine alınış duruma geçecektir ki, böylece Mısırdaki üsleri kaybediş nisbeten telâfi edilmiş olacaktır. Hakikaten böyle bir durumdan en kârlı çıkacak müttefik, şüphesiz İngilteredir. Gerçi Amerikanın manevi müzaheretinin bulunduğuna şüphe yoktur. Fakat mesele, biraz da hadiselerin dış görünüşündedir. Amerika girmezse Türkiye, İngilterenin nüfuz sahasına dahil olmuş hissini uyandıracaktır. Hükümetimizin o noktadan dikkatli bulunduğuna şüphe yoktur.

Tercüme sürçmesi

Zafer gazetesinin 3 Nisan tarihli nüshasında bildirildi'ğine göre Lübnan Cumhurbaşkanı Camille Chamoun Ankara Belediye Başkanı Kemal Aygünü Hariciye köşkünde kabul ettiğinde kendisine bir ara şöyle demiştir:

"— Ankaranın yakın bir istikbalde bîr milyonluk bir şehir olacağından eminim. Zatıâliniz sayesinde sevimli şehriniz nüfus bakımından inkişaf ettiğinde…"

*Bir milyon! Büyük rakkam.. Allah Kemal Aygüne hemen **tez** elden kuvvet ihsan buyursun..*

Kapaktaki **politikacı**

Fethi Çelikbaş

1912 senesinde Burdurda bir çocuk doğdu. Babasının hali vakti yerindeydi, oğlunu İstanbula Galatasaray lisesine gönderdi. O yıllarda aynı mektepte, galiba hep istikbalin politikacıları okuyordu. Burdurlu çocuk Osman Kapanilerin, Nihad Erimlerin, Cihad Babanların, Vedat Diclelilerin, Ziyad Ebüzziyaların, Nadir Nadilerin, Bahadır Dülgerlerin, Fatin Rüştü Zorluların ya bir aşağı, ya bir yukarı sınıf arkadaşı oldu. Burdurlu çocuk Fethi Çelikbaştı.

1950 senesinde bu eski Galatasaraylıların bir kısmı bakan, bir kısmı milletvekili, Fethi Çelikbaş ise Siyasal Bilgiler Fakültesinin dekanı idi. Siyaset onu orada buldu ve tutup aldı.

Prof. Fethi Çelikbaş kabineye, Emin Kalafatla beraber ve Ticaret bakanlığından girdi. Bu bakanlık, bakan yemesiyle meşhurdu. Ama Çelikbaşı yiyemedi. Burdurun genç milletvekili orada elinden geldiği kadar gayret gösterdi. Fakat iktisadî politika, tamamiyle hükümet işiydi. Buna rağmen kendi fikirlerinden bir çoğunu tatbik edebildi. Bilhassa sanayiciler Çelikbaşın bakanlığından memnundular. 2 Mayıs seçimlerinden sonra İşletmeler bakanlığına getirildi. Memleket başlıca iki sıkıntıyla karşı karşıya idi: kömür ve şeker! Çelikbaş kömür meselesinde durumu millete olduğu gibi duyurmakta mahzur görmedi ve bir beyanat vererek her şeyin hakikatini söyledi. Gergi bu kendisine, Dr. Sarolun gazetesinde hücumlara vesile oldu. Ama umumi efkâr memnundu. Şekere gelince, Çelikbaş ithalât yapılması lüzumuna haniydi. Fikri hükümetçe kabul edilmeyince, istifasını vermeyi tercih etti.

Şimdi Fethi Çelikbaşı Mecliste, çok mühim bir vazife beklemektedir. Eğer hükümeti 1952 den evvel olduğu gibi ciddi şekilde murakabe edecek bir gurubun tekrar teşekkülünü temin edebilir, bilhassa genç milletvekillerini toplıyabilir ve hepsinden mühimi onları artık bakanlığa geçmek niyeti bulunmadığı hususunda ikna ederse yani bir teklifle karşılaşınca - ileri sürdüğü şartlar yerine getirilse dahi - hükûmet tarafına atlamıyacağını temin ederse vatana ve D.P. iktidarına bütün hizmetlerin en büyüğünü yapar.

Diyanet ve Kıyafet

Avni BAŞMAN

Bozuk-düzen işlerimizden hangisine baksanız, son tahlilde, şu neticeyi görürsünüz: yapılmaması lâzım olan yapılmış, yapılması gerek olan yapılmamıştır. Meselâ: Diyanet İşleri Reisliği kendi teşkilâtında çalışan kadın memurların kıyafeti hakkında, şiddetli tenkidlere uğrayan, tamimini yapmasaydı olmaz mı idi? Olurdu ve pek iyi olurdu. Zira resmî dairelerde çalışan kadın memurların kıyafeti Diyanet İşleri Reisliğinin vazife ve salâhiyeti hududu dışında kalan, yani onun tarafından karışılmaması lâzım olan işlerdendir.

Diyanet İşleri Reisliği devlet bütçesinde, tuttuğu yer dışında varlığının bir mânası olduğu, hattâ sadece var olduğunu göstermek için bir şeyler yapmak gerektiğini duymağa başlamış ise, ilk iş olarak, yapılmaması lâzım olanı değil, yapılması gerek olanları ele almalı idi. D. İ. Reisliği tarafından yapılması gerek olan bazı işler de vardır, sanıyorum. Bunlardan bir kaçı:

* Hristiyanlar ibadet yerlerinde başı açık bulunurlar; Museviler bunun aksini yaparlar: ibadet yerlerinde serpuşlarını çıkarmazlar. Lüzumlu hürriyetlerin kıt, lüzumsuz hürriyetlerin bol olduğu bizim memlekette Müslümanlar ibadet yerlerin tamamiyle başı-bozukturlar. Yalnız şapka olmamak şartı ile, her türlü başlık: siyah, beyaz takke, tersine giyilmiş kasket, bere, ârakiye çeşitlerini camilerde görebilirsiniz. Arada tek tuk açık başlar da bulunur. Resmî dairelerde ve saygı gösterilmesi gerek olanların karşısında baş açık bulunmak artık bizde de iyice yerleşmiş umumî bir kaide olmuştur. Bir taraftan bunu, diğer taraftan da, şiiler de dahil, her mezhepten Müslümanların Arafatta açık başla ibadet ettiklerini göz önüne alarak D.İ.R. müminlerin ibadet yerlerinde ve Allanın ruhanî huzurunda başı açık bulunmaları daha doğru olacağını ilân edemez mi?

* Bizde eskiden beri pek yanlış anlaşılmış bir "dinî . kıyafet" mefhumu vardır, ki bunun dinle hiç bir alâkası yoktur. Hazreti Peygamber zamanında Mekke ve Medine ahalisinin kıyafetleri ne ise Peygamberin kıyafeti de o idi. Çünkü mahallî kıyafet bu idi. Bu gün Suudi Arabistan ve Yemen hükümdarlarının kıyafetleri "dini" değil, Arabistan iklimine uygun bir "milli" kıyafettir. Biz ise bu kıyafetlerde dini bir mahiyet görmekte hâlâ devam ediyoruz. Sarık, cübbe ve şalvarın dinle hiç bir alâkası yoktur. İmamların ve diğer din adamlarının, Peygamber zamanındaki âdete uygun olarak, zamanımızın örfüne göre herkes gibi giyinmeleri İslâmın esası bakımından da zarurî olmak icabeder. D.İ.R. nin asıl üzerinde duracağı kıyafet meselesi bu olmak icap ederdi.

Fakat yapılması, hem de bir an önce yapılması lâzım olan iki iş vardır:

Hafız yetiştirme. Kuram Kerimi başından sonuna kadar ezberlemekten maksat şunlar olsa gerektir: 1) Okuma yazma bilenlerin pek az olduğu, yazma kitapların tek tük ellerde bulunabildiği pek eski zamanlarda Kuran metninin tam olarak kafalarda mahfuz kalmasını ve böylece etrafa yayılmasını temin etmek; 2) Kuran okumanın ve okunurken dinlemenin bir ibadet sayılması. Birinci maksat baskı sanatının gelişmesi ile asırlarca evvel temin edilmiş bulunmaktadır.

Eyüp Sabri Hayırlıoğlu
Diyanet işleri reisi

Bu gün yalnız ikinci maksat üzerinde durulabilir. Bizde Kuran güzel sesli hafızlar tarafından hususi bir lâhınla okunduğu zaman bir ibadet vecdi ile dinlenen ve ara sıra da müminler tarafından gene ibadet kasdi ile okunan bir mübarek kitaptır. Okunanı anlamak lâzım değildir. Zaten Arapça bilmiyen bir Türk için buna imkân da yoktur. Bu halin gene İslâmın esasına aykırı olmasına ve Kuranın kendi tarafından bir kaç âyetle açıkça yapılan ikaza rağmen biz şekle bağlı kalmakta ısrar ediyoruz. Münakaşası uzun süreceği için bu noktayı sadece bir işaretle geçtikten sonra asıl realiteye dönelim. Bu gün memlekette hafızlık denilen bir meslek vardır. Bu mesleğin mensupları para mukabilinde Kuran okurlar. Sesi güzel, lâhnı iyi olanlar hayli para da kazanırlar. İbadette asıl olan Kuranı herkesin kendi okuması (ve anlaması) dır, bunu yapamıyanlar hafızları dinlerler. Hafızın dini hizmeti de bundan ibarettir.

D.İ.R. bu hafızlık işini hâlâ eski göreneklere göre anlamakta ve ona göre idare etmektedir. Halbuki dünyanın gidişine ve Türk inkılâbının dayandığı esaslara göre bu işe büsbütün başka bir nizam vermesi icabederdi. İlkokul çağındaki çocukların hıfza çalışmalarını asla teşvik etmemelidir. Her meslek gibi hafızlık da ilk okul tahsilinden sonra başlamalıdır. İlkokula devam eden çocukların bir taraftan da hıfza çalışmaları katiyen caiz görülmemelidir. 7-12 yaşında çocuklarımızın beyinlerini tabiate aykırı bir tarzda yorup vaktinden evvel durgunluğa uğratacak bir bale getirmeğe, hakkımız yoktur. D.İ.R. her memlekette olduğu gibi, bizde de öğrenme ve öğretme işlerinin ve milletin umumi terbiyesinin yegâne selâhiyetli dairesi olan Maarif Vekâletinin tavsiye ve rehberliği dışında kendi başına bu işle meşgul olması doğru değildir.

İslâmda bütün dinî mükellefiyetler bülûğ yaşı ile başlar. D.İ.R. bu esasa dayanarak, kendi teşkilâtının yardımı ile çocuklarını ilk okullara göndermeleri ve her şeyden önce onların millî hayatın esas ve icabları dairesinde yetiştirmeleri için ana ve babaları ikaz edebilir, ilk tahsilin her şeyden önce ve her şeyin esası olduğunu çocuk velilerine anlatabilir. Çocuk kendi milleti, memleketi, devleti hakkında, dünya ve hayat hakkında, medeni yaşayış nizamı hakkında ve bu arada dinin esasları hakkında temel bilgileri ilk okulda alır. D.İ.R. hakiki din terbiyesinin ancak böyle bir hazırlık temeli üzerine kurulabileceğini halka iyice anlatmalı ve herkesi çocuklarını mutlaka ilkokullara yollamağa teşvik etmelidir. Diğer taraftan da bir takım cahillerin güya din ve Kuran dersi diye gizli faaliyetlerde bulunmalarını önlemek için halkı bunlara karşı ikaz etmelidir.

Türkiye Cumhuriyetinin devlet teşkilâtı içinde yer tutan Diyanet İşleri Reisliğinden bunlar beklenir. Bunları yapmadığı ve yapamadığı takdirde ise, sadece bir idare şubesi olduğunu düşünerek, kendi teşkilâtının kanun ve nizamlar dairesinde işlemesine nezaret etmekle kalmalı, bu hududun dışına çıkmamalıdır.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Bayındırlık

Sulara hakimiyet

Tabiat bütün memleketleri, tabiî servet bakımından eşit yaratmamıştır. Bazı memleketler vardır ki insan oğlunun dışarıyla irtibatı kesilse orada belli bir müddet sonra ölüm onun için kaçınılmaz bir hal alacaktır. Diğer bazı memleketlerde ise du--um tersinedir; tabiat bu memleketlere cömert davranmıştır. Fakat hayatı mücadele olarak kabul eden memleketler, tabiat onlara ister cömertçe, ister hasisçe davranmış olsun alın yazılarını kendi gayretleriyle değiştirmeğe muvaffak olmuşlardır. İşte bu mânadadır ki medeniyet, "tabiata tesir etmektir" diye tarif edilir. İtalya tabii servetleri bakımından fakir bir memlekettir. Orada ne kömür, ne demir ve ne de petrol vardır; fakat orada başka bir kömürden bahsolunmaktadır ve üstelik bu kömürün bir de sıfatı vardır. İtalyadaki kömür Rusyada Donetz, Polonyada Silezya, Almanyada Ruhr havzasındaki gibi kara değildir. İtalyan kömürü beyazdır. Çünkü bu kömürün damarları Alplerdeki karlardır.

Bizim de akar sularımız, memleketimizin iklimi icabı düzensizdir. Çünkü Türkiye çeşitli iklimlerin büküm sürdüğü bir memlekettir. İklimler değişik, akarsular düzensiz olabilir. Fakat yeryüzünün en mümbit topraklarına sahip bir memleket yirminci asırda - düne kadar olmuş olduğu gibi - iktisat kalkınmasını yağmur duasına dayayamaz. Bugünkü Türkiye dünün teokratik Osmanlı imparatorluğu değildir. Bugünkü Türkiye kuruluşunu müsbet ilimde görmektedir. Bu bakımdan biz de medeni milletler camiasında layık olduğumuz yeri alabilmek için tabiatla kucak kucağa yaşayıp ona tesir etmek mecburiyetindeyiz. Su, en aşağı onsekizinci asrın sonlarında buhar makinasının keşfinden beri bir enerji kaynağıdır. Türkiye bu enerji kaynağından istifade etmek mecburiyetindedir. Çünkü iktisadî kuruluşu enerji hazinesinin kapasitesine bağlıdır. Türkiye su afetinden korunmak mecburiyetindedir, çünkü su gibi' bir enerji kaynağının kuvvetinden istifade etmemezlik edemez. Türkiye, sudan kurak mevsimlerde faydalanmak mecburiyetindedir. Sudan faydalanmadan modern manada ziraat yapmak imkânsızdır.

Türkiye, cumhuriyetin ilk yıllarında milli iktisadiyatının milletin malı olmasını istedi. Bu arzu, "iktisadi erkinlik olmaksızın siyasi erkinlik olamaz" prensibinden mülhemdi. Cumhuriyetle beraber memleketimizde yabancılara ait imtiyazlar geri alındı ve yabancılara ait işletmeler millileştirildi. Bu ilk hedefti; bunu yurdun dört bucağının birbirine bağlanması takip etti. Akdenizle Karadeniz, Batı Anadoluyla Doğu Anadolu birbirine bağlandı. Üçüncü hedefin adı Uç beyazdı: un, şeker ve pamuklu bez. Üçüncü hedefe de ulaşıldı. Hedefler denizdeki ufka benzerler, birine ulaşılınca arkasında bir ikincisini görürsünüz. 1955 Türkiyesinin İktisadi hedeflerini bir parola altında toplamak mümkündür: "batının refah seviyesine ulaşmak". Artık milli iktisat, iktisadi vahdet, milli üç beyazlar devri 1055 Türkiyesinin iktisadi hedefleri değildir. Türkiye her bakımdan milletlerarası camiada eşit bir mevkie sahip olmak arzusundadır. Bu bir arzudan da daha kuvvetlidir, buna millî amaç da diyebiliriz.

Türkiyenin Batının refah seviyesine ulaşabilmesi için her Türkün batılı kadar yaratıcı olması lâzımdır. Bu

Kemal Zeytinoğlu

Suları terbiye ediyor

ise ancak eşit vasıtalarla istihsal yarışma katılmakla mümkündür. Batılı traktör kullanırken siz karasabanla istihsal yarışına katılamazsınız. Katılırsanız, bahsi mutlaka kaybedersiniz. Eşit vasıtalarla yarışa iştirak için bu vasıtaları besliyecek enerji kaynaklarının yarışa katılacak vasıtaların emrinde hazır olmaları gerekir. Bunun için yer altı ve yer üstü servetlerimizin hepsini seferber etmek bir zarurettir. Artık Seyhanın taşmasından; Gedizin yükselmesinden, Sakaryanın hırçınlaşmasından şikâyet etmiyeceğiz, bize zarar veren hırçın iktisadi servetler artık mahir bir elmas yontucusunun elinde en güzel şekillerini almaktadırlar. Gediz hoş şekiller kazanan bu elmaslardan biridir. Gediz barajıyla Manisa ve İzmir vilâyetleri hemen hemen bütün kazalarıyla elektriğe, Gediz ovası suya, Gediz ovası bağcıları, tütüncüleri, pamukçuları emniyete kavuşmuş olacaklardır.

Sakarya üzerinde Sarıyar, Seyhan üzerinde Seyhan barajı ve Kızılırmakla Akçay üzerinde meydana getirilen diğer barajlar hiç şüphemiz olmasın kurulmakta olan millî iktisadiyatımızın - ki gayesi batının refah seviyesine ulaşmaktır - en gürbüz kan damarlarını teşkil edecektir. Bundan önceki sayılarımızda da belirtmiş olduğumuz veçhile liman gibi, baraj gibi bir iktisadiyatın can evlerini teşkil eden müesseseleri yarının müreffeh Türkiyesinin ilk habercileri olarak kabul ediyoruz. Bu eksikliklerimiz tamamlandığı vakit azim, sebat ve çalışmağa dayanan diğer savaşları kazanacağımızdan şüphe etmiyoruz. Çünkü şimdiye kadar karşılaştığımız güçlükler davaların çetinliğinden değil, vasıtaların davaları kazanacak takatte olmayışındandı.

Ticaret

İthalâtın tahdidi mi?

Demokrat Partinin iktidara gelmesinden bugüne kadar geçen beş seneyi iktisadi hadiselerin cereyanı bakımından bir kaç bölüm içinde incelemek mümkündür. Bunlardan birincisi aşağı yukarı Demokrat Partinin iktidara geldiği tarihle başlar, iktisadi hayatın daha ziyade zirai kısmına ehemmiyet verilir. Faiz haddi düşürülür, kredi muslukları ardına kadar açılır, hava şartları arzu edildiği şekilde cereyan eder. 1954 senesine gelinceye kadar ziraat mahsullerinde belirli şekilde bir bolluk göze çarpar. Bu bolluğun doğmasında zirai gelirlerin vergiden istisna edilmesinin, Toprak Mahsulleri Ofisinin yüksek baremle toprak mahsullerini mübayaa etmesinin, zirai makinalaşmanın da rolü vardır.

İktisadi hayat bilhassa zirai sektörde gelişmeler gösterirken dış ticaret rejimimiz 1952 senesinin 22 Eylülüne kadar liberasyonla yürütülür. Liberasyon, ismi üzerinde, serbesti demektir. Demek ki iki sene müddetle liberal bir dış ticaret politikası takip etmişizdir. Türkiye bu devre zarfında kuruluş halinde bir memleket olduğundan ihtiyaçları çok bir memlekettir. Bunun neticesi ithalât hacmimizin genişlemesi olur, ilânihaye ithalâtta devam edemiyeceğimiz anlaşılır ve 1952 senesinde liberasyondan ayrılınır.

Liberasyondan ayrılma isteye isteye, gönüllü bir ayrılış değildir. İthalâtta bulunabilmek için dış tediye imkânlarımız kuruduğundan liberas-

yonu terketmişizdir. Liberalizm de memleketimizde ancak iki sene müddetle yaşıyabilmiştir. Liberalizmin terki ister istemez devletin müdahalesi demektir. Nitekim devlet, bizde de iktisadî hayata müdahale etmiş ve amme sektörü yatırımlarına priorite tanıyarak bu sefer belki de istemiyerek devletçi olmuştur. Dış tediye imkânlarımız kıt olduğu için devlet yatırımlarının ön plâna geçmesi devletin iktisadi politikasında sanayie önem vermesini icabettirmiş ve 1952 sonrası millî iktisadiyatımızda tekrar bir sanayileşme devri denecek kadar sınai teşebbüslerin meydana getirilmeğe başladığı bir devir olmuştur.

Eğer bu beş senenin muhasebesi yapılacak olursa denebilir ki milli iktisadiyatımız bakımından 1950-1952 devresi, yani liberalizm devresi dış ticaret rejimi bakımından hatalı bir devredir. Vaktiyle Osmanlı İmparatorluğu zamanında da liberalizm Sultan Abdülmecit devrinde tatbik edilmiş, netice yerli dokuma sanayiinin yabancı dokumaları karşısında tutunamıyarak ölmesi olmuştur.

Eğer 1952 yılı beklenmeksizin liberalizm yoluna gidilmemiş olsaydı eldeki altın ve döviz stoku ihtiyaçların evveliyet derecesine göre harcanır ve millî ekonomi için daha iyi neti-, celer elde edilebilirdi.

Bugün dış ticaret rejimimizin halledeceği çeşitli güçlükler vardır. Bunlardan birincisi millî sanayiimizin ham maddelerini temin etmek ve işleyen fabrikalarımızın durmasına mani olmak, ikincisi Avrupa iktisadi işbirliği teşkilâtına ve EPU ya aza memleketlerin firmalarına olan borçlarımızın tediyesini temin etmek.
mız lazım? Millletlerarası tesanüt, kollektif barış ve mukadderat beraberliği Türkiyenin kalkınma güçlüklerinin elbirliğiyle halledilmesini âmirdir. Fakat bu fikri biz kendimiz iyice işliyemediğimiz ve beynelmilel teşekküllerin benimsediği bir fikir haline getiremediğimiz için dış yardımlar - bu kadarını da teşekkürle yadetmekle beraber - yaramıza melhem olacak derecede değildir. Bu vaziyet karşısında kanatimizce tek çıkar yol kalıyor: kurduğumuz binanın damını kendi imkânlarımızla kendimiz kapamak. Bunun için bir fedakârlık şarttır. Bu fedakarlık vatandaşlar arasında adilâne tevzi edildiği vakit herkesçe memnuniyetle paylaşılacaktır. Bu ise evvelâ, ithalât listemizin iyice gözden geçirilmesine bağlıdır. Milli ekonomi nelere muhtaçtır, bunları tesbit etmeli ve elimizdeki dövizi ihtiyaçların prioritesine göre harcamalıyız. Bunun neticesi döviz bütçesi olacaktır. DÖVİZ bütçesinin aleyhinde de bulunacaklardır. Diyeceklerdir ki bütçe giderler tahmini midir?.. Öyle ise her müessese ihtiyacının kat ve kat üstünde.

Bu durum karşısında ne yapma-
tahminlerde bulunacak ve devletin dış tediye imkânları döviz bütçesinin giderlerini karşılıyamıyacaktır. Bu fikre iltifat etmek için bütçenin bir israf kaynağı olduğunu önceden kabul etmek lâzımdır. Onun için biz bu görüşe katılamıyoruz. Bir memlekette kanun yapanların herkesten daha fazla kanunlara riayet etmeleri gerekir. İşte bu yönden döviz bütçesi yapılırken herkesin doğru tahminlerde bulunması telkin edilirse biz ümit ediyoruz ki döviz bütçesi tarikiyle müsbet neticeler elde edilebilir. O zaman eldeki imkânlara göre şöyle bir liste yapılır ve denir ki evvelâ, ilâç, ham madde, devlet yatırımları ve hususi yatırımlar için istihsal vasıtaları ithal edilecektir. Bizim kanatımızca çıkar yol buradadır. Yani evvelâ vatandaşları fedakârlığa davet ve enflâsyonist neticeler meydana

Fatin Rüştü Zorlu
Liberasyon kahramanı

getirmiş olan aşırı satınalma güçlerini emme, döviz bütçesi, ihtiyaçlar cetveli) iktisat, maliye politikalarının el ele yürümesinden mürekkep tedbirler manzumesindedir.

Çalışma

Milletlerarası teşkilât

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının idare heyeti, umum müdür M. David Morse'un Avrupa bölgesi konferansından mülhem tekliflerini tasvip etmiştir. Bilindiği üzere Mu;tıkavi Avrupa konferansı yeni olarak toplanmıştı. Bay David Morse ücretler ve el emeklerine tallûk eden unsurların tetkiki için küçük bir mütehassıslar heyetini toplantıya çağırmaya karar vermiştir. Tetkikler Avrupa sanayiine inhisar edecektir. Yapılacak tetkik bilhassa işverenlerin yüklendikleri sosyal masraflar ve işçilerin kendilerine temin ettikleri avantajlar üzerinde temerküz edecektir. Böylece ilk defa milletlerarası bir tetkikle bu kabil meselelerin milletlerarası mukayesesi mümkün olaçaktır. Keza idare heyeti başka bir mütehassıslar gurubunu Avrupa İktisadi İşbirliğinin sosyal veçheleri hususunda bir rapor hazırlamakla tavzif etmiştir. Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı diğer yandan Birleşmiş milletler Teşkilâtı Genel Sekreterliğine bir memorandum yollıyarak atom enerjisinden sulh maksatları için istifade edilmesini istemiş ve bu yüzden çalışma şartlarında husule gelebilecek değişmeleri belirtmiştir. Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Birleşmiş Milletler Teşkilâtının Ağustos ayında Cenevredeki konferansına iştirak edecektir.

Sosyal alanda ondokuzuncu asrı işçi-patron mücadelesidir diye hülâsa etmek mümkündür. Fakat bu mücadele zamanımızda bir yandan işçilerin kendi aralarında teşkilâtlanmaları diğer yandan devletin de patronlara karşı işçilerin haklarını koruması yüzünden geçen asırdaki gibi sınıflar mücadelesi şeklinde tezahür etmemektedir. Harpler iktisadi ve sosyal hakların yayılmasında büyük rol oynamaktadırlar. Çünkü kitleler daha iyi bir dünyaya kavuşacakları ümidiyle çarpışmaktadırlar. İşte bunun için Versailles muahedesiyle birlikte milletlerarası bir çalışma teşkilâtı kurulmuştu. İkinci cihan harbi bu hakları daha da geliştirdi, Roosevelt'in dört hürriyetinden biri sefaletten kurtulma hürriyeti idi, Atlantik demeci iktisadi bakımdan daha adil bir nizam vadediyordu. İnsan hakları evrensel beyannamesi asgari ücret, sendika serbestisi grev hakkı gibi çeşitli iktisadi hürriyetler ortaya attı Bu hürriyetler veya haklar demokratik sistemle idare olunan memleketlerde gün geçtikçe kuvvetlenmekte ve işçi sınıfı hayatın kendisine hazırladığı görülmiyen felâketlere karşı emniyet altına alınmaktadır. İşte bunun için yani cemiyette işçi sınıfına içtimai emniyet sağlamak için Birleşmiş Milletler Teşkilâtına bağlı milletlerarası bir çalışma teşkilâtı meydana getirilmiştir.

Bankacılık

Üç genel **kurul**

Geçen hafta, ikisi Ankara'da birisi - İstanbulda olmak üzere, üç banka genel kurul toplantısını yaptı. Her banka, Türk iktisadiyatında, gerek resmi ve gerekse hususi olarak önemli yer işgal ediyordu. Bilhassa, geçen sene İçinde bütün bankalarımızın faaliyetlerinin müspet yolda nereye vardığı, halkın ne miktar ilgisi ile karşılandığı merakla bekleniyordu. Genel Kurul toplantılarının

verdiği netice şudur ki, her Uç banka da kendi sahalarında gerekli faaliyeti göstermişler, bir sene içinde istenilen müspet noktaya vasıl olmuşlardı.

İş Bankası

İş Bankasının 1954 senesindeki mevduat ve cari hesapları 713 milyon 463 bin liraya baliğ olmuş, tasarruf mevduatında da bir evvelki seneye nisbetle 61 milyon 167 bin liralık bir artış kaydedilmiştir.

Genel kurulda verilen izahattan anlaşıldığı üzere, 1956 senesinde bankanın tatbik edeceği "aylık gelir temin eden iratlı küçük cari hesapları" da memleketin sosyal hayatına hizmet edecektir.

1954 senesi içinde banka, memleketin muhtelif yerlerinde 34 şube ve ajans açmış, bu suretle bunların miktarını 164 e çıkarmıştır. İş Bankası memleketin sınaî kalkınmasına muhtelif işlere para yatırmak suretiyle yardım etmektedir. Devamlı bir artış kaydeden sermaye, geçen sene sonunda 80 milyon 590 bin liraya yükselmiştir.

Emlâk Kredi Bankası

Sermayesi 300 milyon liraya çıkarılmış olan Emlâk Kredi Bankası, geçen sene piyasaya arzettiği 50 **milyon** liralık tahvilinin hepsini satmıştır. Banka, halen 35 şube ile. faaliyetine devam etmektedir. İpotekli ikrazatı bütün yurda yayılmıştır. Bankanın 1950 senesinde il ve ilçe olarak faaliyet gösterdiği yerlerin miktarı 46 iken, bu miktar geçen sene içinde 352 ye yükselmiştir. Banka bir Sene içinde safi olarak 10 milyon küsur lira kâr temin etmiştir. Şeker Şirketi, Et ve Balık Kurumu, **P.T.T.** Umum Müdürlüğünün finansman işlerine de yardım etmiştir. Muhtelif deprem bölgelerine yardımlarda bulunmuş, buralarda mühim miktarda bina inşası işini ele almış, tamamlamıştır. On işçi kooperatifine de yardımda bulunmuştur.

1954 senesinde bankanın yardımı ile yapılan mesken ve inşaattaki daire adedi, 43.866 dır. Bu suretle 43 bin 866 aile ev sahibi olmuştur.

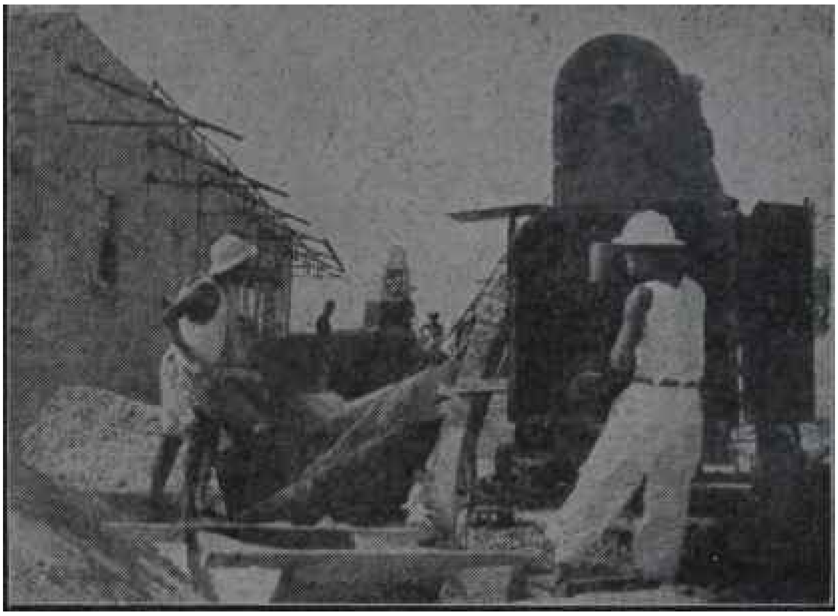
Yapı ve Kredi Bankası

Hususi bir banka olan Yapı ve Kredinin bir sene içinde, tasarruf mevduatı 49 milyon lira artmış, 300 milyon liraya 'baliğ olmuştur. Tesis ettiği meslek kredilerini de 954 senesi içinde tevsi eden banka, 410 vatandaşa serbest hayata atılmasında destek olmuştur. Kapalı çarşının yangınından zarar gören esnafa beş milyon lira kredi vermek suretiyle, büyük bir yardımda bulunmuştur. Banka geçen sene içinde dört milyon lira kâr etmiştir.

Güney Afrika

Şüpheli tedbirler

Güney Afrika Birliği Ekonomi bakam Bay Eric Louw parlamentoya ilk bütçesini takdim etmiş ve iki yeni vergi ihdas olunacağını beyan etmiştir. Bunlardan birincisi kazançlara ikincisi hibelere (donations) taallûk etmektedir. Ekonomi bakanının vermiş olduğu izahata göre giren mali yıl içinde masraf 259 milyon sterline yükselmekte, varidat ise 259 milyon 100 bin sterline baliğ olmaktadır. Demek ki bütçe 100 bin liralık bir fazlalıkla bağlanmaktadır. Halbuki halen yürürlükte olan mali yılda bütçe 10 milyon sterlin fazlalıkla bağlanmıştı.

Güney Afrikada Yerliler

*Hayat hakkı **yok***

İktisat bakanının bu yılki bütçede kazanç gelirleri üzerinde ihdas ettiği verginin mahiyeti şöyledir: tevzi edilmiyen kurum kazançlarının beher sterlininden beş şilini vergi olarak alınacak fakat bu vergi yabancılara ait kurumların kazançlarına uygulanmıyacaktır. Hibelerden alınacak vergilerin gayesi ise veraset vergisi kaçakçılığını önlemektir. Keza Güney Afrikalıların aldıkları temettüler üzerinden de bir vergi tarhedilecek ve temettüün menşei tefrik edilmiyecektir.

Ekonomi 'bakanının verdiği izahata göre Güney Afrika Birliği tediye bilançosunun en mustakar unsuru altın ve uranyum. İhracatından elde edilen dövizlerdir. 1955 senesinde altın ve uranyum istihsalatının geçen seneye nazaran daha fazla olması beklenmektedir.

Güney Afrika, Commonwealth'e aza memleketlerden biridir. Müstakil bir devlet gibi parlamentosu, hükümeti vardır. Fakat bağımsızlık veya bağımsızlık emareleri daha ziyade zevahirdedir. Vakıa bu memleketin kanunları kendi parlamentosunda **usu**lüne göre müzakere edilip kabul olunur. Amma yabancı kurumlar, yerli kurumlarla mükellefiyetler bakımından eşit durumda değildir. Vatandaşlar kurumlardan elde ettikleri temettüler üzerinden vergi öderlerken, yabancı sermayedarlar bu nevi mükellefiyetlerden müstesnadır. Hibeler üzerinden alınacak olan vergilerin veraset vergisi kaçakçılığını önlemek gayesini güttüğü de şüphelidir. **Yerli**ler elinde sermaye terakümünü önlemek gayesini gütmüş olması da muhtemeldir. Ama bütün bu kötü ihtimallere rağmen hadiselere pembe bir gözlükle bakmak da mümkündür. O zaman yabancı kurumların vergiden müstesna tutulmalarının Güney Afrikaya sermaye ithalini kolaylaştıracağı, hibeler üzerinden alınacak vergilerin içtimai adaleti gerçekleştireceği ileri sürülecektir. Acaba bu iki ihtimalden hangisi hakikate daha uygundur? Bizim kanaatimiz birinci noktai nazar üzerindedir. Çünkü hiç bir müstakil devlet kendi memleketinde yabancılara kendi öz vatandaşlarından daha üstün haklar tanımak istemez.

Rusya

İngiltereye boykot

Londradaki daimi Rus ticaret heyeti birçok İngiliz firmalarına müracaat ederek istihlâk maddelerine mütedair siparişlerin ilga edildiğini bildirmiştir. Haber birden bire İngiliz firmaları arasında yayılmış ve büyük bir hayal sukutuna sebep olmuştur. Zaten Rusyanın taahhütlerine sadık kaldığı ender olarak görülmek-

tedir. Bazı müşahitlere göre Rusyanın elinde pek az yabancı memleket parası mevcuttur. Onun için Malenkov zamanında olduğu gibi altın stoklarının erimesine rıza gösterileceğine ihtimal verilmemektedir.

Zaman zaman gazete sütunlarında dünyanın iki zıt kutuba bölünmüş olmasından şikâyet edilmekte ve eğer bu iki zıt blok birbirleriyle ticarî münasebetlere girişecek olurlarsa o zaman komünizmle kapitalizmin yan yana yaşıyabileceği iddia edilmektedir. Çünkü o vakit iki blokun karşılıklı olarak birbirlerine bağlanmakta menfaatleri olacak ve bu menfaat birliği iki blokun yanyana yaşamasına mani olmıyacaktır. Mesele mücerret olarak düşünüldüğü vakit bu merkezdedir. Fakat hadiseler kâğıt üzerinde tesbit edildiği gibi cereyan etmemektedir. Zira komünist memleketler nasıl politik alanda devletlerarası hukuk kaidelerine riayet etmiyorlarsa, ticari alanda da dış ticaret kaidelerine riayet etmemektedirler. Devletlerarası hukukun birinci kaidesi, bilindiği üzere, ahde vefa göstermek; devletlerarası ticaretin birinci kaidesi de karşı tarafın emniyetini sarsmamaktır. Fakat Ruslar kendi lehlerine olduğu zaman bu kaidelerin hepsine harfiyen riayeti istedikleri halde kendileri yapmış oldukları anlaşmalar, girişmiş oldukları taahhütlerle kendilerini bağlı hissetmemektedirler. Bu şartlar altında kapitalist bloku ile komünist bloku arasında ticari münasebetlerin gelişmesi imkânsızdır. Zaten komünist memleketlerle kapitalist memleketlerin ticaretlerinin uzun ömürlü olmasına da imkân yoktur. Zira komünist memleketler umumiyetle istihsal vasıtaları satın almakta ve pek kısa bir zamanda sanayileşerek kapitalist memleketlere muhtaç olmamak istemektedirler. Birinci cihan harbinden sonra Rusya batılı devletlerle diplomatik münasebetler tesis edince bu şekilde hareket etmiştir. İkinci cihan harbinden sonra komünist Çin ve Yugoslavya da aynı yoldan gitmişlerdir.

Rusya fırsat buldukça her imkândan istifade etmek istediği için her devletle ticari münasebetlerinin gelişmesini arzuladığını beyan etmektedir. Bu arzular şüphesiz sureti katiyede red edilmemelidir, fakat Rusyadan gelen her teklifin altında başka şeyler yattığını da unutmamalıdır.

T I B

Bir genç hekime ikinci mektup

Dr. Esat EĞİLMEZ

Aziz kardeşim,

Sana daha önce de bir mektup karalamıştım. Üstünden çok zaman geçti. Olaylar yığıldı. Yeniden dertleşilecek bir çok konular ortaya çıktı. Bunların başında gazetelerin haklı veya haksız üzerinde çok durdukları, şu Amerika'daki 700 doktor meselesi var. Hakikaten bu Amerikanvarilik biraz kabak tadı vermeğe başladı. Buraya gönderilenler de her zaman yetiştirilmesinde yurdumuzun fayda tasavvur ettiği kimseler olmuyor. Hattâ bazan hiç İngilizce bilmeden giden ve hiç dil öğrenmeden gelenler bulunuyor. Tabii dönüşte bir otomobil, buz dolabı, düdüklü tencere, çamaşır makinası, mutfak eşyası getiriliyor, giyiniş tarzı, oturuş, kalkış değişiyor. Ara sıra en olmadık ingilizce kelimeler konuşuluyor. Bu arada O.K., darling, why notları sayabiliriz. Bütün misaller Texas, Carolina, Nevyork'tan alınıyor. Haritada Iğdır'ın, Karakösenin, Beytüşşebabın yerini gösteremiyenler ve babasının mezarını kaybetmiş olanlar, Amerikan şehirlerini bütün incelikleriyle anlatıyorlar. Hattâ "Amerika'da tahsil görmüşler cemiyeti" kuruluyor. Nasıl insanlar derilerinin rengine göre bir takım ırklara ayrılıyorlarsa, şimdi de hekimler Amerika'yı görenler - Amerikayı görmiyenler diye iki sınıfa ayrılıyorlar. Bir kısımları da Colombus pozundadırlar. Sanki yelkenli gemilerle Atlantiği aylarca aşarak yeni dünyayı onlar keşfetmişlerdir. Her sözün başında Eisenhover'den selâm vardır. Yeni bir hekim nesli, bereket ki küçük bir azınlık, Pan Amerikan uçağı gibi İstanbul - Londra - Nevyork arasında gidip gelmekte, muntazam seferler yapmaktadır. Bütün bu seyahatlerden yurda bir fayda sağlanıyor mu? Oraların yeni metodları, iyi âdetleri, ilmi, irfanı bu taraflara taşınıyor, aktarılıyor mu? Burası şüphelidir.

Iğdırdan, Karsdan, Yandan gelip de "insan acılarını ve iniltilerini dindirme sanatını" öğrendikten sonra yine oralara dönen, Amerikayı görmemiş, alaylı (!) arkadaşım, kıta tabibi, belediye tabibi, hükûmet tabibi, mücadele tabibi kardeşim; yukarda yurdun haritasından bahsetmiştim. Gel biraz da sana bundan ne kasdettiğimi anlatayım: Hekimin haritası, levazım müdürünün odasında asılı duran ve üzerinde yolluk hesaplanan kâğıt parçası değildir. O haritada dedemin, babamın mezarı, köyümün çeşmesi, evimin taşlığı, sofası ve cumbası yoktur. Orada Pasinlerin her gün renk değiştiren yamaçlarını, yabani lâleleri, çiğdemleri bulamazsın. Orada ancak büyük şehirler ve il sınırları var. Orada hasrete gidenlere mendil salladığımız istasyonlar, gurbete gidenlerin üzerinden aştığı köprüler ve tren yolları kara birer çizgiden ibarettir. O haritada bağlar, bostanlar, otlar, başaklar, bozkırlar, ormanlar, bu ormanlarda telli turnalar, şahinler, üveykler, ibibikler, kınalı keklikler, sülünler görülmez. Gelinleri alan seller, içinde yeşil baş ördeklerin, sazan ve yayın balıklarının kaynaştığı göller de o haritana nihayet küçük mavi bir noktadan veya çizgiden başka bir şey değildir. Sebilleri, hanları, kubbeleri, kervansarayları, camileri, köprüleri, medreseleriyle koca Sinan; eserleriyle esiri dolduran İbni Sina "Gemiler geçmiyen ümmanda" besteleri hâlâ çalman Itri; "baki kalan bu kubbede bir hoş seda imiş" diyen, Muhteşem Süleyman devrinin şairi Baki; "Biz bir katre değil bir ümmanız. Biz Allahın sırlarının hazinesiyim." diyen Mevlânâ; Yunus, Köroğlu, Emrah, o haritada yoktur.

Anadolu ve Rumeli beylerbeylerinin Viyanaya pırlanta, elmas, zümrüt, yakut işlemeli oklar atarak halka savaşın başladığını haber verdikleri günleri hangi haritada bulabilirsin? Senin haritan büsbütün başka bir şey olmalıdır. Orada şadırvanları, güvercinleri, yüz sürmekten aşınmış demir parmaklıkları, alın dayamaktan silinmiş mermerleriyle camilerimiz, göğün ve denizin mavi derinliğini ve uhreviliğini içine sindirmiş çiniler, pirince yasin yazanların isicleri ve hatıraları da bulunmalıdır.

Breton, Norman ve Saksonların yarı vahşi yaşadıkları günlerde, Colombus yeni dünyaya daha ayak basmamışken ve adı konmamış Amerika henüz kızıl derililerin avlandıkları bölgelerken, başardıklarımız: Kosva, Niğbolu, Çaldıran, Mohaç, Viyana.... bu haritada canlanmalıdır. Yani bizim haritamız durgun, ölü bir kâğıt parçası olmamalı; renkli, ışıklı, dinamik, vital bir varlık olmalıdır.

İşte kardeşim, sen gönlünde yarattığın bu haritanla merasim nutuklarının su kabağı gibi boş kelimeleriyle konuşmadan ve Sezostrisin mumyası gibi ölü bir şöhretin koynunda yatmadan, kendi yurdundan aldığın ilhamla kendi köyünde ödevine devam edeceksin.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Kıbrıs

Bir dostun yeni marifetleri

Sabahleyin kalkanlar, evlerinin duvarlarına siyah boyayla yazılmış garip bir işaretle karşılaştılar: E. OK! Bu, neyi ifade ediyordu? Biraz sonra, yer yer bombalar patlayınca meselenin mahiyeti daha kolaylıkla anlaşıldı. Kıbrıstaki Yunanlılar yeni bir çete kurmuşlardı. Bu çetenin, adanın Yunanistana ilhakını sağlamak için çalıştığı şüphesizdi. Bazı binalar havaya uçurulmuştu, Türkler yollarda çevrilip tehdit ediliyor, Türk mahallesine tecavüzler vaki oluyordu. İngiliz vali derhal sert tedbirlerin alınmasını emretti. Bundan dolayı en ziyade memnunluk duyan hiç şüphe yok bizzat çetenin Atmadaki idarecileriydi. Zira böylece Yunanistanın Birleşmiş Milletlere müracaatı için vesile çıkıyor ve zemin hazırlanıyordu.

Adada hakikaten bir isyan çıkmıştı. Silâhlanmış Yunanlılar tedhiş hareketlerine girişmişler ve bu arada emniyet kuvvetleriyle çarpışmaktan da geri kalmamışlardı. Fakat asıl Hınçlarının Türklere karşı olduğu se--iliyordu. Çeteciler Türk mahallesine dalmışlar ve halka, eğer ilhaka taraftar olurlarsa bir şey yapmıyacaklarını, fakat itiraz ederlerse hepsini keseceklerini söylemişlerdi. Bu çapulcular endişe uyandırmış ve Türk erkekler nöbetleşe, ellerinde silâhlar evlerini beklemişlerdi. Vali daha sonra müdahale etmiş, fakat korkuyu zail edememişti. Zira şehrin orasına burasına dinamitler yerleştirilmekte devam olunuyor ve yaralama hadiselerine rastlanıyordu. Adanın bir müddetten beri sakin giden havası yeniden gerilmiş ve karışıklıklar tekrar başlamıştı. Geceleri hiç kimse sokağa çıkamıyordu.

İdare eden eller

Bu sırada Atinadan bir ses yükseldi. Bu, hükûmet başkanı Mareşal Papagos'un sesiydi. Atinada Kiliseler Kongresi vardı ve buna Kibrisin kızıl saçlı papazı Makarios da katılıyordu. Papagos Kongreye hitaben bir konuşma yapmış ve bu konuşmasında Yunanistanın Kıbrıs meselesini Birleşmiş Milletlere yeniden getirmek kararını açıklamıştı. Kanaatince adadaki karışıklıklar Birleşmiş Milletler Teşkilâtının bir karar almasını gerektiriyordu. Halbuki hadisenin garip olan tarafı bu müracaatı yapabilmek için bizzat Yunanistanın çetecileri desteklemesi ve onlara el altından silâh, cephane sevketmesiydi. Bundan bir müddet evvel yakalanan bir takada bulunan silâhların Yunan menşeli olduğu anlaşılmıştı.

Papagos böyle bir beyanatta bulunurken Atina gazeteleri de Kıbrıslı çetecileri sanki birer kahramanmışlar gibi övüyor, onları hararetle teşçi ediyor ve Ana vatanın kalben kendileriyle beraber olduğunu yazıyordu. Bunlardan bazıları hakiki bir kampanya açmışlardı. Para ve yardım bile toplanıyordu. Dost Yunanistanın bu hareketini anlamak mümkün değildi.

Her şey gösteriyordu ki bütün güzel lâflara ve hareketlere rağmen Yunanistan bize karşı derin bir kin beslemekte ve bunu izhardan çekinmemektedir. Türk - Irak paktına karşı cephe alış, o meselede Mısırı destekleyiş, Kıbrıs çetecilerini silâhlandırmak hep bir kompleksin türlü ifadelerini teşkil ediyordu. Halbuki Ankaradaki bütün hükûmetler Atinaya daima ellerini uzatmışlar, ivazsız dostluk teklif etmişlerdi. Şimdi buna alınan cevap, Kıbrıstaki Türklere karşı çapulcuları saldırtmaktan ve bu suretle Birleşmiş Milletlere müracaat fırsatı yaratmaktan ibaret kalıyordu.

Orta Doğu

Yemende isyan

Haftanın başında Kahirede, Yemen elçisi bir zata:

"— Haşmetpenah, kral oldunuz.." diye bağırdı ve önünde diz çöküp ellerini öptü. Bu adam Yemen kralı İmam Ahmedin kardeşi ve memleketinin hükümet başkanı Emir Seyfülislâm idi. Emir, Yemenin Mısır • Suriye - Suudî Arabistan paktına iltihakını görüşmek üzere Kahirede bulunuyordu. Orada Başbakan Cemal Abdülnasır ve Selah Salem ile müzakerelerde bulunmuştu. Emir Seyfülislâm Mısır başkentine İmam Ahmedin müsaadesiyle gelmişti.

Selah Salem

Yemende sadece kahve içilmez

Bir kaç gün evvel ise ordu birlikleri vergi toplamak üzere başkentin yakınındaki Hoban bölgesine gitmişlerdi. Fakat Hoban kabileleri vergi verecek yerde askerlerden bir kısmını öldürmüşler ve hepsini kovmuşlardı. Bunun üzerine kumandanlar Taez'deki sarayında bulunan İmam Ahmede koşmuşlar ve Hoban kabilelerinin hadlerini bildirmek için oraya kuvvet sevkini istemişlerdi. Anlaşıldığına göre İmam Ahmed bu teklifi reddetmiştir.

İmam Ahmedin tahta çıkması kolay olmamıştı. 1948 senesinde gene böyle bir isyan sonunda Emir Yahya tahtından indirilmiş ve katledilmişti. Yerine İmam Abdullah geçmişti. Lâkin eyalet valilerinden Şeyh Muhammed El Şami bunu kabul etmemiş ve Yahyanın oğlu Ahmedin tahta çıkmasını temin için uğraşmış, mücadele etmişti. Sonunda zafer de Ahmedin taraftarlarında kalmış ve Abdullah tahtından indirilerek tıpkı Yahya gibi öldürülmüştü. Ahmet, İmam olmuştur. Fakat yedi seneden beri memlekette bir birlik teminine muvaffak olamamıştı. O kadar ki memleketin asıl başkenti olan Sanaa'da oturamamış ve Taez'i kendisine başkent yapmıştı. Taez, Hoban bölgesine yakındı ve İmam Ahmed Hoban kabilelerinin kendisini desteklediği kanaatindeydi. Oraya Asker sevkine mani olmasının sebebi de bundan başka bir şey değildi. Fakat hesaplarını yanlış yapmıştı.

Şeyh El Sami, İmam Ahmedin tahta çıkmasına yardım etmişti ama, bundan pişmanlık duyuyordu. İmam Ahmed memleketi, kendisinin istediği gibi' idare edemiyordu. Şeyh, ordu dahilinde kendisine taraftar bulmuş ve Hoban hadisesini bahane ederek İmamı sarayında hapsettirivermişti. Ahmed belki de katledilecekti. Bu sırada işe ulema müdahale etmişti. Ahmed katledilmeden tahttan feragat etmeli ve yerine kardeşi Emir Seyfülislâm geçmeliydi. Bu hususta mutabık kalındı ve derhal Kahireye telsiz çekildi. İşte Mısır başkentindeki Yemen elçisi tarafından Emire verilen havadisin - daha doğrusu müjdenin - mahiyeti buydu.

Ancak Yemende vaziyet durulmamıştı. Zira İmam Ahmedin büyük oğlu Emir Bedr, Hobana kaçmış ve kendisine taraftar olan kabilelerin arasına sığınmaya muvaffak olmuştu. Şimdi orada bir hareket hazırlıyordu. Zira amcasının İmamlığını kabul etmemişti. Bu kabilelerin bir iç harp çıkaracaklarından zerrece şüphe yoktu. Kuvvetler aşağı yukarı müsavi olduğundan bunun uzun sürmesi kuvvetle muhtemeldi. Emir Seyfülislâm Kahirede bekliyordu.

Bu sırada Mısırın İhtilâl Konseyi üyelerinden Albay Hüseyin el Şafii hususi bir uçakla Ciddeye hareket e-

diyordu. Albay oradan uçağına Suudi Arabistan temsilcilerini de alacak ve Yemene gidecek, hadiseyi yetinde inceliyecekti. Mısır ile Suudi Arabistan Yemen üzerinde bir nevi vasilik kuruyorlardı. Albayın Taez'de Kahire hükümetinin arzularına göre hareket edecek bir zatın tahta çıkmasını temine çalışacaktır. Fakat bu vesileyle Kahirenin güvendiği memleketlerin hakiki kuvveti ve ehemmiyeti, istikrarı ortaya çıkıyordu.

Konferanslar

Ayrı telden çalanlar

Geçen hafta Çarşamba günü, Amerikada Başkan Eisenhower'in basın toplantısında bulunanlar:

"— Tamam! diye düşündüler. Başkan, Dulles'in fikrine gelmiş.."

Aynı esnada İngiltere ise henüz Başbakan ile Dışişleri bakanı aynı telden çalmaya başlamamışlardı.

Mesele Dört Büyüklerin toplanması meselesiydi. İlk fikri Churchill ortaya atmış ve Amerika, İngiltere, Fransa ve Rusyanın 1 numaralı adamlarının ortada her hangi bir gündem olmaksızın toplanmamalarını ve oturup dünya meselelerini görüşmelerini istemişti. Daha doğrusu böyle bir isteği şekillendirmişti, zira istek evvelden beri mevcuttu. Başkan Eisenhower bir hafta evvelki basın toplantısında bu mevzuda sorulan suallere cevaben, Büyüklerin gündemsiz de toplanmalarının mümkün olabileceğini ihsas etmişti. Fakat bu hafta, başka fikir ileri sürüyor ve Churchill'in ismini söylemeksizin "gündemsiz toplantı teklif edenler" **in görüşüne iştirak etmediğini bildiriyordu. Hattâ, böyle bir konferansın** Ur takım tehlikelere yol açacağını ileri sürüyordu. Bu tehlikelerin başında bir takım milletlerin hayale ve ümide kapılmaları geliyordu.

İkinci fikrin şampiyonları Amerika Dışişleri Bakanı Dulles ile İngiltere Dışişleri Bakanı Sir Anthony Eden idi. Her iki Dışişleri Bakanı da Dört Büyüklerin 1 numaralı adamlarının gündemsiz toplanmalarından bir netice çıkmryacağını, böyle bir konferansın evvelâ Yüksek memurlar, Sonra Dışişleri bakanları arasında yapılacak toplantıları takip etmesi lüzumuna kani bulunuyorlardı. Hem, doğrusu istenilirse, Rusyanın 1 numaralı adamının kim olduğu hususu da - Malenkof çekildikten sonra - hayli şüphe kaldırdı. Acaba Mareşal Bulganin hakiki bir iktidara sahip miydi, yoksa bir kukla rolü mü oynuyordu? General Eisenhower Çarşamba günkü son basın toplantısında Mareşali 1 numaralı addetmemek için bir sebep görmediğini pek ihtiyatlı bir lisanla ifade etmekten geri kalmadı.

Başkan Eisenhower Dışişleri bakanının fikrine geliyordu ama İngiltere'Başbakanı henüz kararım açıklamamıştı. İhtiyar Sir Winston, siyasi hayatını böyle bir konferansla kapamayı pek ziyade arzuluyordu? Bir bakıma acelesine sebep de buydu. Tehlikeli görmüyor Veya görmemezliğe gelmeyi tercih ediyordu. Fakat Sir Anthony ile ihtilâf halinde bulunduğu anlaşılmış ve duyulmuştu. Muhafazakâr Parti, daha ziyade Dışişleri Bakanını tutuyordu. Zaten ihtiyar başbakanın artık yerini genç Dışişleri Bakanına bırakmasını da herkes biraz bu kapris'ler dolayısiyle tebalükle bekliyordu.

Faure ve Pinay Mecliste

Fransa atomcu oluyor

Fransaya gelince, Londra ve Paris andlaşmaları tasdik olunduğundan beri Dört büyüklerin toplanmamaları için 'bir sebep kalmamıştı. Hattâ hükûmet başkanları Fransa Parlamentosuna hep bu toplantının derhal yapılacağı vaadinde bulunmuşlardı. Ancak, atom ve hidrojen bombasının bugünkü durumunda milletlerin "atomcu" ve "topçu" diye ikiye bölündüğünü sadece topçuların sözüne pek ehemmiyet verilmediğini gören Fransa başbakanı Edgar Faure Fransanın en kısa zamanda Hidrojen bombası imali için çalışmalara bile başlıyacağını ilân etmiş, bunun hazırlıklarına geçmişti. Fransa da Büyük Devlet vasfını o yoldan kazanmak istiyordu.

Avusturya

Bir ümid peşinde

Bu ayın 11 inci gününde Viyana donanmıyacak. Mektepler tatil edilip halkın sokaklara dökülmesi temin edilmiyecek. Polisler dükkân dükkân dolaşıp bayrak asılmasını bildirmiyecek; ön dairelerde oturanlara konfeti ve serpantin dağıtılmıyacak. Yollara taklar da yapılmıyacak. Ama Avusturya başbakanı Julius Raab, belki de hayatının en mühim vazifesiyle Moskovaya gidecek.

Geçen haftanın ortasında, 11 Nisanda Julius Raab'ın uçağa bineceği meydandan üç kişi hareket ediyordu. Onlar için de merasim yapılmamıştı. Bunlardan biri Avusturyanın Washington'daki, öteki Londradaki, üçüncüsü de Paristeki Büyükelçisiydi. Hükümetleriyle, istişarede bulunmuşlar, şimdi vazifeleri başına dönüyorlardı. Gayeleri, üç batılı memleketin ileri gelen devlet adamlarına Avusturyanın görüşünü anlatmak ve Başbakanın Rusyada nasıl davranacağını izah etmekti. Harbin sona ermesinden on yıl sonra Avusturya yeniden bir barış andlaşmasına kavuşmak ümidindeydi. Bu ümid tam on senedir belirip kayboluyordu.

Kısa bir müddet evvel Sovyetler Avusturyaya karşı bir barış taarruzuna geçmişler ve Molotof Rusyanın Avusturya barış andlaşmasını bazı şartlar gerçekleşirse hazır bulunduğunu ve dolayısiyle işgal kuvvetlerini de çekeceğini ilân etmiş, teklif büyük alaka toplamıştı. Hakikaten batılılar Rusya ile beraber bu son on sene içinde Avusturya meselesiyle ilgili olarak bir çok toplantı yapmışlar, fakat bunların hepsi akamete uğramıştı. Ruslar bir neticeye varmak ve barış andlaşmasını imzalamak istemiyorlar, daima bir takım itirazlar ileri sürüyor, son dakikada kabulüne imkân olmadığını gayet iyi bildikleri tekliflerde bulunuyorlardı. Dörtlerin bu mevzuda yaptıkları toplantıların adedi üç yüze yakındı.

Ruslar evvelâ Avusturya barışını Almanya meselesine bağlıyorlar ve bunların bir arada hallini istiyorlardı. Batılılar ise buna hazırdılar, an-

cak birinin yapılamaması ötekinin da muallâkta kalmasını icap ettirmemeliydi. Maamafih bütün bunların âdi birer bahaneden ibaret bulunduğu da hiç kimsenin meçhulü değildi. Rusların arzusu aşikârdı: Avusturyadan işgal kuvvetlerini çekmemek. Bu kuvvetlerini çektikleri takdirde hiç olmazsa hukuken, Avrupanın göbeği sayılan Viyanaya kadar olan arazide asker bulundurmak hakkını kaybedeceklerdi. Rumanyadaki, Çekoslovakyadaki, Macaristandaki Sovyet kuvvetleri hep Rusya ile Avusturyadaki işgal kuvvetleri arasında irtibatın emniyetini temin için oralarda bulunuyorlardı. Avusturya ile barış imzalanır imzalanmaz bunlara lüzum kalmıyacaktı. Zira öteki peyk devletlerle barış andlaşmaları daha 1947 de yapılmıştı. Şimdi Rusya bu arzusundan vaz mı geçiyordu?

Yeni bir manevra

Molotof, bazı şartlar ileri sürmüş ve bunlar etrafında görüşmek üzere başbakan Raab'ı Moskova'ya davet etmişti. Rusya başlıca iki talepte bulunuyordu: Avusturya, kendi toprakları üzerinde batılılara üs vermesin ve Dörtler yeni bir Anşlus tehlikesine karşı Avusturyaya müşterek garanti versinler. Raab'ın bu iki şarta da aleyhtar olmadığı anlaşılmaktadır. Buna mukabil, batılılar daha çekingendirler. Molotofun gayesini daha iyi anlamaktadırlar. Ruslar, Anşlus tehlikesini önlemek için garanti vermeyi, büyük bir ihtimalle Orta Doğudaki peyk devletlerde asker bulundurmak hakkını muhafaza için talep etmektedirler.

Bu dünyada bir hakikati herkesten iyi Rusya bilmektedir. Orta Avrupadan Sovyet kuvvetleri çekilirse oradaki memleketlerden hiç birinde komünist idareler yaşamıyacak ve vatanseverler derhal iktidarı ele geçireceklerdir. Zira peyk devletlerdeki komünist rejimin Rus askerlerinin süngüsü ucunda durduğu Kremlin'in meçhulü değildir. O halde Rusya silâhlı kuvvetlerini gönül rızasiyle Macaristandan veya Çekoslovakya'dan, yahut Rumanyadan çekmeye yanaşmıyacaktır. Halbuki Avusturyayla barışın imzalanması bu neticeyi doğuracaktır.

Simdi anlaşılan, Rusya hem Avusturyanın da Almanyadan sonra "öteki taraf" a iltihak etmesine mani olmak, hem de iyi niyetini fiilen göstermek için Julius Raab'a ümitler vermektedir. Raab'ın, memleketindeki yabancı işgal kuvvetlerinin geri çekilmesi için yapmıyacağı pek az fedakârlık vardır ve Rusya bunu pek âlâ bilmektedir. Bu bakımdan Molotof - Raab görüşmelerinin, bir zamanlar Hitler'in Berchtesgaden'e yabancı devlet adamlarını davet edip onlara arzularını dikte etmesi gibi bir görüşme olmamasına batılılar dikkat etmektedirler. Dörtlü garantinin şekli ve memleketlerin nasıl garanti Verecekleri hususu son derece calibi dikkat görülmektedir. Avusturyanın, fazla tehalük yüzünden bir kazaya kurban gitmemesini temin etmeyi Demokrasiler kendilerine vazife bilmişlerdir.

İşte bu yüzdendir ki Avusturyanın Paris, Londra ve Washington'daki Büyükelçileri vazifeleri başına gider gitmez Dışişleri bakanlariyle görüşmüşler ve hem onlara kendi hükûmetlerinin görüşünü anlatmışlar, hem de batılıların tezini öğrenmişlerdir. Avusturya, bir barış andlaşması İçin Sovyet Rusyanın imzasının kâfi gelmediğini ve onun yanında batılıların da imzasının elzem olduğunu hatırdan çıkarmamaktadır. Avusturya Büyükelçilerine batılı Dışişleri bakanları üçlü bir tebliğin çıkarılacağını bildirmişlerdir. İfade ettiklerine göre Julius Raab'ın Moskova'ya hareketinden önce bu tebliğ neşredilecektir. Avusturya başbakanının, eğer Moskovada bir taahhüde girecekse bu tebliği kaale alacağına şüphe yoktur.

Molotof

Avusturyaya el attı

Propaganda da olabilir

Mamafih Molotofun bir propaganda denemesine girişmiş olması da gayrı muhtemel değildir. Zira Dörtlü bir konferansın toplanması mevzuunda lâflar dolaşırken Rusyanın Avusturya barış andlaşması meselesini Avusturya ile başbaşa halletmek istemesi dikkati çekmektedir. Gerçi Londra ve Paris andlaşmaları tasdik edilmiştir ve Almanya Atlantik Paktına katılmaya hazırlanmaktadır. Ama bunlar henüz tatbik olunmamaktadır. Almanyanın silâhlanması daha tahakkuk etmemiştir. Avusturya gibi çıbanlı bir meselenin halli için Rusyanın kuzu postuna bürünmesi kendisi bakımından faydalı olabilir. Kremlin bundan, Dörtlü müzakereler sırasında istifade edebilir. Bir çok memleketin umumi efkârı üzerinde tesir yapabilir. Hattâ Avusturyalılar bile kabahati artık batılılarda bulabilirler. Bütün bunlar Rusyanın şimdiye kadar denemediği usuller değildir.

Bu bakımdan önümüzdeki hafta içinde dünyanın nazarları Moskovaya çevrilecektir. Julius Raab, beynelmilel münasebetlerin bugünkü safhasında hakikaten zorlu bir iş yüklenmiştir. Bakalım işgal kuvvetlerinden kurtulmak için memleketini başka tehlikelere atmadan vazifesini başarabilecek mi? Böylece Rusyanın da samimiyeti hakkında bir fikir edinilebilecektir.

İngiltere

Bir mesleğin sonu

Haftanın başında, Salı akşamı, Londranın meşhur Trafalgar meydanından "Westminster Sarayına giden yola açılan küçük ve dar caddelerin birinde görülmemiş bir kalabalık vardı. Çok sayıda polis ve süvariler emniyeti ve intizamı temine çalışıyordu. İngilizler sokağın başındaki yerlerini çok evvelden tutmuşlar ve büyük bir sabırla akşamı beklemişlerdi. Sokağın adı Downing Street idi. Bütün gözler dar yolun 10 numarasına dikilmişti. Bu, taştan, âdi bir binaydı. Hemen hiç bir hususiyeti yoktu. Bütün Londra evleri gibiydi. Fakat "10, Downing Street" İngiliz başbakanlarının oturdukları evdir. O akşam Kraliçe İkinci Elizabeth ve yakışıklı kocası Philip, Başbakan Churchill ile yemek yemeğe geliyorlardı. Bu şeref, Başbakanın yakında vazifesinden ayrılması münasebetiyle kendisine veriliyordu.

Kraliçe ve genç kocası hararetle karşılandı. Halk alkışlıyor, bağırıyordu. Hele 10 numaralı evin kapısında bizzat Başbakan Churchill görününce tezahürat son haddini buldu. İngilizlerin Kraliçelerine karşı beslediği muhabbet hiç kimsenin meçhulü değildir. Ama denilebilir ki o akşamın asıl kahramanı Sir Winston Churchill idi.

Sir Winston Churchill ile karısının hafta tatilinden sonra Kraliçe ile kocası tarafından ziyaret • edilecekleri ve müteakiben ihtiyar başbakanın siyasetten çekilme kararının ilân edileceği uzun zamandan beri söylenmekteydi. Geçen hafta yaşlı karı koca sayfiyeye gittiklerinde, salı akşamki ziyafet de ilân edildi. Artık her şey gösteriyordu ki Britanya imparatorluğunun Gladstone veya Disraeli çapındaki son yadigârı politikadan ayrılmak üzeredir.

Şimdi, Churchill'in yerini Sir Anthony Eden'in alacağı belli olduğundan asıl merak uyandıran, yeni başbakanın seçimler hakkında alacağı karardır. Hakikaten İngiltere seçimlere gitmek üzeredir. Bir lider değişmesinin seçmenler üzerinde ne tetir bırakacağı henüz meçhuldür. Bunun, İşçilere bir şans verdiğini inkâr da kabil değildir.

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

Donmuş bir yolda kızak yaparak çarpışan iki otomobilin arasında kalan Mrs. Christiansen ve arabasında uyumakta olan üç aylık gocuğu mucize kabilinden hiç bir yara almadan kurtulmuşlardır. Her iki otomobil de hurdahaş olmuştur. Christiansen yandaki bir çukura uçmuş ve arabadaki çocuk otomobillerden birinin çamurluklarına asılı kalmıştır. Anne ve çocuğa bir şey olmadığı gibi, işin en garip tarafı, uyumakta olan çocuk uykusundan bile uyanmamıştır. (New-York Times)

*

East London'da Pazar günü pikniğe çıkan Mrs. N. Pollok 6 aylık bebeğini sepetinde uyuttuktan sonra yüzmek için sahile inmiştir.

30 dakika sonra dönüp çocuğunun üzerindeki battaniyeyi kaldırdığı zaman dehşetten dona kalmıştır. Battaniyeyi açmasiyle içinden müthiş zehirli bir yılan süzülerek kaçmıştır. Yılan bebeğe dokunmamıştır.

(A. P.)

*

Penny Raymond adında yedi yaşında bir kız çocuğu, Minnesota Tıp Fakültesinde geçirdiği mucizevi bir kalp ameliyatı ile muhakkak bir ölümden kurtarılmıştır.

Bu ameliyat sırasında bir müddet çocuğun kalbinin çalışması icab ettiği için Goedman adlı bir şahsın kan deveranı ile çocuğun deveranı arasında sun'i bir kanal yapılmış ve ameliyatın devam ettiği 11 dakika zarfında Penny Raymond bu kanal vasıtasiyle yaşamıştır. (A. P.)

*

Viyanalı sarışın aktris İlsebey, Hollyvvood'a gitmek üzere Londradan geçerken kendisiyle görüşen gazetecilere İngiliz kadınlarının vücut hatlarını kâfi derecede gösterecek şekilde giyinmediklerini söylemiş ve demiştir ki:

"— Kadınlarınız zarif vücutlu ve güzel ama, güzelliklerini göstermiyorlar. Meselâ tuvaletlerinin göğüsleri fazla kapalı, kendilerine Marilyn Monroe'yu taklit etmelerini tavsiye ederim. Ben kendi hesabıma İngiliz kadınlarının vücuttaki yuvarlak hatları hiç göstermiyen tuvaletlerini giymeyi hiç istemem." (Time)

*

Hunter tepkili avcı uçaklarını imal eden "Hawker Aircraft" Şirketinin 250 işçisi ihtar mahiyetinde olan 24 saatlik bir greve başlamışlardır. Bu işçiler, kendilerine verilen işin azlığından şikâyetçidirler ve aynı şirketin elinde bulunan fabrikada işlerin eşit miktarda taksimini arzu etmektedirler.

Buekinghamshire'de Langley şehrindeki fabrikada çalışan bu işçiler, şimdiki iş durumunun kendilerine verilen fazla çalışma saatlerinin ileride kaldırılmasını icab edecek bir mahiyette olduğunu iddia etmektedirler. (Daily Telegraph)

1955 senesinde falaka

Hadise Mısırda cereyan ediyor

Mısırda geçenlerde bir köyü sel basmış ve 7000 kişi evsiz barksız kalmıştır. Fakat bunu fırsat bilen birçok mısırlı arasından bir de fırıncı, bu zavallı insanlara fahiş fiatla etmek satmağa başlamıştır. İhtikâr yapan fırıncı az bir zaman sonra yakalanmış ve halkın ortasında falakaya yatırılmıştır. (A. P.)

*

] 954 senesinde Hessian şehrinde Alman kızları ile evlenen Amerikalı erkeklerin adedi, Almanlardan bir misli fazla olmuştur. Nikâh dairesinin açıkladığına göre, geçen sene evlenen 110 kızdan 58 i Amerikalılarla evlenmiştir. (U. P.)

*

Romalı bir talebe gurubu sınıflarının çok pis ve viran olmasını protesto için ellerinde levhalar taşıyarak belediye binası Önünde sessiz bir nümayiş yapmışlardır.

Belediye Reisi sınıfların temizlenmesini temin edeceğini söylemiştir. (A. P.)

*

26 yaşında Mr. Cliff Lamberton, hayatını para atışma medyundur. Vukubulan otomobil kazasında otomobilin ön tarafında oturan üç kişi ölmüştür. Otomobilin arka tarafı eşya ile dolu olduğundan, orada kimin oturacağı para atmak suretiyle tesbit edilmiştir. Para atışını kaybeden Lamberton, arkaya geçmiştir.

10 dakika sonra rotu kırılan otomobil son süratle bir ağaca bindirmiş ve önde oturan 3 kişi hayatlarını kaybetmiştir. (Newsweek)

6 aylık "Perlita" isimli bir köpek otobüs altında kalıp yaralandıktan sonra civardaki hastahanenin bahçesine kadar sürüklenmiş ve hastahane merdivenlerinin önünde bitap bir halde düşmüştür. Röntgen ile muayene edilen köpeğin kaburga kemiklerinden ikisinin kırıldığı anlaşılmış ve derhal tedaviye alınmıştır.

Hastahane personeli iyileştiği takdirde köpeği maskot olarak muhafazaya karar vermiştir.

(Newsweek)

*

Saragosa'da ikamet eden bir adam, bakkaldan aldığı bir şekeri yerken, dişine gelen sert bir cisimle dişini kırmıştır.

Öfkeyle bu sert cismi ağzından çıkaran adam, bunun kıymetli bir elmas olduğunu görmüştür. Derhal dişçiye giden adam, elması bin İngiliz lirasına Doktora satmış ve dişini de tedavi ettirmiştir.

(A.P.)

*

*O*n sene evvel hizmetçilik yaparak hayatını kazanan Anna Belding Meads adında bir kadın o zaman bir dilenciye 1 dolar sadaka vermisti.

Sam Gallo adındaki bu dilenci, Ekim ayında ölmüştür.

Anna Belding, geçenlerde bu dilenciden kendisine 50 hin dolarlık bir miras kaldığını öğrenmiştir.

Hiç varisi olmayan dilenci 10 sene evvel yapılan iyiliği unutmamıştı.

(A.P.)

K A D I N

Sosyete

Bebek Prenses

Kraliyet ailesi elinden geleni yapmıştı. Narin, yakışıklı tâlip başka bir memlekete gönderilmişti. Güzel prensese pozisyonunun ve tahta karşı vazifelerinin ehemmiyeti hakkında tenbihlerde bulunulmuştu. Canterbury Başpiskoposu kilisenin, onu, karısından ayrılmış bir adamla evlendiremiyeceğini bildirmişti. Başbakan, amcası Edward'm acıklı hikâyesini hatırlamak hususunda nasihatler etmişti. En son çare olarak, onu, güneşli Bahama adalarına, iyi eğlenip iyi düşünmesi tavsiyeleriyle göndermişlerdi.

Faydasız!... Gazetelerin "bebek prenses" dedikleri Margaret seyahatten döner dönmez, doğruca, hiç kimsenin dinlemesine imkân vermiyecek şekilde teçhiz edilmiş olan "yeşil telefon" un başına koştu ve Belçikada İngiliz sefarethanesinde Albay Peter Townsend'i aradı. Aşk macerası gelişiyor ve Prenses hâlâ onunla evlenmek istiyordu.

Sürgün

Son günlerde Kraliçe, Başpiskopos ve Başbakanın mağlûbiyeti kabul ettikleri alâmetleri iyiden iyiye hissedilmeğe başlamıştır. 19 aydan beri 40 yaşındaki avcı-tayyare pilotu ve Britanya harbi kahramanı Albay Townsend, Brükselde sessiz ve sakin Hava Ataşeliği vazifesini ifa etmekteydi. Sosyal davetleri reddediyor, vaktini yarış atlariyle geçirmeyi tercih ediyor ve binbir itina ile gazetecilerden kaçmıyordu. Halbuki şimdi, Albay Townsend görünmez bağlardan henüz kurtulmuş bir adam edası ile gazetelere beyanatlar vermeğe başlamış, bir takım imalarda bulunmuş ve dudakları mühürlenmiş olmasa söyliyecek çok şeyleri olan bir adam tavrı takınmaya başlamıştı. Gazetecilerden birine, "Benim İfşaatta bulunmam doğru olmaz. Söylenecek şeyi benden evvel başkasının söylemesinin doğru olacağım takdir edersiniz" demişti. Başka bir gazeteciye de, "Buraya geldim, çünkü vaziyet ikimiz için de tahammül edilmez olmuştu. Ben kendimden ziyade onu düşündüm," dedi. Gazetecinin biri de Townsend'in kendisine, "Eğer vaziyet benim ve malûm bir leydinin sürgünde kalmamızı icap ettirecek olursa, ikimiz de bunu kabul etmeğe hazırız" dediğini haber verdi. (Townsend derhal sürgün hakkında herhangi bir beyanatta bulunduğunu tekzib etti; yapılan tahkikat neticesinde Townsend'in . hakikaten böyle bir şey söylemediği meydana çıkmış ve bunları uyduran gazeteci işinden atılmıştır.)

Söyliyeceklerinin herkes tarafından duyulmasını temin etmek için, Townsend sabah gezintisi için atlarının ahırına giderken otomobilinden

Albay Townsend
Gönül yakan adam

gazetecileri selâmlamağa başladı. Onlara, "Beni mi arıyorsunuz?" diye sesleniyordu. Bir gazeteci nihayet, Margaretle aralarında bir aşk macerası olduğunu ilân etmekle bütün bunlara son verebileceğini hatırlatınca, Townsend gayet sakin ve nazik, "Bilmiyorum" diye cevap verdi.

Karar

Townsend ve kraliyet ailesinin bildiği (veya tasarladığı) gibi, İngilterenin ucuz havadis gazeteleri derhal büyük başlıklarla bu aşktan. ve tahminlerden bahsetmiye başladı. İngiliz aile hayatının modeli olan kraliyet ailesinin bir azası, karısından ayrılmış bir adamla evlenmeli mi? "Dinin koruyucusu" ve İngiliz Kilisesinin resmi başı olarak Elizabeth, bu izdivaca resmen razı olamaz. Hattâ boşanma meselesinde Townsend kabahatsiz olmuş olsa dahi, dini âkideler buna manidir. Fakat Ağustosta Margaret 25 yaşında olacaktır. Kraliyet İzdivaç Kanununa göre Margaret o zaman Kraliçenin rızası olmadan da evlenebilir, fakat evlenmezden bir sene evvel Privy Council'e haber vermiş olması lâzımdır. Parlamentonun veto etmesi ihtimaline karşı Margaret'in kendisinin ve çocuklarının tahta çıkma haklarından feragat etmesi lazımdır. (Yeğenleri Charles ve Anne'den sonra Margaret tahta çıkma sırası itibariyle üçüncüdür. Ayrıca, Margaretin evlenme kararını müteakip, prenseslikten, senelik 17.000 dolarlık harçlığından ve Buckingham Palace'ı resmen ziyaret etmek hakkından da feragat etmesi icab etmektedir. Fakat hususi bir kanun hazırlanmadıkça, zaten bir seneden evvel evlenmesine de imkân yoktur.

Londranın Times gibi ciddî gazetelerin ve Hükûmetin idaresi altında bulunan B.B.C. radyosunun herkesin ağzında dolaşan dedikodulara dair bir tek kelime sarfetmemesine rağmen, ucuz gazeteler derhal münakaşalara başlamışlardır. Daily Sketch gazetesi, "Prensesin alacağı karar her kadının kalbini çarptırmaktadır. Çünkü bu ne olursa olsun, tam mânasiyle mesud bir karar olmasına imkân yoktur" gibi serlevhalarla çıkmağa başlamıştır. Londrada hissedilen ilk reaksiyon Prensesin kiminle isterse onunla evlenmesi olmasına karşılık muhafazakâr çevreler şimdilik susmayı tercih etmişlerdir. Fakat yakında onların da seslerinin çıkacağı muhakkaktır.

Aile Konseyi

Bir yandan halkın reaksiyonunu dikkatle takip ederken, Margaret'in büyükleri büyük bir hararetle aile konseyleri teşkil etmektedirler. Philip, Akdeniz Manevralarına gitmeden önce son öğle yemeğinde, Canterbury Başpiskoposu, Kraliçe ve kocası ile tam üç saat bu meseleyi konuşmuştur. Kraliçe, daima bir çaresi bulunup bu izdivaca rıza gösterebileceğini ümid etmekteydi. 1936 krizinde Canterbury Başpiskoposu olan Dr. Cosmo Gordon, Kral Edwardın izdivacının kilise tarafından tasdik edilemiyeceği hususunda ne kadar inatçı davranmışsa, bugünkü Başpiskopos da o kadar inatçı davranmaktadır. Sir Winston Churchill de bir hayli inadçı davranmaktadır. Çünkü Edward'ın Mrs. Simpson ile evlenmesine o kadar taraftar olan Churchill Edward'm yarı sürgün hayatında çekmiş olduğu ızdırabı yakinen görmüştür. Margaret'in de ayni ızdırabı çekmesini katiyyen istememektedir.

Buna rağmen aile konseyinde yapılan müzakereler neticesinde alınan karar artık çok geç kalınmış olduğu merkezinde idi. Townsendin Brüksele sürülmesine rağmen, Margaret yeşil telefon sayesinde Allanın günü onunla konuşmuş idi. Hattâ geçen yaz Townsend, Mr. Carter adı altılıda Londraya gelip Margaret'i görmüştü bile. Margaret'in yakışıldı pilota karşı çocukluk aşkı 14 yaşında başlamıştı. Townsend o zaman Margaret'in babası George VI nın yaveri olarak sarayda bulunuyordu. Margaret'in aşkı Başpiskopos ve Başvekilin müşterek kararından daha azimkâr bir şekilde gelişti. Mademki yar pılacak şey kalmamıştı, aile büyük-

leri şimdi bu izdivacı hiç olmazsa mümkün olduğu kadar kolaylıkla tahakkuk ettirme çarelerini aramağa başlamışlardı.

Bütün bu gürültü arasında, Prenses Margaret iki kere arkadaşlariyle tiyatroya gitmiş, seyahatten dönüşü şerefine Londra Belediye Reisinin verdiği öğle yemeği ziyafetinde bulunmuş ve halk tarafından şevkle alkışlanmıştı. Hafta sonunda Margaret annesi ile beraber Windsor sarayına istirahate çekildi. Anne kraliçe başından beri bu izdivaca taraftardır.

Rivayete göre Margaret Kilisenin itirazlarına pek aldırmamaktadır. Muhtemelen sevgilisiyle sivil merasimle evlenebilecek yaşa yakında geleceği, ona kâfi teselliyi vermektedir. Fakat son senelerde İngiliz Kilisesi ayrılmış insanları bir müddet sonra tekrar kabul etmiştir.

Şimdilik kimse hiç bir şeyi kat'i olarak söyliyememektedir. Muhakkak olan şudur: daha sahifelerce yazı yazılacak ve ancak karar bildirildikten sonra mesele hararetini kaybedecektir. Fakat bu haftanın tahmini, azimkâr prenses Margaret'in yakında Albay Townsend'in karısı olarak dünyanın huzuruna çıkacağıdır.

Ağaç Yaşken Eğilir

Jale CANDAN

Bugünün çocuğu yarının büyüğüdür. Bizim düştüğümüz bir çok hatalar küçükken aldığımız terbiyenin, etrafımızda gördüğümüz şeylerin eseri değil midir?

Çocuklarını iyi ve medenî bir zihniyet içinde yetiştiren milletler, istikballerinden hiçbir zaman endişe etmezler. Bugün ahlâk ve prensip sahibi çocuk, çalışkan ve sağlam düşünceli çocuk, demokrat ruhlu çocuk yetiştirmek gayesini güdüyoruz. Herkes elinden geleni yapmaya çalışıyor, fakat spora çok düşkün olan, topunu kapıp arsaya futbol oynamaya koşan çocuklarımıza hakiki bir spor terbiyesi vermek için hiçbir şey yapmadığımız da muhakkak.

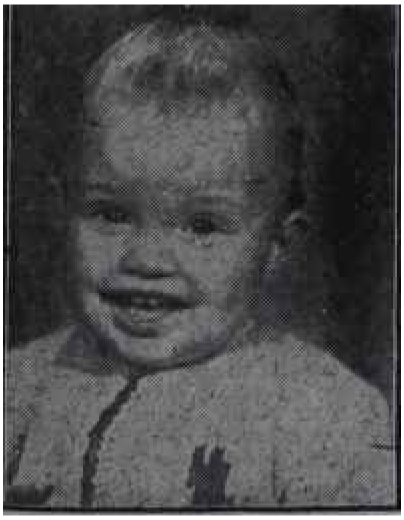
Geçenlerde ölüm ve yaralama hadiseleri ile biten Fenerbahçe - Galatasaray maçı bizi, belki de spordan soğutacak derecede, yaraladı. İptidailik mi desek, cahillik mi, akılsızlık mı? Hadiseleri yaratanlar münevver kimseler değildi tabiî, fakat tuhaf değil mi, münevverlerimizde bile spor terbiyesi yok!. Üstüste zaferler kazandığımız parlak güreş devirlerimizden birinde, canhıraş feryatlar kopararak, sevinç tezahüratında bulunan, "Allah!, Allah!" diye haykıran vatandaşlar gördüm. Bunlar cidden münevver kimselerdi. Fakat "Allah!, Allah!" sesleri sanki bir spor sahasından değil de, bir meydan muharebesinden kopup geliyordu.. Bu fazla heyecan, bu lüzumsuz tezahürat Fener - Galatasaray maçında bir vatandaşı ölüme götüren yumruk kadar iptidai idi..

Mahallede futbol veya voleybol maçına giden veya birkaç arkadaşı ile yüzme veya koşu müsabakasına giren çocuğa ilk "kim kazandı?'' diye sorarız. Şayet çocuk boynunu büküp durursa, hele onun, koşuda sonuncu geldiğini görmüşsek, derhal alaya alırız.. Halbuki birçok milletler koşuda en son geleni ilk gelen gibi alkışlarlar. Maksat onunla alay etmek değildir tabiî, onu teselli de değil!. Fakat en son geldiğini, hiçbir ümidi olmadığını bildiği halde koşuyu devam ettirdiği için o koşucu şayanı takdirdir.. Sporda mağlûp olmak, galip gelmek kadar şereflidir. İşte çocuklarımıza öğreteceğimiz şey budur. Sporda ayıp olana gelince, bu sinirlenmek, kavga etmek ve mücadeleyi terk etmektir.. Çocuklarımızı bu zihniyet içinde yetiştirebilirsek, bir gün onları, harbe gider gibi okuyup üflemeden, çok sevdikleri futbol maçlarına gönderebiliriz..

Çocuk

Bir okuyucuya cevap

Bir anne imzası ile kadın sahifesine mektup yazan bir okuyucu soruyor "yeni evliyim, kocamla çok mesut yaşarken, bir çocuğumuz oldu ve bütün huzurumuz bozuldu. Çocuk mütemadiyen ağlıyor, uykusuz kaldığımız için sinirleniyor ve birbirimize çatıyoruz.. Kitapların verdiği nasihatleri tatbik etmek istedim, muvaffak olamadım.. Hakikaten, rahat rahat çocuklarını büyüten anneler var mıdır?"

Naz Karan

Model çocuk

Mektubun cevabını geciktirmemizin sebebi, bunu tam selâhiyetli birisinin yapmasını istediğimiz içindir. Vakıa bu mevzuda yazılan yüzlerce kitap vardır, bunlardan bir hülâsa alır veya bir mütehassısa müracaat edebilirdik ama biz bunlardan da daha selâhiyetli birini arıyorduk, gocuğunu hakikaten rahat büyüten bir anne.. Ve işte böylece "Naz Karan'ın annesi" "Aysen Karan" ile tanıştık. Aysen Karan bir doktorun hanımıdır. Ve kendisi de eczacıdır. Fakat, çocuğuna daha iyi bakabilmek için, Ur müddet için, mesleğini bırakmıştır.

— İlk çocuğum olduğu için, "Naz" dünyaya geldiği zaman ben de, bir çok kadınlar gibi bir hayli heyecanlanmıştım, dedi. Vakıa, doğumdan evvel, çocuk mevzuu üzerinde birçok kitaplar okumuş, kendimi hazırlamıştım ama meselâ o doğar doğmaz, bağırsaklarının hafifçe bozulması ile paniğe uğramıştım. Çocuk da ben de 3 aylık bir bocalama ve intibak devresi geçirdik ,diyebilirim. Gene kitapları baş ucumdan ayırmıyordum ama tabiî bulunduğumuz şeraite göre, ufak tefek değişiklikler yapıyordum. Besleme bahsinde, ekseri insan kitaptan uzaklaşmak durumunda kalıyor. Ben takip ettiğim kitaba uyarak, gayet çabuk yumurtaya başlamıştım. Babası her çocuğun ayrı bir bünyesi olduğunu ileri sürerek, bir mütehassısa danıştı ve mütehassıs derhal yumurtayı kesti!.

Daha çocuk doğmadan evvel, onu kendi sütümle beslemeye karar vermiştim. Başka yardımcı mamalar da ilâve etmekle beraber, bu arzumda muvaffak oldum. Zaten, kitaba en çok çocuğun mama saatlerini tanzim hususunda sadık kaldım diyebilirim. İlk üç ay, bu epeyce zor oldu. Çocuk bazan çatlıyacak gibi ağlardı, kulaklarımı tıkardım fakat saati gelmeden onu beslemezdim. Tedricen alıştı. 3 ay bitince, o mama istediği zaman, saatinin geldiğine emindim. O kadar intizama girmiştik. Şimdi Naz bir genç kız oldu artık, tam 14 aylık! Yürüyor, konuşmaya çalışıyor ve yemeğini 3 er 4 er saatte değil bizler gibi 3 öğünde yiyor: Sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemekleri.. Çok fazla iştahlı olmadığı için, saat dörtte ona ayrıca kahvaltı ettirmeyi tercih ediyorum. Yalnız hem dörtte, hem de sabahları onbirde, o bir meyva suyu içer veya meyva yer.. Bilhassa muzu sever. Öğleleri ızgara et, hububat nevinden bir şey, sebze püresi, akşamları gene pilâv veya makarna, sebze, yoğurt yer.

Çabuk büyümeğe hevesli

Bütün kızlar gibi, "Naz" da çabuk büğümeğe hevesli herhalde.. Daha yedi aylık iken, "park" ının kenarına tutunarak ayağa kalkardı.. Sabah uykusuna gelince, onu çoktan terketti.. Ben de, tıpkı ikindi kahvaltısı gibi, bunda da ısrar etmedim.. Günde bir defa, öğle yemeğinden sonra, öğle uykusuna yatar, ve bazan 2, bazan 3 saat uyur.. Akşam yemeklerinden evvel, her gün banyosunu yaparım. Bu bazan insana zor gelse de, çocuk çok rahatlar, derin derin uyur ve bundan gene anne istifade eder. Naz, her gece, 8 de uyumuştur..

O üç ayını bitirince, ayrı bir odaya koyduk.. Gece üstünü açmasın . diye torba giydiriyorum. Hem onu sıcak tutar, hem de nisbeten hareketlerine mani olur.. Gece yatmadan evvel, son defa onu kontrol ederim. Ekseri sabaha doğru üstünü açar, fakat öyle zannediyorum ki çocuklar, yanlarında, sık sık üstlerini örten bir büyük bulundukça, açılmayı bir itiyat haline sokuyorlar.

Sabah 7 de Naz yataktadır.. Bebekken, karnım doyurur doyurmaz, onu parkına koyardım. Bütün yaz, parkı balkonda durdu ve ona çok sık güneş banyosu yaptırdım. Çünkü bacakları bana hafifçe kavisli gibi geliyordu (sakın dedesi beni duymasın, hakikaten kızar). Şimdi geçti.

Onu her sabah sokağa çıkarırım. Öğleden sonraları yalnızca balkona veya bahçeye çıkar.

Kıyafet

Naz'ın kıyafetleri sade ve rahat giyilebilen şeylerdir.. Onları sık, sık yıkadığımız için kışın pazen ve yünlü, yazın basmaları tercih ederim. Günde, bazen, 2 defa entari değiştiririz.. Entari derken ufak bir yanlışlık yaptım galiba, çünkü Naz, sıcak yaz günleri müstesna, daima pantalon ve kazak giyer.. Böylece bacakları üşümez. Hem de daha az kirlenirler.. Elbiselerini "patron" çıkararak, ben dikerim. Dikiş bilmeyen her kadın, patronla dikebilir ve bu, çok eğlenceli bir şeydir!.

Şikâyetlerim mi? Ufak tefek şeyler var: Bir şeyde muvaffak olamadık: Onu parmağını emmekten menedemiyoruz. Sözde emzik vermedik, o parmağını buldu ve ne yaptıksa beyhude, onu bırakmadı. Birkaç kere parmağına kinin sürdüm. Gene yüzünü buruştura buruştura onu emdi!. İkincisi, o ayaklanır ayak" lanmaz, babasının kitaplarına saldırdı!.. Bunun için, kendisine çok ciddi nasihatlarda bulunduk..O da ciddi ciddi bizi dinledi ama...

Moda

Tek bir elbise ile şıklık

En güzel, en parlak, en çok sevilen elbise modelini yaratmak için birbirleriyle yarışan Parisli terziler, halka ucuz giyinmek üzere tavsiyeler vermekte de, rekabete başladılar. Geçen hafta, Akiste, "Christian Dior"-un şıklık reçetesini okudunuz: O bir kadının dört veya beş kıyafetle şık olabileceğini söylüyordu. "Hubert de Givenchy" ise tek bir elbisede karar kıldı. Bu elbiseyi sizin zevkinize bırakıyor fakat rengini, biçimini tahdit ediyor:

"— Bahar geldi, her kadın kendisim genç, güzel, hoş ve şık hissetmeli, her kadın bunun için, az para sarfederek iyi giyinmesini öğrenmelidir.. Bunun için kadınlara vereceğim nasihatlerin hülâsası şudur: Az elbise yapınız fakat çok aksesuarınız olsun.. Hattâ, baharı tek bir elbise ile bile geçirebilirsiniz.. Ve geçtiğiniz yerlerde, insanlar durup sizin için - ne kadar şık - diyebilir!

Bahar için siyah fazla ciddi bir renktir. Sarılar, maviler moda olan diğer cazip renkler ise tek elbise yapabilecekler için değildir.. Sizin yapacağınız tek elbise için ben, öyle bir renk seçtim ki ister esmer, ister sarışın, ister kumral, ister kızıl olun, size yakışacaktır.. Ve onu her gün giydiğinizi ne siz, ne de başkaları farkedebilecektir. Onunla her renk aksesuar kullanabilir, teferruatta istediğiniz fanteziye kaçabilirsiniz: bu renk gri rengidir.

Bana sorarsanız, kumaşı "jerse" den veya flanelden tercih ederim.. Sokakta giyeceğinize göre etek dar, kollar uzun olmalıdır. Yalnız şık olmak istiyen bir kadının, daima her şeyin mübalâgasına kaçmaması icap ettiğini unutmayınız: dar etek güzeldir, ama yürüyüşünüzü karikatürize etmiyecek kadar!

Bu elbise, kullanacağınız aksesuarlara göre, hem spora, hem fanteziye kaçacak şekilde giyilebilmek üzere düşünüldüğü için, fevkalâde düz, hattâ biraz ciddi biçimli olmalıdır.. Öyle bir yaka seçiniz ki onunla mevcut kolyelerinizi, iğnelerinizi veya bir çiçek takabilesiniz..

Saatine göre elbise

Sabahları, gri elbisenizi onun grisine uyan açık bir kahve rengi, meselâ tütün rengi ile birleştirin. Tütün rengi güzel bir deri eldiven, çanta, ayakkabı ve yüzünüze giden küçük bir şapka.. Eğer ayakkabı Ve çantayı aynı renkte yapamıyacaksanız, siyahlarla da pek âlâ idare edebilirsiniz..

Öğleden sonra, bu elbiseniz gene gri renkte bir etolle fevkalâde şık olacaktır. Çünkü bu kıyafete pembe, beyaz veya leylâk rengi aksesuarlar ilâve ettiğiniz takdirde en ağır bir öğle yemeğinde bile herkesin gözü sizde olacaktır.. Fakat eldivenlerin ve şapkanın pembe olması kâfidir. Ayakkabıları ve çantayı elbisenize uyan bir gri renkte seçerseniz fevkalâde olur. Bunu yapamıyacaksanız siyah ayakkabı ve siyah çanta ile de şıklığınızı muhafaza edebilirsiniz..

gayet hava kapalı ve soğuk ise, öğleden sonra, pembe aksesuarlarınızı değiştirin. Ve akşam yemeğine, tiyatroya gitmek için siyah bir şapka giyin, incilerinizi takın. Elbisenizin

1 elbise — 4 giyim

Kadın, sen her şeye kadirsin!

yakası çok sade ise, beş veya altı sıra inci takabilirsiniz. Bu sizi güzelleştirir.. Hattâ kulaklarınıza uzun inci küpeler de ilâve edebilirsiniz. Fakat gündüz giydiğiniz gri elbisenizi değiştirmek için yapacağınız en mühim şey, dar kollarının üzerine, uzun beyaz süed eldivenler geçirmektir. Bel Belki de fanteziye biraz daha meraklısınız. Çekinmeyin. Yüzünüze yakışan altın halka küpelerinizi takın, boynunuza portakal rengi bir mendil bağlayın ve aynı renkte eldivenler giyin. Veyahut baştan aşağı herşeyiniz gri olsun, yalnız yakanıza bir menekşe demeti iliştirin.

Şık bir kadın gardrobu

Şık bir kadının garrobunda daima birkaç çeşit aksesuar bulunmalı. di ve klâsik aksesuarlar. Neş'eli ve değişik aksesuarlar. En başta, her kadının siyah aksesuarları tam olmalıdır: küçük bir siyah şapka, siyah eldivenler, güzel bir siyah çanta, bir kaç çift siyah ayakkabı ve hattâ zarif bir siyah şemsiye.. Bu aksesuarları hep bir arada kullandığınız zaman onlara renkli bir şey ilâve etmek de şarttır. Meselâ sarı ve beyaz çizgili bir eşarp, çok renkli bir broş, neşeli küpeler, veya yalnızca bir çiçek. Yerine konulmuş bir mendil! Arada sırada siyah eldivenlerinizin yerine renkli eldivenler giyin veya siyah çanta siyah eldiven ve siyah ayakkabılarınız ile sarı bir şapka kullanın. Şapkalarınız için birinci şart, yüzünüze yakışmasıdır.

Neş'eli aksesuarlara gelince, bunlar renkli eldivenler, eşarbınızla aynı kumaştan yapılmış çiçekli bir şemsiye, eğlenceli şapkalar, hoş bilezikler ve size arzu veren her yeni şeydir. Bunlar öyle şeylerdir ki, belki süslü bir elbise ile kullanılamaz ama sizin dümdüz gri elbiseniz her türlü fanteziye müsaittir.. Her zaman tekrar ettiğim gibi, kadınlar daima fanteziye kaçabilirler, mesele bu fantezinin tek bir noktada yapılmasıdır. Aksesuarlarınızı alırken dikkat edeceğiniz nokta bunların renk tonlarını birbirine uydurmaktır. Meselâ sarı eldiven ve sarı eşarp takacaksanız bunlar muhakkak aynı sarıdan olmalıdır.. Yoksa hiç de güzel olmaz!..

Baharlık mantolar
Tedbiri unutmayınız

Sosyal Hayat

İzdivaç sanatı

Boşanma davalarına bakan tanınmış bir avukat Edward Kaufmann otuz senelik tecrübelerini ve bunlardan çıkardığı neticeleri bir kitap halinde neşrederek şöyle diyor: "Mesleğe ilk atıldığım zamanlar, anlaşamıyan bedbaht karıkocaları ayrılmaya teşvik etmekte hiç bir mahzur görmezdim. Seneler geçtikçe, ne kadar aldanmış olduğumu gördüm, çünkü ekseri ayrılan insanlar, ikinci izdivaçlarında aynı müşküllerle karşılaşıyor,. ve saadeti bulamıyorlardı Anladım ki, boşanma bir hal çaresi değildir. İzdivaçta mesut olabilmenin ilk şartı, birbiriyle yaşamak sanatını öğrenmektir.."

Bu mevzuda erkeklerin de, kadınlar gibi bilgi sahibi olmaları icap ettiğini söyleyen avukat şunları ilâve ediyor: "Fakat ben daha ziyade kadınlara hitab ediyorum, çünkü uzun tecrübelerimden edindiğim kanaate göre, izdivaç hayatındaki aksaklıklardan kadınlar daha çok müteessir oluyorlar, halbuki yaradılış itibariyle erkeklerden daha hassas ve ince olan kadınlar yuvanın saadet anahtarını ellerinde tutmaktadırlar.. Mesut bir izdivaç yapabilmek, söylendiği gibi bir şans ve piyango işi değildir. Bir izdivaç sanatı vardır ve mesut olmak istiyen her genç kız evlenmeden evvel, bu sanatı öğrenmelidir."

Dünyanın her tarafında, bir çok kadın mecmualarında daima "yuvayı dişi kuş yapar" mevzuu dahilinde yazılar çıkar fakat Edward Kaufmann-ın kitabı uzun bir tecrübeye dayandığı için enteresandır. Bundan başka, bu kitaptan zaman zaman alacağımız hülâsalarda da göreceksiniz ki, Ed–ard Kaufmann'ın tavsiyeleri umumiyetle kadınlara verilen tavsiyelere uymakla beraber, bazen tamamiyle aksidir. İşte kitaptan hülâsalar:

Şurası muhakkak ki yeryüzünde mükemmel izdivaç yoktur.. Her izdivaçta şu veya bu eksiklikler olur, tıpkı insan vücudu gibi izdivaç hayatı da zaman zaman hastalanır, tedaviye muhtaçtır, bazan bu hastalık mühim krizler halindedir, tedbir almak icab eder, hastayı Ölüme terketmemeli.

Bir izdivacın havası, yani onun iyiye veya kötüye doğru gidişi, izdivacın ilk dokuz ayında aşağı yukarı belli olur. Bu karıkocanın birbirlerine intibak devresidir. Bundan başka izdivaç hayatında, muvaffakiyetle atlatılacak ikinci bir devre vardır ki, bu da, aynı hayata çocuklarla intibak edebilmek meselesidir.

İlk izdivaç aylarını, hayat sahnesinde iki insanın oynadığı bir piyese benzetebiliriz. Beraber geçirilen dokuz ay, beraber geçirilen iki yüz yetmiş gün ve gece demektir. Bu müddet zarfında, her iki taraf da müşterek hayatta bazı huylar edinirler ve her iki taraf da kendisine bir istikamet tayin eder.. Bunu ufak tefek misallerle izaha çalışacağım:

Selma ile Mehmet yeni evlidirler. Balaylarını geçirmek üzere gittikleri otel odasında, Selma bir mecmuanın

sayfalarını çevirirken durur:

— Mehmet, bu galiba sizin firmanın reklamı..

— Evet ta kendisi.

— Fakat bu otomobil geçen senekinin eşi değil mi? Ben yeni bir model getirttiğinizi zannediyordum.

— Kuzum Selma aptallık etme.. Hem sen otomobil modellerine filân karışma, kadınlar böyle işten ne anlar?

Selmanın gözleri dolu, dolu olur ve susar.. Kocası söylediklerine biraz pişmandır ama bir öpücükle işi atlatacağına da emindir. Mesele "böylece kapanır. Selmanın ilk günden, kocasiyle kavga etmemesi şüphesiz güzel bir şeydir fakat onun bu kadar pasif kalması, umumiyetle verilen nasihatlara rağmen, muazzam bir hatadır. Çünkü Mehmet ilk günden yaptığı bu hürmetsizliği günden güne artıracak, ona karşı terbiyesizlikler ve kabalıklar yapacak, herkesin içinde bile sık sık onu azarlamaktan onu aptal, sersem, aklı kısa sıfatlariyle taltif etmekte mahsur görmiyecektir.. Şu halde bu vaziyette Selmanın atmaca gibi kocasının üzerine atılması mı icab ederdi? Hayır fakat o, sakin bir sesle, şöyle bir mukabelede bulunabilirdi:

— Biliyor musun, şimdiye kadar kimse bana aptallık ettiğimi söylememişti.. Sonra otomobiller hakkında bana malûmat verecek birisi olursa, gayet çabuk anlıyabileceğimi zannediyorum.

Bu sözlerden sonra Selma bahsi değiştirmeli ve artık bu mevzuda konuşmamakla beraber, kocasının en ufak bir terbiyesizliğine göz yummıyacağını, hareketi ile göstermeliydi

Bir başka misal.

O akşam Mehmet pür neş'e eve gelmişti. Kolunun altında bir paket vardı.

— Sana bir sürprizim var karıcığım.

Selma paketi açtı ve nefis bir sabahlık buldu.

— Biliyor musun Selma,, karımın hep böyle güzel sabahlıklar giyeceğini tasavvur ederdim.

Selma kocasının boynuna atıldı ve onu öptü.. Sonra gitti onu dolaba astı. Ertesi sabah Mehmet kalktığı zaman, o gene eski sabahlığı ile dolaşıyordu

Vakıa Selma evinde iş yapmaya mecburdur. Ve yeni Sabahlığı çabucak mahvolabilir fakat bir sabahlık saadetinden daha kıymetli midir?

İzdivacın ilk dokuz ayı böyle binlerce hadiselerle doludur. Genç karıkoca daha ilk günden bu alarm işaretlerini nazarı itibara alıp ona göre hareket etmelidir. Çünkü ilk günlerdeki ufak tefek aksaklıklar yavaş yavaş köklenir ve neticede bunlar, izdivacı kemiren küçük küçük kurtlar halinde inkişaf eder.

*

Gelecek hafta Akis'te aynı muharririn "izdivacı tehdit eden tehlikeler ve alınacak tedbirler" başlıklı yazısını okuyacaksınız.

İ L İ M

Matematik

Oyun, şans ve hayat

Amerikada Princeton Üniversitesinin öğrencileri arasında son senelerde büyük bir oyun merakı aldı yürüdü. Her devirde ve her yerde matematiğe hevesli gençler satranç gibi düşündürücü oyunlara rağbet etmişlerdir. Doğru, ama dünyanın en ileri matematik enstitülerinden birine sahip olan Princeton'un pek ciddi öğrencilerinin oyun merakı bu tabii hevesin çok ötesine geçiyor. Çünki onlar yalnız boş vakitlerini satrançtan pokere kadar her çeşit oyunla geçirmekle kalmıyorlar, üstelik bazı ders saatlerini de yeni oyunlar icat etmeye sarfediyorlar. Tahmin edersiniz ki Princeton gibi yüksek seviyeli bir matematik enstitüsünün öğrencileri kendilerini böylesine oyuna verirlerse, bunun hoş vakit geçirmekten başka bir sebebi olmalıdır. Gerçekten de vardır: Bu öğrenciler aslında oyun oynamıyorlar, fakat sadece matematiğin en yeni şubelerinden birini teşkil eden "oyunlar teorisi"nin tatbikatıyla uğraşıyorlar.

Oyunlar teorisi esas itibariyle John von Neumann'ın 1920 civarında yaptığı bazı matematik araştırmalarla doğmuştu. Fakat uzun müddet ilim dünyasından hiç bir ilgi görmedi. Ancak 1944 de gene von Neumann'ın iktisatçı Oskar Morgenstern ile birlikte yazdığı "Oyunlar teorisi ve İktisadi Davranış" adlı kitabının Çıkması hem matematikçileri, hem de iktisatçıları uyandırdı. O zamandan beri teorinin gerek prensipleri ve gerek tatbikatı üzerinde sayısız çalışma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar, yavaş yavaş matematiğin mücerret dünyasından sıyrılıp - hiç olmazsa Amerikada - günlük hayatın içine karışıyor. Bundan sonra iktisatta, ticarette, askerlikte ve devlet idaresinde oyunlar teorisinin bulduğu bazı kaidelerden gittikçe daha fazla istifade edilecektir. Amerikada şimdiden oyunlar teorisini iktisadi meselelere tatbik etmeye çalışan geniş bir araştırıcı gurubu meydana çıktı. Keza Amerikan Savunma Bakanlığının mütehassısları girift strateji meselelerini çözmede bu teoriden faydalanmıya çalışıyorlar. Oyunlar teorisinin kurucusu John von Neumann geçenlerde Atom Sinerjisi Komisyonu üyeliğine seçildi Zamanımızın eh büyük matematikçilerinden biri olan von Neumann eskiden beri teorik fizik ile de uğraşmıştır. Meselâ son günlerde çok hızlı hesap yapan elektronik makinelerle hidrojen bombasının tesirlerine alt hesaplar yapmıştı. Bunlar şüphesiz Atom Komisyonu üyeliğine seçilmesinde rol oynamıştır. Fakat atom silâhlarının ortaya çıkardığı strateji meselelerini çözmek için onun oyunlar teorisi bilgisinden istifade edilmek istenmesi de muhtemeldir. Bu münasebetle burada oyunlar teorisinin gaye ve prensiplerinden biraz bahsetmek istiyoruz. Şüphe yok ki, kısa zamanda çok karışık bir matematik yapı kazanmış olan bu teorinin esasları bir iki sayfada teferruatiyle anlatılamaz. Ama basit örnekler yardımiyle aşağı yukarı bir fikir edinilebilir.

Oynamak karar vermektir,

Bu teorinin bizim için önemli olan pratik gayesi, geleceğin belli olmadığı karanlık durumlarda doğru karar verebilmek için mantıki bir usul bulmıya çalışmasıdır. Hepimiz, Oyunda okluğu gibi günlük yaşayışımızda da böyle durumlarla karşılaşır ve hayatımız için az veya çok önemli kararlar veririz. Meselâ bir memur, senelik iznini hangi ayda alırsa en çok istifade edebileceği hakkında aylarca önceden bir karar vermelidir. Bir hükümet, bütçeyi hazırlarken komşu devletlerin plânlarını bilmeden savunma bütçesinin büyüklüğü hakkında bir karar verecektir. Bir ilim adamı, sonunda ne çıkacağını bilmediği bir tecrübeyi en verimli şekilde tertiplemek istiyecektir. Acaba böyle durumlarda çok defa yanıltıcı hislere kapılarak verilen kararlar mantıki esaslara bağlanamaz mı? Bazan hayati önem taşıyan doğru kararı şaşmaz bir incelikle gösterecek matematik usuller bulunamaz mı? İşte oyunlar teorisi bu usulleri aramak için kurulmuştur. Bu bakımdan biraz ihtimaller teorisine benzer. Yalnız fark şuradadır: İhtimaller teorisi ancak muhtelif ihtimallerin hesaplanabildiği hallerde kullanılabilir ve ancak bu takdirde bize en elverişli ihtimali gösterir. Halbuki pratik hayatta bir hareketin doğurabileceği çeşitli sonuçlara ait ihtimalleri çok defa hesaplıyamayız. Meselâ savunma bütçesini hazırlıyan bir hükümet gelecek on iki ay içinde harp patlaması ihtimalinin ne

		AHMET	
		I	II
MEHMET	A	—200	+ 100
	B	0	— 1000

kadar olduğunu kesin olarak bilemez. Tarihten başka bir örnek alalım. Kristof Kolomb Amerika yolunda iken, yiyeceklerin bitmek üzere olduğu günlerde tayfalar isyan edip geri dönmek istemişlerdi. O zaman Kolomb karaya daha ne kadar kalmış olduğunu bilseydi, gemideki yiyecekler bitmeden karaya varabilme ihtimalini hesaplıyabilir ve kolaylıkla bir karar verebilirdi. Fakat bunu bilmiyordu ve bu yüzden ihtimaller hesabı - o tarihte mevcut olsaydı bileişine yarıyamazdı. İşte ihtimallerin hesaplanamadığı böyle hallerde oyunlar teorisine başvurulacaktır. Şüphesiz Amerikanın kâşifi bu teoriyi bilmeden de doğru kararı verdi, ama bunda her halde şansı yardım etmiştir. Oyunlar teorisi, şans yardım etse de etmese de hayırlı sonuçlar verecek kararları bulmaya çalışır.

Oynamakla karar vermek arasındaki ilgiyi görmek için sadece şansa dayanmayıp oyunculardan bir de ustalık isteyen oyunları ele almak gerekir. "Stratejik" diyebileceğimiz böyle bir oyunu kazanmak için hem biraz şanslı olmak, hem de iyi oynamak, yani karşı tarafın ne yapacağını bilmeden de onun plânlarını bozacak şekilde hareket icabeder. Meselâ santranç veya poker gibi stratejik bir oyunu kazanmak için tutulacak en iyi yolu, yani oyunun stratejisini tayin etmek, yukardaki örneklerde en doğru hareket tarzını seçmeye pek benziyen bir iştir. Şu halde iki kişi arasında oynanan en basit oyunlarda doğru stratejiyi seçmek için matematik bir usul bulunabilirse, pratik hayatta da en faydalı kararları hiç şaşmadan seçebileceğimiz günler yaklaşmış olacaktır. Böyle bir usulün bulunabileceğini ise von Neumann göstermiştir.

Bu usulün esaslarını açıklıyabilmek için ihtimaller hesabında kullanılan önemli bir kavramdan bahsetmeliyiz. Bu, "matematik ümit" denen şeydir ve kazanılan miktarla bunun kazanılma ihtimalinin çarpımına eşittir. Meselâ çok basit bir zar oyunu düşünelim. Tek bir zar atılıyor. 1 gelirse 2 lira kazanıyor, öteki rakamlar gelirse bir şey kazanmıyorsunuz. Bu takdirde sizin matematik ümidiniz üçte birdir. Çünkü ortalama olarak 6 kerede 1 kere 1 gelir, yani 1 gelmesi ihtimali altıda birdir; bunu, kazanacağınız miktar olan 2 lira ile çarparsanız üçte bir bulursunuz. Bir oyunda muhtelif hallere ait ihtimaller hesaplanabiliyorsa, en çok kazanmak için yapılacak şey daima matematik ümidin en fazla olduğu hareket tarzını seçmektir.

Yeni bir oyun

Şimdi stratejik oyunlara bir örnek verelim. İncelemesi kolay olsun diye iki kişi arasında oynanan son derece basit ve suni bir oyun seçiyoruz. Meselâ Ahmet ile Mehmedin oynadıklarını kabul edelim. Yaptıkları şey şudur. Ahmet I ve II rakamlarından birini, Mehmet ise A ve B harflerinden birini seçiyorlar ve birbirlerine göstermeden birer kâğıt parçasına yazıyorlar. Sonra kâğıtlar karşılaştırılıyor ve aşağıdaki cetvele göre hesaplaşılıyor. Seçim sonu cetvele göre sıfır çıkarsa kimse bir şey kaybetmiyor, + işaretli çıkarsa Ahmet o kadar parayı Mehmede ödüyor, — işaretli çıkarsa da Mehmet Ahmede o kadar para ödüyor. Meselâ Ahmet 2 yi, Mehmet Ayı seçmişlerse, cetvelde A satırıyla II sütununun kesiştikleri hanede + 100 bulunduğu için, Mehmet Ahmetten 100 lira alır. Oyunun esası bundan ibarettir. Şimdi kendimizi Ahmedin yerine koyalım ve nasıl oynaması gerektiğini düşünelim. Eğer Mehmedin hangi harfi seçtiğini bILse mesele yoktur; cetvele bakarak bu halde en çok para getiren rakamı derhal seçer. Fakat Mehmedin neyi seçtiğini öğrenmek için kâğıdına bakması yasaktır. O halde ne yapsın, nasıl karar versin? Yapabileceği şey bazı genel prensiplere başvurmaktır. Meselâ işine yarıyabilecek bir prensip, "yetmiyen sebep" prensibidir. Buna göre Ahmet, Mehmedin iki harften her hangi birini seçmesinin aynı derecede muhtemel olduğunu kabul eder ve bu esasa dayanarak her rakama ait olan matematik ümidi hesaplar; sonunda matematik ümidi yüksek olan rakamı seçer. Meselâ I hali için matematik ümid 100 lira kazanç, II hali için ise 450 lira kazançtır. Bunlardan 450 büyük olduğu için Ahmet II yi seçecektir.

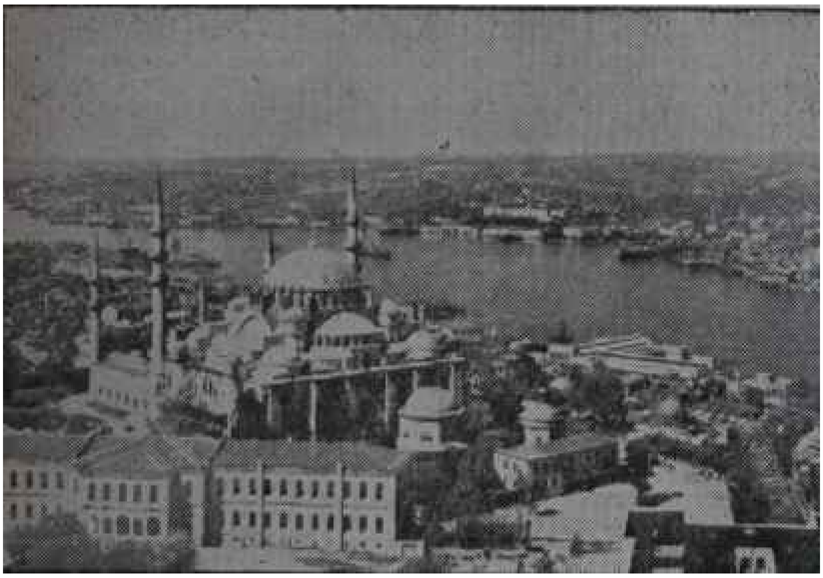
Diğer taraftan Ahmet iyimser bir insansa "yetmiyen sebep" prensibine göre değil de "en iyiyi ummak" prensibine göre oynamak istiyebilir. Bu takdirde gene II yi seçecektir. Çünkü en fazla kâr (1000 lira) bu halde eline geçebilir. Yahut Ahmet biraz kötümser bir insandır ve "en fenayı ummak" prensibini takip etmek istiyecektir. Bu takdirde I 1 seçer. Çünkü bu halde kaybedebileceği en büyük miktar II haline nisbetle daha küçüktür. Bu sonuncu prensibe matematikçiler "minimaks" prensibi diyorlar; maksimum (en büyük) kaybı minimum (en küçük) yapmaya çalıştığı için.

Yanılmıyan strateji

Aynı şekilde Mehmet de kendisi için bir strateji seçebilir. Tesadüfen her üç prensibe göre de Mehmet Ayı seçmelidir. Fakat bir de bu stratejilerin birbirlerine tesir edip etmediklerini düşünmeliyiz. Meselâ Mehmet, eğer Ahmedin en fenayı ummak prensibine göre hareket ettiğini bilirse o zaman B yi seçecektir. Çünkü böylelikle Ahmedin I ine kargılık B yi koyarak beraberliği sağlamış olacaktır; A oynasaydı 200 lira kaybedecekti. Bunun gibi Ahmet de meselâ Mehmedin en iyiyi ummak prensibine göre oynadığını bilirse kendisi artık bu prensibe itibar etmiyecek ve 200 lira kazanmak için I i seçecektir. Böylece şimdiye kadar gördüğümüz stratejiler karşı tarafın hareket tarzından tamamiyle müstakil değildir. Öyleyse acaba böyle müstakil bir strateji bulunabilir mi? Yani karşı taraf bizim hareket tarzımızı öğrenip ona göre oynasa dahi değiştirmiyeceğimiz bir strateji var mıdır? Evet; von Neumann böyle bir strateji bulmuştur. Bu, en fenayı ummak prensibinin biraz değiştirilmiş bir şeklidir ve karışık strateji adını alır. Meselâ yukarıki oyunu Ahmetle Mehmet 13 defa oynasalar bu 13 oyun için Ahmedin takip edebileceği en iyi strateji 11 defa I i ve 2 defa da II yi seçmektir. Bu şekilde 2000 lira kazanmış olacaktır ki bu para hem 13 oyunda kazanabileceği en küçük miktardan daha fazladır, hem de bu kazancı azaltmak için Mehmet hiç bir şey yapamaz. Mehmedin takip edebileceği en iyi strateji ise 10 defa A yı ve 3 defa B yi seçmektir. Böylece 2000 lira kaybediyorsa da bu para hem kaybedebileceği en büyük miktardan azdır, hem de bu kaybı arttırmak için Ahmet hiç bir şey yapamaz. 13 oyun için tarif ettiğimiz bu stratejiler tek bir oyuna nasıl tatbik edilebilirler? Şu şekilde: Ahmet I yazılı 11 kâğıtla II yazılı 2 kağıdı bir torbaya atar ve karıştırır. Bundan sonra torbadan çektiği kâğıt, seçmesi gereken rakkamı gösterir. Mehmet de A işaretli 10 kâğıtla B işaretli 3 kâğıdı bir torbaya atarak aynı şeyi yapar. Bu usulle her ikisi de ortalama olarak kendileri için en faydalı olan stratejiyi takip etmiş olurlar.

Yukardaki örnekte açıklamaya çalıştığımız bu prensipleri oyunlar teorisi, çok daha karışık oyunlara ve hakiki durumlara tatbik ederek sonuçlarım araştırıyor. Karışık hallerde henüz muhtelif prensipler arasında mantıki bir seçme yapmak mümkün olmuyor. Dolayısiyle bu h illerde toriden tam mânasiyle istifade edilemiyor. Fakat bir kaç prensip aynı sonucu verdiği zaman oyunlar teorisini şimdiden emniyetle kullanabilir ve en uygun kararları mantıki yoldan bulabiliriz. Zamanla prensiplerin mânaları daha iyi anlaşıldıkça sayılarının azalması ihtimali vardır. Her halde oyunlar teorisinin on sene içinde gösterdiği hayret verici gelişme geleceği için çok ümit vericidir.

K İ T A P L A R

Güzel İstanbul
Güzelliği Allahtan

BÜYÜK İSTANBUL ALBÜMÜ

(Hazırhyan : Rıza Serhadoğlu. Tertip heyeti: Muzaffer Erer, Münir Posat, Cahide Serhadoğlu ve Ömer Tekinoğlu. İstanbul 1955 Osman Yalçın Matbaası - Birlik Yayınevi. 484 sayfa, 3 plânş, 2 levha, fiyatı 15 Ura).

İstanbul Hemşehriler Cemiyeti yayınlarından olan eser, turistik bir rehberdir. "Türk tarih ve medeniyetinin bir hülâsası olan" (Atatürk), "Bütün güzelliği ye bütün haşmetiyle Türke yaraşan" (Thêophile Gautier), "Asillerin asili olan Türk'ün" Piêrre Loti), "pırıltılı ışıklar ve güzel kokular diyarı (Comte de Benneval) İstanbul hakkında çok sayıdaki resimlerle bilgi veren eserde, İstanbulini tarih ve coğrafyası da yer almaktadır. İç ve dış turizm açenteleri, deniz taşıt kumpanyaları, vize, ikamet, gümrük, kambiyo, idare hayatı, yabancı temsilcilikler; eğitim ve kültür, basın-yayın, dernek, hukuk ve sanat hayatı, radyo, eğlence, yemek ve içkiler, han, otel ve hamamlar, iktisadî, ve ticarî hayat, iş, sağlık ve spor hayatı, su, elektrik, havagazı ve itfaiye... ayrıca tasnifli olarak bütün tarihi âbideler ve binalar eserin konuları arasındadır. Kitap "turistik rehberler" için alışılmış ebat ve hacmin üstündedir.

CİCİM

(Yazan: Colette. Çeviren: Azra Erhat. Varlık Yayınları İstanbul, Mart 1955, Yeni Matbaa 124 sayfa, fiyatı 199 kuruş.)

Bundan evvel Varlık Yayınları arasında çıktığını haber verdiğimiz Dişi Kedi adlı roman vesilesiyle Colette'in kadın ruhuna olan vukufuna ve ifade kudretine temas etmiştik. Cicim, bu kudretli romancının belli başlı eserlerinden biri sayılır. Güzel, fakat yaşı ilerlemiş bir artist kadının ihtiraslı aşkının hikâyesi, sözünü sakınmıyan bir kadın romancının kalemiyle ve ustaca anlatılmaktadır. Varlık Yayınlarının 341 inci, Varlık Cep Kitaplarının 133 üncü kitabı olarak yayınlanmış olan bu eserle, Türk okuyucular bu ünlü Fransız yazarını biraz daha yakından tanıma imkânını bulacaklardır.

*

ZİYA GÖKALP
İÇİN YAZDIKLARIM VE
SÖYLEDİKLERİM

(Yazan: Z. Fahri Fındıkoğlu. İstanbul 1955 M. Sıralar Matbaası. 160 sayfa, 4 plânş, fiyatı 299 kuruş).

Ziya Gökalp hakkındaki çalışmalar - ölümü üzerinden 30 yıl geçtiği halde - henüz vesika toplama safhasındadır. Onun hakkında "sentezi bir eser" meydana getirebilmek için şimdiye kadar yapılmış olan bibliyograf ya çalışmaları ve tetkikler ilk malzemeyi teşkil edecektir. Çoğu, gazete ve dergi sayfalarında kalmış olan bu dokümanların bir araya getirilmesi ihtiyaç halini almış tur. Bu kitapta, Z. F. Fındıkoğlu'nun, Z. Gökalp hakkındaki konuşmalarını, makale ve fıkralarını bir arada görmüş olmakla sevindik. Eseri, Ziya Gökalp hakkında söylenen sözlerin, yazılan yazıların "külliyat"ı için hayırlı bir himmet olarak karşılarız. Kitabı neşreden "Türkiye Muallimler Birliği"nin bu seri'yi devam ettirmesini dileriz. Ziyaettin Fahri, soyadını öz adının başında kullanıyor. İsim, bu hâliyle, Ziya Gökalp adlı bir kitaba yakışmıyor. 20 yıllık sosyoloji öğretmeninin, sosyal müeyyideleri hiçe saymaması, teamüle uyması arzu edilir. Biz, onun adını arzu etmediği şekilde kullanıyoruz; mazur görsün. Bu mevzuda kendisi ile hemfikir yalnız Çinliler vardı, şimdi onlar da ayrıldılar.

ZİRAÎ KALKINMADA TRAKTÖR

(Derleyen: İstanbul Ziraat Okulunda makine öğretmeni Şeref Barı. İstanbul 1955 Kemal Matbaası. 278 sayfa, 7 levha, fiyatı 12 lira).

Eser, bilhassa traktörlerin yapısı, çalışması ve bakım usulleri hakkında hol resimlerle geniş izahat vermektedir. Tam verim alabilmek için, tıpkı çift hayvanlarında olduğu gibi makineler de bakım ve ihtimama muhtaçtır. Makineyi vaktinde ve usule uygun olarak yağlamanın, temiz tutmanın değerini, hava filtresinin bakımını; işe çıkarken, işte iken ve işten dönüşte alınacak tedbirleri ilgililer bu kitaptan kolaylıkla öğreneceklerdir. Eser, İngilizce kitaplardan nakil, derleme ve hülâsa şeklinde meydana geldiği için, yazar, adını "derleyen" diye koymuştur. Titizlik ve itina ile meydana getirilmiş olan eser, telif sayılabilir. Levhalar kuşe kâğıttandır ve üzerlerindeki resimler tamamen renklidir. Türkiyede ziraat makineciliğini kuran, merhum Necati Toker'e ithaf edilmiştir.

*

TÜRKİYE
MAKALELER BİBLİYOGRAFYASI

(Millî Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü yayınlarından. 1953 Temmuz - Eylül, İstanbul 1954 Maarif Basımevi. 116 sayfa.)

Türkiye periyodik yayınlarında çıkan makalelerin künyelerini - beynelmilelleşmiş bir tasnif plânı İçinde - veren Bibliyografyada makale adlarının tercümeleri de vardır. Bu sayıya kadar "hususi ehemmiyeti olan guruplar" kaydiyle İslâm dini, Türk dili, edebiyatı ve tarihi tâli bölümlere ayrılıyordu. Bu sayıdan itibaren "geniş bir yayım sahası olan" tıp da tâli bölümlere ayrılmıştır. Evvelki sebep "hususi ehemmiyet" iken bu defa "araştırmaların kolaylıkla yapılabilmesi" düşüncesi olmuştur. "Hususi ehemmiyet" izafî olabilir; "yayım sahası" zamana göre değişebilir. Bu sebeplerle, eserin tamamında onlu tasnifin en az 3-4 rakamını. kullanma ihtiyacı aşikâr olmuştur. Bibliyografyanın, Türkiyede çıkmakta olan periyodik eserlerinin tamamını içine almamasına üzülmekteyiz. Dergiler tamamlanmadan, gazetelere geçilmesini doğru bulmayız. Milli Kütüphanenin hiç yoktan bu kadarını yapmış olması, daha mükemmelini yapabileceğinin teminatıdır. Yalnız, imkânda bu bibliyografyayı çıkaran müessesenin adı belli olsun: Türkçe yazıldığı gibi "Millî Kütüphane Bibliyografya Enstitüsü" müdür; Fransızca yazıldığı gibi "Bibliyografya Türk Milli Enstitüsü" müdür, yoksa "Milli Kütüphane Türk Millî Bibliyografya Enstitüsü" mü?

M U S İ K İ

Konserler

Klarinet sahnede

Bir müddet önce Ankara'ya gelen Avrupalı bir orkestra şefine bir gazeteci sormuştu: "Orkestranızın en çok hangi kısmından memnun kaldınız?"

Şef, tereddütsüz cevap verdi: "Klarinetler; hele birinci klarinet.."

Bu birinci klarinet - Hayrullah Duygu - geçen hafta Cumartesi günü, Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrasının Büyük Tiyatro'da verdiği konsere solist olarak katıldı. Orkestranın klarinetlerinin yabancı bir şef üzerinde niçin bu kadar iyi bir tesir bırakmış olduğunu açıkladı. Çaldığı Weber'in ikinci klarinet konsertosu idi. Büyük bir eser değildi. Hattâ derinlik, mâna, felsefe, şahsiyet gibi hususlar bahis mevzuu olduğunda, pek küçük bir eserdi. Çoğu zaman, çalgılı gazinoların oparlörlerinden çıkan sesleri, yahut radyoların "Pazar Sabahı Melodileri" gibi programlarında çalınan hafif parçaları hatırlatıyordu. Fakat, adiliğe meyilli hafifliğine rağmen, çalınması güç bir eserdi. Hayrullah Duygu'nun olgun tekniği, eserin güçlüklerini kolayca altetti. Sazından çok defa yumuşak ve tatlı bir ton elde ediyordu. En tiz notalara, başı dönüp muvazenesini kaybetmeden, rahatça yükseliyordu. Dil dolaştırıcı tekerlemeleri andıran pasajları, bir telâffuz virtü--zu gibi ifade ediyor, bir nefeste çalman ok notalı cümleleri tıkanmadan söküyordu.

İstanbul Konservatuarı mezunu olan Hayrullah Duygu, on yedi seneden bari Cumhurbaşkanlığı Orkestrasındadır ve bütün meslektaşları tarafından değeri teslim edilen bir musikişinastır. Hattâ onun, tanınmamış olmasına rağmen, dünyadaki birkaç üstün klarinetistten biri olduğunu ileri sürenler vardır. Pek seyrek olmakla beraber - iki üç yılda Ur - solist olarak konser verir, yahut oda musikisi yapar. Buna rağmen, Ankara'nın az çok faaliyet gösteren iki nefesli saz sanatkârından - diğeri flütist Mükerrem Berk - biridir. Eski yıllarda çaldığı, Mozart'ın klarinet konsertosunda ve klarinetli kentetindeki başarısı, musiki muhitlerinde henüz unutulmamıştır. Son olarak evvelki yıl, Weber'in birinci konsertosunu çalmıştı. Bu defa çaldığı ikinci konsertoyu ise bir ay kadar önce, Türkiye'de ilk defa olarak, Ankara Radyosunda icra etmişti.

Taeuber'in hediyesi

Yalnız bizde değil, bütün dünyada nadiren çalman bu konserto, orkestramızın repertuarına, geçenlerde uğurladığımız Haybo Taeuber tarafından hediye edilmiştir. Geçen yıl Hayrullah Duygu bu eseri çalmak arzusunu izhar edince Taeuber, partisyonu Avrupa'dan getirmiş, fakat orkestra partilerini ne Almanya'da ve ne de Avusturyada bulabilmişti. Bunun üzerine partileri burada kopye etmek zarureti hasıl olmuştur.

Hayrullah Duygu'nun elinde, Debussy'nin Rapsodisi, Busoni'nin konsertosu - muhakkak Weber lâzımsa, bu bestekârın konsertinosu gibi daha olgun bir eser - varken bu konsertoyu çalmakta İsrar etmesi ancak, solistlerin virtüozite gösterisine imkân veren eserlere olan zaaflarına yorulabilir. Gerçekten, virtüozite gösterisi, dinleyici üzerinde istenen tesirini yaptı. Hayrullah Duygu'nun teknik hakimiyeti böyle bir tesir için uygun vasıta idi. Alkışlara ve bravo seslerine bakılırsa, herkes memnundu.

Hayrullah Duygu
Klarinet üflüyor

Eski bir dost

Ankaralı, müzikseverlerin pek iyi tanıdıkları sakallı ve uzun boylu adam, Dr. Hans Hörner, uzunca bir ayrılıktan sonra geçen hafta gene orkestrayı idare etti.

Wagner'in, konseri açan "Faust için Uvertür" ü, intizamsızlık içinde çalındı. Orkestraya garip bir çekingenlik ve tereddüt hakimdi. Sanki Wagner'in kendilerini azarlamasından korkuyorlardı. Orkestranın en zayıf kısmı yaylı sazlardı. İcradaki birlik yokluğu, Wagner uvertürünü renkleri kaymış ofset baskıya benzetti. Eser, değil konserde, bir prova esnasında böyle çalınsaydı "konser için ümit yok" diye programdan çıkarmak gerekirdi. Gürültüye gelmeğe müsait kısımlarda ise orkestra çok rahattı; neticede Wagner'in musikisi, olduğundan çok daha mânasız bir hale geldi ve tabiatiyle, alkış olarak ancak üç beş el çırpmasıyla karşılandı.

Buna mukabil, konsertoda soliste refakat düzgündü. Sohumann'ın senfonisi ise, geçici aksamalara rağmen - meselâ, ikinci muvmanda obua ile viyolonsellerin uyuşmaması - zevkle dinlenecek gibi çalındı. Hans Hörner'in - büyük bir musikişinas değil - fakat tecrübeli bir şef olduğu aşikârdı.

Programlar

Kayıtsızlık berdevam

İki musiki meraklısı, Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının afişine hayretle baktılar. Afiş, bahsettiğimiz konsere aitti. Çalınacağı ilân edilen eserler arasında Schumann'ın "VI. Senfoni" de vardı.

Biri "Anlaşılan, Schumann'ın bir altıncı senfonisi bulundu. Bizim orkestra aktüaliteyi takip etmez ama, herhalde bu defa akideyi değiştirdi" dedi. Diğeri bir an durdu; düşündü. "Pekâlâ bir altıncı senfoninin bulunmuş olduğunu farz edelim. Ya beşinci senfoniden ne haber?" Sehumann'ın ancak dört senfonisi olduğunu biliyordu.

Konsere, bu "büyük keşfi", Schumann'ın "altıncı senfoni" sini dinlemeğe gittiler. Karşılarına çıka çıka, bestekârın meşhur dördüncü senfonisi çıktı. Afişlerde gene bir hata yapılmıştı.

Program broşürünü aldılar. Son sahifede, gelecek konserde neler çalınacağı ilân edilmişti. Orada, daha büyük acaipliklerle karşılaştılar. Biliyorlardı ki gelecek konserde iki Amerikan eseri çalınacaktır. Bunlardan biri Samuel Barber'in "Orkestra için Birinci Deneme" sidir. Bu eserin adı, programda şöyle yazılmıştı: "Essan" (!?) (Anlaşılan, eserin İngilizce adı olan "First Essay for Orchestra" nın bu şekilde yazılması uygun görülmüştü). Diğer Amerikan eseri, William Grant Still'in Afro-Amerikan Senfonisi idi. Orkestra programcıları ise bu eserin, senfoni değil, bir "süit" olduğu iddiasındaydılar.

Geçen sayımızda tiyatro yazarımız, Küçük Tiyatro'da seyircilere dağıtılan el programlarında oynanan piyesin ismi yanlış yazıldığı için, o kısmın kabaca yırtılarak tevzi edilmesinden dert yanıyordu. Beterin beteri vardır. Tiyatrocular hiç olmazsa yapılan yanlışlığı farkedip, programı yırtmak suretiyle halka dağıtmak "inceliğini" (!) göstermişlerdi. Orkestra idaresi ise yanlışlıkların farkında bile değildi.

Programları hazırlayan zevatın "okur-yazar" olduklarından şüphe edilemiyeceğine göre, maksat nedir acaba?

Caz

Modern Caz Kuarteti

Cazın geleneklerine sadık kalanlar, yeni cazın soğuk ve entellektüel bir musiki olduğunu, heyecanlara hitap etmediğini ileri sürerler. Fakat modern cazın taraftarları böyle düşünmüyorlar. "Cazın yeni şekillere

John Lewis
Caz kralı

doğru gitmesi, heyecan kudretini ve ferdi ifade hürriyetini kaybetmesi demek değildir" diyorlar.

Cazda şekil mefhumunun ve endişesinin daha geniş ölçüde yer almasında en büyük rolü olan topluluklardan biri de Modern Caz Kuarteti'dir. Bir yıl kadar önce kurulan kuartet, Down Beat mecmuasının, birçok milletten caz münekkidi arasında açtığı ankette en çok rey alan gurup olmuştur. Okuyucular arasında açılan ankette ise, Dave Brubeck Kuarteti'nden sonra, ikinciliği almıştır.

Bu neticeler bir bakıma sürprizli telâkki ediliyor. Zira, anketten önce bir kuartet ancak bir tek uzun-çalan plâk yapmıştı. Üstelik bu plâk da iyi sese alınmamıştı ve iyi reklâm edilmemişti. Son günlerde Kuartetin yeni bir plâğı daha neşredilmiştir.

Modern Caz Kuarteti, hepsi zenci olmak üzere, şu elemanlardan kurulmuştur: Milt Jackson, vibraharp; John Lewis, piyano; Kenny Clark, davul; Percy Heath, kontrbas. Kuartetin "beyni", John Lewis'tir. Gurubun musiki idaresi onun üstündedir. John Lewis, zihni ile çalışan bir sanatkârdır. Mamafih bu vasfı, gerek çalışında, gerek yazısında, büyük bir emprovizasyon kabiliyetiyle beslenmektedir.

John Lewis, sanatı hakkında şunları düşünüyor:

"Şuna inanıyorum ki caza karşı olan alâka, bu musikiyi inşa bakımından ele alırsak ve sağlamlaştırırsak, gittikçe artacaktır. Musikimiz mantığa dayanmalıdır. Mamafih dinleyicinin, çalınanları kulak yoluyla anlamasını güçleştirecek derecede değil.

İrticalî çalış, musikide yeni bir şey değildir. Her çeşit emprovizasyon, az veya çok kontrapuntal olur. Fakat cazda, en iyi Dixieland musikişinasların ve ileri gelen diğer cazcıların yaptıkları hariç, çok defa emprovizasyonun arkasında bir ritm hareketsizliği vardır. Halbuki ritm aletleri (kontrbas, piyano ve davul) ana ritmi ve skorları vermekten da* ha fazlasını yapmalıdırlar."

Piyanist ve bestekar John Lewis'in bu görüşüne göre Modern Caz Kuarteti'nde ritm âletleri sadece ana ritmi ve akorları sağlamaktan daha fazlasını yapıyorlar.

İstanbul

Gene üstün

İstanbul Şehir Senfoni Orkestrasını göklere çıkaran İstanbullular olduğu gibi,. yerin dibine batıranlar da eksik değildir. Fakat bu sonuncular, Ankara orkestrasını dinlediklerinde kendi orkestralarının üstünlüğünü hayret ve sevinçle anlıyorlar. Geçen Pazar sabahı Cemal Reşit Rey idaresinde İstanbul Şehir Senfoni Orkestrasının Şan Sinemasında verdiği konser, aradaki seviye farkını bir daha ortaya koydu.

Bu fark, sadece icra kalitesinde değildi. Program kurma bakımından da kendini gösteriyordu. Cumhurbaşkanlığı Orkestrası ancak yabancı misafir şefler geldiğinde - o da her zaman değil - böyle seçkin bir program hazırlıyabiliyordu. Konserde, geçmişin gölgede kalmış bir bestekârı - Domenico Puccini - tanıtılıyor, bir Türk bestekârına - Nevit Kodallı - yer veriliyor, Ankara konserlerinde hemen hiç itibar görmeyen iki Fransız bestekârının şöhretli eserleri - Franck'ın Senfonik Varyasyonları ve Chabrier'nin Espana'sı - çalmıyordu.

Konsere solist olarak bir İtalyan kadın piyanist, Bruna Barbetti, iştirak etti ve 18 inci asır bestekârlarından Domenico Puccini'nin (meşhur Puccini'nin atalarından) Si Bemol Majör piyano konsertosunu ve Franck'ın varyasyonlarım, hakim bir teknik ve duygu derinliğiyle, bilhassa Puccini'de üslûp hususiyetlerine saygı göstererek, çaldı. Franck'ı daha ziyade Chopin'e benziyordu. Buna rağmen Bruna Barbetti'nin birinci sınıf bir piyanist olduğuna şüphe yoktu. Olgun çalışı, orkestranın mükemmel refakatiyle birleşince meydana gerçekten büyük musiki çıkıyordu.

Sonra, orkestranın yaylı sazları, ileri gelen genç bestekârlarımızdan Nevit Kodallı'nın Sinfonietta'sına başladı. Ankara'da Necil Kâzım Akses'in ve Pariste de Arthur Honegger'in yetiştirdiği Kodallı'nın bu eseri İstanbulda ilk defa çalmıyordu. Bundan önce (1950 de) Ankara'da Devlet Konservatuarında icra edilmişti. Kodallı'nın Türkiye'de çalman üçüncü mühim eseriydi ve bestekârın Atatürk Oratoryosu ve senfonisi gibi daha iddialı musikilerine nisbetle başarı derecesi daha yüksek gibiydi.

R A D Y O

Spikerler

En geriden takip

Radyoevinin kapısından içeri genç bir kadın girdi, müracaata sokuldu ve spikerlik imtihanı için idareye başvuracağını bildirdi Müracaat memuru, spikerlik imtihanının hangi gün olacağını bilmiyordu, gazetelerde 4 Nisan diye yazılmıştı, fakat sonradan ya karar değişmişti, yahut da radyoevi o muazzam hazırfoirlttyıın _ her meselede böyle muazzam hazırlıklar yaparlarmış - tamamlıyamamıştı, -spikerlik imtihanı da günü belli olmayan bir tarihe atılmıştı.

Genç kadın döndü gitti. Eline bir de bir spikerin mikrofon önünde nasü olması lâzım geldiği, nelere dikkat edeceği gibi meseleleri izah eden bir broşür verdiler. Radyoevinin - program müdürünün hazırladığı spikerlere imtihandan önce nelere dikkat edeceklerine dair tertiplediği bu broşür bir "eğlencelik" olmaktan ileri gidemezdi. Çünkü, bu broşürde, bir spiker için "en iptidai malûmat" vardı. Mikrofon önünde nasıl durulacağı, ve bilhassa hangi kelimeler üzerinde konuşurken vurgu yapılacağı anlatılıyordu.

Bu broşür bir "faaliyet" eseri idi, herkes, hazırlıyanlar, spiker adaylarına verenler iftihar ediyorlardı. Demek ki, radyoevi artık çalışmasını biliyordu, çalışmasının şekillerini sınıflandırmıştı, hattâ ve hattâ spikerlerimizin gülünç dereceye varan hatalarına meydan vermemek için böyle broşürler de hazırlıyordu. Ne icraat!..

Halbuki, bu derdin bir çaresi olmaktan çok, geri bir tedbirdi. Spikerlik iki yapraklık bir izahat broşürü ile kavranacak, yapılacak bir iş değildi, böylecesine öğrenmekte imkânsızdır. Fakat radyoevinin spiker araştırıcıları, yetiştirmeği bu yönden, bu çalışma çerçevesi içinden ele alıyorlardı, imtihana bu broşürü okuyarak girecek bir kimsenin muvaffak olacağına inanıyorlardı.

Spiker adaylarına böyle iki sayfalık broşürler hazırlayıp vereceklerine kısa bir kurs yapsalar, deneseler, her adayı imtihana sokmadan önce, mikrofona çıkarıp, sesini ve konuşmasını banda alsalar, hem faydalı elemanlar temin edecekler, hem de devlet radyosunun kekeme unsurlarının yerine daha iyilerini, daha mükemmellerini getirmek imkânını elde tutacaklardı. Bu düşünülemezdi, bir broşür, program müdürünün kaleminden satır satır iki yaprak kâğıda dökülür, mesele halledilmiş olur, giderdi..

Tarihi bir türlü belli olmayan spikerlik imtihanına işte radyoevi, tedbir diye hazırladığı bir broşür ile bu şekilde giriyor. Halbuki bir spikerin nasıl yetişmesi lâzım geldiği hususunda program müdürünün Avrupada bu işler üzerinde çalışmış bir insan olarak hayli malûmatı olması icap eder. Bir spikerin hangi kelimelerde, hangi mevzularda vurgulu konuşması, o mevzuun hakkını vermesi icap ettiği bir broşür ile anlatılmak yoluna gidilirse, radyoevine yeni kekeme spikerler kazandırmaktan başka hiç bir şey yapılmış olmıyacaktır. Halbuki Avrupa memleketlerinde spikerlerin sadece seslerinin güzelliğine değil, lisanlarını da iyi bilip bilmediklerine dikkat edilir, bir başka memleketin lisanını bilmelerine de dikkat edilir, halbuki bizde, Türkçeyi iyi bilmezler, öğrenir deriz. Başka lisandan nasipleri hemen biç yoktur, bültenlerdeki yabancı isimlerin telâffuzlarını ezberletmek suretiyle bu spikerlere lisan öğretmek yoluna gideriz.

Bizde bir spiker

Bizde bir. spikerin dakikada kaç kelime söylediği radyoevi tarafından tespit edilmiştir. Bizde en iyi cinsten bir spikerin dakikada söylediği kelime yetmiş ilâ seksen arasındadır. Ve bu rakam da bir "muvaffakiyet" olarak gösterilmektedir. Halbuki, bir Avrupa memleketinin radyosunda bulunan spiker, dakikada en aşağıdan yüz elli kelime söyler.. Bizim ile onlar arasındaki fark yüzde yüz aleyhimize olarak kendini göstermektedir. Fakat, her işin çaresini, her karışık yanlış davanın bir tevilini bulmakta gecikmeyiz. Ve deriz ki; filhakika bizde bir spiker dakikada yetmiş kelime okuyabilir, belki bu rakam azdır, ancak Türkçenin zorluğunu göz önünde tutmak zorunda bulunuyoruz. Çünkü, Türkçe gibi ağdalı bir lisan hızlı okunduğu ve bir dakikaya yetmiş kelimeden fazlası sıkıştırılmak lazım geldiği takdirde anlaşılmaz, içinden çıkılmaz bir hâl alır.

Yazıktır Türkçeye yapılan bu iftiraya! O kadar ki, yabancılar bu meselede de her allahın günü bizim ilgilileri yalancı çıkarmak için çalışmaktadırlar. B. B. C. radyosunun Türkçe yayınını dinleyiniz, bu yayında Türkçe konuşan iki spiker vardır, bir kere Türkçeye bizimkilerden daha hâkimdirler ve o kadar hâkimdirler ki, bir dakika içinde yüz elli kelimeyi hem de mükemmel anlaşılır halde söyliyerek herkesi mahçup ederler. Bilmiyoruz, spikerlerimizi de hariçten mi ithal etmek zorunda kalacağız, yoksa spikerliğe program müdürü ile birlikte yeni bir anlayış mı geldi. Çünkü program müdürünün takdim ettiği programlara bakıyoruz da, dakikada yetmiş değil, otuz kelime zorlukla ağzından dökülüyor.

Spikerlerimizin daha iyi olması için, bugünkü kötü durumu tevil edeceğimiz yerde, yeni imkânlar peşinde koşmak zorunda kalsak daha iyi olacaktır, yeni yetişenleri kurslara tâbi kılmak fikrine karşı radyoevi ilgililerinin söyliyecekleri de şimdiden bellidir: Para yok... Halbuki bütçe i komisyonu radyoevlerine bu sene her seneden fazla tahsisat ayırmıştır, hem de daha iyi olmaları, daha mükemmel bir neşriyat yapabilmeleri için... Tahsisat ayrılmamış olsa bile, her dakika halkın karşısında olan bir müessese için bu hiç bir zaman bir mazeret olmaz. Hem de halkın vergisini ödediği bir âletten bu kadar kötü Türkçeyi duymasına da kimsenin gönlü razı gelmez.

Cep tiyatrosu
Ama henüz delik

Cep tiyatrosu

Modern "Antigone"

Sanat sevenler lokalindeki orkestra mahalli biraz yüksekçe olduğu için sahne vazifesini görmekte idi. Hoş, burada sahneye de ihtiyaç yoktu ama, alışkanlıkla kullanılıyordu.

Hatları keskin fakat sevimli yüzü ufak tefek bir genç kız siyah bir elbise giymiş, sahnede acı acı gülüyor ve: "Korkaksın Kreon, korkak" diyordu... "Hadi beni öldürtsene, ne duruyorsun, korkuyorsun değil mi?" diye, mümkün olduğu kadar yaşlı görünmeğe gayret eden bir gence hitabediyordu.

Genç kız Antigone idi, karşısındaki adam da Kreon.

Aslında bu Antigone eski Yunan krallarından Menelaos'un kızı idi. Menelaos, bilmiyerek babasını öldürmüş ve öz ablasiyle evlenmiş, bu hakikati öğrenince de kahrolmuş bir kahraman idi. Öldüğü zaman iki erkek, iki de kız çocuk bırakmıştı. Fakat hayırsız oğullar birbirini öldürmüş, kala kala, dünyada iki kızı kalmıştı. Kraliçenin ölümünden. sonra boş kalan Thebai tahtına, kraliçenin kardeşi Kreon oturmuştu. Kreon iyi kalbli bir adamdı ama, devlet idaresinde vazife ekseriya vicdanın aksine hareketi icabettiriyordu. Birbirini öldüren kral oğullarından birisine, ananeye uygun, muhteşem bir cenaze merasimi yaptırıp, sevmediği bu hain evlâdın mezarı başında mersiye bile söylemişti. Fakat ikinci oğul, ailenin bütün günahlarına karşılık, gömülmekten bile mahrum bırakılmıştı.

Antigone işte bu hareketi af edemiyordu. Kardeşinin, bir köpek ölüsü gibi, güneşte kokmaya terkedilmesine tahammülü yoktu. Her ne bahasına olursa olsun, cesedi gömmeye karar vermişti.

Bir gece, cesedin başındaki nöbetçilerin gafletinden faydalanarak kardeşini kısmen gömmeye muvaffak olmuştu. Fakat başladığı işi tamamlamak için ikinci teşebbüsünde, tırnakları ile toprağı kazarken yakalanmıştı. Kralın emrine karşı geldiği için kanun gereğince öldürülmeliydi. Fakat Antigone herhangi bir vatandaş değildi. Bir kere kral kızı idi, sonra da Kreonun oğlu Haymon'un sevgilisi idi. Yakında evlenmeleri kararlaştırılmıştı.

Kreon, Antigone'nin işlediği suçu gizlemeğe ve vakaya şahit olan askerleri yok etmeğe, bu suretle de Antigone'nin yaşayıp oğlu ile evlenmesini temine hazırdı. Fakat Antigone'nin gözünde, ecdadının haysiyetine sürülen bu lekeyi temizlemekten, kardeşini toprağa gömmekten başka bir şey yoktu. Ölürse, bu uğurda ölecekti. Nitekim bu yolda öldü ve beraberinde sevgilisi Haymon'u da götürdü...

Yunan mitolojisinin bu trajik hikayesini modern bir anlayışla işleyen ve trajedinin insancıl tarafını yoğurarak bir modern "Antigone" yazan Jean Anouilh'in bu eseri bir kaç sene önce Devlet tiyatrosunda temsil edilmişti. Şimdi Ankara aynı eseri bambaşka bir çerçeveden seyrediyordu.

Bir müddet evvel İstanbulda faaliyete geçen Güzel Sanatlar Akademisi tiyatro ekibi, bu eseri ele almış ve hazırlamıştı. Sanatsevenler Kulübü, Cep Tiyatrosunda, talebelerin bu eserini Ankaralılara da göstermeğe karar vermiş ve ekibi şehrimize davet etmişti. Amatör gençler geldiler ve üç günde yedi oyun vererek takdirlerimizi alıp gittiler.

Genç amatörlerin "Antigone" yi temsil edişlerinin mükemmel olduğu söylenemez. Esasen ilk adımda kendilerinden bunu istemeye hakkımız yoktur. Bununla beraber, aralarında dikkati çekenler de yok değil. Teşebbüsün ehemmiyeti de buradadır. Görülüyor ki son senelerde yüksek tahsil gençliği tiyatroyu benimsemekte, fiilen çalışmak suretiyle memleket tiyatrosunun kalkınmasında tesirli rol almaktadır. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinin de hareketini bu zaviyeden mütalaa ediyoruz. Gerçek tiyatroyu bu teşebbüslerin yaratacağından şüphe edilmemelidir. Bu çalışmalar neticesindedir ki Türk tiyatrosunun müellifi yetişecek, sahnemiz yeni ve kültürlü eleman kazanacak ve tiyatro seyircisi istenilen seviyeye yükselecektir. Daha ilk temsilde karşımıza çıkan Antigone rolündeki genç kız nöbetçi askerlerin kıdemlisi ve dadı rolündeki akademi talebesi, sahnede işlenmeye müsait birer cevher olduklarını gösterdiler. Tiyatromuzun yakın gelecekte büyük bir hamle ile kalkınacağını, bu hareketlere bakarak tahmin etmekle aldanmış olmıyacağız.

Bir başka Anouilh

İstanbul Teknik Üniversitesi talebelerinden şu mektubu aldık:

"Amatör tiyatro topluluklarına gösterdiğiniz yakın ilgiden cesaret bularak biz Teknik Üniversiteliler yeni başladığımız bir çalışmayı haber vermek istedik.

Uzun zamandır tiyatro kurmak isteyen bizlerin didinmeleri nihayet bu yıl gerçekletme yoluna girdi. Î. T. Ü. Sanat Kulübü'nün tiyatro kolunun bir çalışması olarak; Jean Anouilh'un "Hırsızlar Balosu" adlı komedi-balesini hazırlıyoruz. Yurdumuzda ilk defa oynanacak olan bu eser Teknik Üniversiteli bir arkadaşımız, Ergun Köknar tarafından dilimize çevrildi. Yardımlarını bizden esirgemiyen Max Meinecke'nin idaresinde "Hırsızlar Balosu" nu sahneye koyan, oynayan, dekorları, kostümleri hazırlıyanlar da hep Üniversitemizden.

Bunun yanında "levée de rideau" olarak - biz bunun Türkçesine "önpiyes" dedik - öncü Fransız tiyatrosunun tanınmış yazarlarından Eugene İonesco'nun "Ders" adlı kısa piyesini oynıyacağız.

Temsillerimize 9 Nisan günü konferans salonumuzda başlıyacağız.

Bizleri daha iyiye, daha doğruya götürecek olan ilgiyi göstereceğinize, kusurlarımızı ortaya çıkaracak tenkidlerinizi esirgemiyeceğinize inanıyoruz.

Büyük bir sanat iddiasiyle ortaya çıkmıyoruz. Çünkü daha çok yeniyiz: rejiden, dekorcuya kadar hepimiz, hemen hemen ilk defa bu çapta bir

Çalpan İlhan
Madem Antigone

işi ele almış durumdayız. Bütün isteğimiz genç arkadaşlarımıza imkan Vermek.

Saygılarımızla..."

Su teşebbüs de yukardaki yazıda izhar olunan temenninin gerçekleşme yolunda bulunduğunu gösteren yeni bir delildir.

Devlet Tiyatrosu

Kaynayan bir kazan

Devlet Tiyatrosu kanununa göre. Devlet tiyatrosunun sanatkar kadrosunda yer alıp rol oynıyabilmek için üç şarttan birisinin yerine getirilmesi icabetmektedir. Şartlardan, birincisi: Devlet Konservatuvarı mezunu bulunmak, ikincisi tiyatro sahasında şöhret sahibi olmak, üçüncüsü de: genç ve tecrübesiz olduğu halde fevkalâde kabiliyete sahip bulunduğu iddia edilenleri, jüri huzurunda imtihana tabi tutmak. Bu takdirde bile namzetler derhal kadroya alınmayıp muayyen bir staj devresine tabi olacaklardır. Bu suretle her aklına esenin bir kolayını bulup Devlet tiyatrosu sanatkârlığını basamak yapması önlenecek ve hiç olmazsa Devlet tiyatrosu sahnesi, iptizale uğramaktan masun tutulacak...

Devletin, resmi tiyatrosu için, kabul ettiği sanatkârlık makamı bu kanunla bir Devlet tiyatrosu'na lâyık elemanlar tarafından işgal edilmiş bulunacak. Ancak:

Bir taraftan meriyetten kaldırılmadığına göre yürürlükte bulunan bir kanun varken, öbür tarafta da bu kanunla zıt bir vak'a cereyan etmektedir:

Bilindiği gibi Devlet tiyatrosunda bir Othello hikâyesi vardır. Mevsim başından beri üzerinde çalışılan, zaman zaman rejisör ve personel değiştiren Othello kadrosunda, Devlet tiyatrosu sanatkârlarına lâyık görülemiyen, daha doğrusu Devlet tiyatrosu sanatkârlarının lâyık görülmedikleri bir İago rolü var.

Bu rol, mevsim başından beri muhtelif sanatkârlara verilip alındı ve nihayet, Devlet tiyatrosu kadrosunda sanatkâr olarak yer almamış, yani kanunen o hakkı ihraz etmemiş bir gence uygun görüldü. Şimdi her gün Büyük Tiyatroda yapılan Othello provalarında, sanatkârlar arasında ve sanatkârlara rağmen sahneye ilk adımını atan bu genç namzet İago rolünü prova etmektedir.

Devlet Tiyatrosunun artistleri bu yüzden infial halindedirler. Bunu anlamak ve kendilerine bir bakıma hak vermemek imkânsızdır... İyi veya kötü, senelerce emek vermişler, tahsil görmüşler, isimlerini duyurmuşlardır. Şimdi İago gibi güzel bir rol, ellerinden alınıp bir müptediye verilmektedir. Üstelik nizam ve kanuna da riayet edilmeden.. Bu hal tiyatroyu kaynayan bir kazan haline getirmiştir. Bilhassa kendilerini o role lâyık bulanlar Umum Müdür hakkında söylemediklerini bırakmamaktadırlar.

Fakat itiraf etmek lazımdır ki tiyatronun iç kavgaları seyirciyi pek az ilgilendirir. Seyircinin istediği, güzel bir piyesin güzel temsilini görmek, tiyatro zevkini çıkarmaktır. Ama İago rolünü oynayan ilk defa sahneye çıkıyormuş veya son defa.. Bunun bir ehemmiyeti yoktur. İş, muvaffak olmasındadır. Yoksa, şahsi kaprislerin, hatta hakların tatmin olunup olunmamasında değil. Nitekim Devlet tiyatrosu kanunu da bu hususu göz önünde tutarak genç ve tecrübesiz olduğu halde fevkalâde bir kabiliyet gösterenler için açık kapı bırakmıştır. Muhsin Ertuğrula bulunacak kabahat bu açık kapıdan kanuni şekilde girmemiş olması, namzetini bir jüri huzurunda imtihan etmemesidir. Bu ise, kendisinin "tabiatı aslî" sine pek uygundur.

Ama, Devlet tiyatrosu sanatkârları alınıyorlar diye eğer hakikaten kabiliyetliyse bir gence mühim bir rol tevdi etmenin aleyhinde bulunmaya imkân yoktur. Sanat, kanunların ve nizamların haricinde gelişir. Muhsin Ertuğrul bu neviden hareketlere pek meraklıdır ve bir bakıma iyi yapar. Gerçi her denemesinde muvaffak olduğunu iddia edemeyiz. Bunlardan bir çoğu muhteşem fiyaskolar halinde neticelenmiştir. İstanbulda Küçük Sahnede oynattığı Dişi Hamlet muvaffak olamamıştır. Buna mukabil İstanbulda 1.80 boyunda gençlerle yaptığı tecrübeden bugün tiyatroya bir kaç müsait sanatkâr kalmıştır. Şimdi İago rolü. hakkında da peşin bir hükme varmamak en iyisidir. Gerçi "kıdemli" oldukları için "kıymetli" olarak kabul edilmek isteyen Devlet Tiyatrosu sanatkârlarından bir çoğu genç namzedin işini zorlaştırmak için ellerinden geleni yapacaklardır ama onun yılma» ması lâzımdır. Muhsin Ertuğrulun da öyle.. Zira kanuna tamamı tamamına uymaması, ancak İago hakikaten başarı gösterirse affedilecek; aksi halde günahını - bize berbat bir İago seyrettirmek günahını . kat be kat arttıracak ve kendisini mesud edecektir.

Hüküm vermeden evvel bekliyelim ve görelim. Her halde "Othello" alâka uyandıracaktır.

Resim

Jürinin kararı

Güzel Sanatlar Akademisi hocalarından ikisi, Devlet Resim sergisi jürisinin kararını öğrendikleri zaman pek ziyade şaşırdılar. Jüri, eserlerinden bazılarını reddetmişti. Bu hocalar Ayetullah Sümer ile Şeref Akdik idi. İşin en tuhafı bunlardan ikincisi bir kaç sene evvel Devlet mükâfatını da kazanmıştı. Fakat işte bu yıl, jüri eserlerini reddediyordu.

Hadisenin, normal olarak dikkatimizi çekmemesi gerekirdi. Nihayet her jüri, kendisine sunulan tabloları gözden geçirir, beğendiklerini kabul eder, beğenmediklerini reddederdi Bu, onun tabii hakkıydı. Ama garip olan, jüride Güzel Sanatlar Akademisinin başka hocalarının bulunması ve bunların, kendi meslekdaşlarının eserlerini redetmeleriydi. Şimdi, eserleri aynı Akademide ders veren başka profesörler tarafından reddedilen bu hocaların, talebelerinin karşısına nasıl çıkacakları hususu merak uyandırıyordu. Gerçi her ressamın her eseri mutlaka mükemmel olmazdı ama, nihayet talebeler de insanın suratına gülüverirlerdi:

"— Hocam, derlerdi, sen böyle söylüyorsun ama bizim başka hocamız da senin eserini Devlet sergisine bile lâyık görmedi.."

Her halde tuhaf bir vaziyet vardı ve buna yol açan her yıl jürinin âdeta sıraya göre teşkil edilmesiydi. İhtimal ki seneye de jüride Ayetullah Sümer ve Şeref Akdik bulunacak onlar da bu seneki jüri azasından Zeki Faik İzerin, Halil Dikerin veya Feyhaman Duranın şu veya bu tablosunu reddedeceklerdi. Böylece hikâye sürüp gidecekti.

Şimdi resim muhiti, bu meseleyle meşguldür.

İstanbul

Çığır Sahne'de Fidanaki

Bahsimiz, İstanbulda Çığır Sahnede oynanmakta olan Fidanaki isimli Rumcadan tercüme esere aittir. Pandelli Horn'un, devrini tamamlamış bir sanat nevini - Melodram - temsil eden Fidanaki, namus anlamının macerasını hikâye etmektedir. Sanat değeri olmamakla beraber, sırf iffet, namus, iğfal, ihtiyaç, para gibi içtimai cazibesi olan kelimeleri sık sık kullanması sayesinde halkı çekmekte devam eden bu nevi eserlerin, ileri hamle iddiası olan bir tiyatroda sahneye çıkarılması hazindir. Üstelik o tiyatronun mümessili olan sanatkârlar, bir kaç yıl evvel aynı eseri en kuvvetli kadrosu ile temsil ettikten sonra, bu gün, derme çatma bir sahnede, zayıf bir kadro ile Fidanaki'yi tekrarlamakla neyi ispat etmiş oluyorlar?

Avni Dilligil ve arkadaşlarının, Çığır sahnede aylardanberi gösterdikleri- metanet, takdire değer. Ancak bu topluluktan, fedakârlıklarının sanat hayrına olması beklenirdi. Sermayesiz ve gelirsiz bir tiyatroyu madem ki her şeye rağmen yaşatmak iddiasındadırlar, hiç değilse, tiyatro sanatımız için bir kazanç olabilecek eserler seçseler, sahnemize yeni eserler kazandırmak suretiyle, topluluklarının adına uygun - Çığır sahne - faaliyette bulunsalar...

Alkış, o zaman Çığır Sahne'nin hakkı olabilir.

Sanat hareketleri

** Helikon Derneği Lokalinde 16 Nisan Cumartesi günü Leyla Camsız Resim Sergisi açılacaktır.*

S P O R

Türkiye - Fransa millî maçından görünüş
Doksan dakika havaya kafa salladık

Futbol

Milli Maç

Haftalar var ki sahifelerini spora tahsis eden gazetelere bir göz atan okuyucular Fransızların "B" takımına karşı "A" takımımızla çıkmamıza ait yeni bir iddia hatta itham ve dedikodu ile karşılaşmamış olsunlar. Eski Federasyon tarafından imza edilmiş olan protokol spor severlerin canını bir hayli sıktı. Her yerde ayni laf ediliyor ve aynî sualler soruluyordu. Neden onlar "B" de biz "A". Rakibimizin kendisini büyük gördüğü bir hakikattir. Fakat biz eğer futbol vadisinde onlarla başabaş olduğumuzu iddia ediyorsak, o zaman "B" takımlarını hezimete uğratmamız icap ediyordu. Pazar günü işte böyle bir fırsat elde etmiştik. Fakat ne yazık ki bu mühim kozu kullanamadık. Kafile başkanı Gaston Barreau "kazanmak hakkınızdı son dakikada eğer Fontain golü yapmış olsaydı hakkınız olan bir galibiyeti çalmış olacaktık. "A" takımımız da güzel oyununuz karşısında bundan başka netice alamazdı" dedi.

Kabul etmek lâzımdır ki bu sözler bir parça Gaston Barreau'nun nezaketinden ileri geliyordu. Milli takımımız vakıa elde etmiş olduğu fırsatlardan faydalanabilseydi galip gelirdi. Ama ayni gün İsveç'i "A" takımı ile çıkıp 2-0 yenen Fransızları pazar günkü oyunumuzla yeneceğimiz şüphe götürür. Sabahın erken saatlerinde Mithatpaşa stadının bahtsız oyuncuları koltuklarında nevaleleri ile yer bulmak için yola düşmüşlerdi. Sıkı bir emniyet tertibatı alınmıştı. 10.30 da genç milli takım Adalet ile hususi bir maç yaptılar. Gençler bu maçta profesyonel ligin kuvvetli takımlarından olan Adaleti 3-1 yenmeğe muvaffak oldular. Stada erken gelenler 12.00 ye kadar güzel bir oyun seyrettiler. 12 den 15,30 a kadar vakit geçirmek çok güç oldu. Şehir bandosu saat 15.00 de sahaya girerek seyircilere bir iki tarihi marş dinletti. Artık heyecan son haddini bulmuştu. Maç saati yaklaştı. Takımlar sahaya çıktılar. Milli takımımızın sahada görünüşü büyük tezahürata vesile oldu. İlk devrede rüzgâr altında olmamıza rağmen çok güzel bir oyun çıkardık. İkinci devrede ise yakalamış olduğumuz pek çok fırsatı kullanamadık. Böylece Akdeniz kupası maçında bir beraberlik ve bir mağlûbiyetle sonuncu durumdayız.

Genç Milli takım Romaya hareket etti

Esmer, kısa boylu, kır saçlı bir adam son olarak tayyareye binerken gazetecilere: "İyi neticeler alacağımızdan eminiz. Gençlerimizin yüzümüzü güldürmemeleri için biç bir sebep yoktur". dedi. Hadise 4 Nisan Pazartesi sabahı saat 10,30 da Yeşilköy hava meydanında cereyan ediyordu. Bu sözü söyleyen zat Federasyon ikinci başkanı Hakkı Yetendi. Hakkı Yeten, Romada yapılacak olan Dünya Junior takımlar turnuvasına iştirak eden genç milli takımımızın kafile başkam idi.

Bilindiği gibi genç milli takımımız usun müddetten beri bu maç için hazırlanmıştı. Bundan beş ay evvel bütün bölgelere birer tamim gönderilerek başlanan bu çalışmalar, bir ara F. t. F. A. nın bizi Avrupa camiasından saymaması ile kesilmişti. Fakat 3 Martta Federasyona üye olduk. Bu tarihten itibaren tekrardan hummalı bir faaliyet gösterilmiş Ankara, İzmir ve İstanbul bölgelerinden teşkil edilen genç takım karmaları İstanbulda final maçlarını yapmış ve millî kadroya bu maçlar neticesinde 16 futbolcu alınmıştır. Genç millî takımımız Romada ilk karşılaşmasını 6 Nisanda Yugoslavya, 8 Nisanda Macaristan ve 10 Nisan tarihinde de Lüksemburgla yapacaktır. Bizim gurubumuzda yukarda maç tarihlerini sıraladığımız milletler vardır. F.İ.F.A. son defa aldığı bir kararla dünyadaki gençleri tanıştırmak ve kaynaştırmak maksadiyle yapılan müsabakalardan şampiyonluğu kaldırmıştır. Yani turnuvaya iştirak eden her millet sadece kendi gurubunda derece alacaktır. Bunun haricinde şampiyonluk gibi araya bir iddia ve zıddiyet sokacak bir paye verilmiyecektir. Umumi kanaat az zamanda yapılmış olan bu çalışmalar neticesinde gençlerimizin temsil vazifesini yapacakları merkezinde toplanıyor.

Basın toplantısı

1 Nisan Cuma günü Futbol Federasyonu Başkanı Hasan Polat gazeteciler Cemiyetinde bir basın toplantısı yaptı. Saat 14,00 te üst salonda bütün spor yazarlarının hazır bulunduğu gözlen kaçmıyordu. Mevzu hakikaten cazipti. Federasyon başkanı çetin bir maç arefesinde yapılmış olan hazırlıkları açıklıyacaktı. Halinden iyi hazırlanmış olduğu anlaşılıyordu. Gazetecilerin huzuruna ilk defa çıktığı gibi heyecanlı değildi. Zaman nefsine olan hakimiyetini arttırmıştı. Hasan Polat söze

Milli takım kaptanları
Başladıkları gibi bitirdiler

Hasan Polat
Şimdilik izahat, izahat....

gazetecilere teşekkürle başladı. Ve kısaca genç milli takım ve millî takımımızın durumu hakkında şunları söyledi:

"— Avrupa camiasından sayılmadığımız için genç milli takım davasında huzuru kalple çalışamadık. Ancak 3 Martta Federasyonumuz F.İ.F.A. ya üye olduktan sonra çalışmalarımıza hız verebildik. Buna rağmen az zamanda büyük bir ilerleme kaydettik. Gerçi hata yaptığımız taraflar var. Meselâ statüye aykırı olarak üç profesyonel futbolcuyu kadroya almıştık. Ama hatamızı kısa zamanda telafi ettik. Ve bu kıymetleri mecburen kadro dışı bıraktık. Yaş mevzuunda ortaya atılmış olan dedikoduların hakikatle alakası yoktur. Arzu edenlere nüfus kâğıtlarını gösterebiliriz. A milli takım çalışmalarına gelince, ilk toplantıda da söylediğim gibi ilerde yapacağımız milli temasları da göz önüne alarak kampa fazla eleman aldık. Mısırlılardan aldığımız bir telgrafta 15 Nisanda İstanbulda yapılacak olan maçın anule edildiği bildiriliyordu. Biz de bunun yerine İtalyanın yaptığı tekitti kabul ettik. 19 Haziranda Triyestede Doğu Akdeniz kupası maçının revanşını yapacağız. Biz federasyon olarak sadece program yaptık. Bu programı tatbik mevkiinde olan antrenör ve seleksiyonerler vazifelerini hakkı ile yaptılar. Hiç bir zaman evvelce olduğu gibi milli takım antremanları 10 ilâ 12 kişi yapılmadı.,,

Basketbol

Lig maçları

Fenerbahçe yenilmez armadayı bir kere daha mağlûp ederek İstanbul lig şampiyonu oldu. Geçen hafta Cumartesi akşamı Spor ve Sergi sarayında bir örfi idare havası esiyordu. Tam 2841 polis ve polis görevlisi maç akşamı sergi sarayının etrafını sıkı bir kontrol altına almıştı.

Basketbol liginin sonu

Fenerbahçe şampiyon

Bir kilometre öteden davetiye ve bilet göstermek şarttı. Hoş buna rağmen gene bedavacılar turnike önüne kadar gelmişlerdi. Bu maç eski maçlarla mukayese edilmiyecek kadar patırtısız oldu. Ne davul zurna, ne kaynana zırıltısı ne de alışılmış olan galiz küfürler ve naralar ortalığı çınlatmıyordu. Doğrusu bu hâl yadırgandı. Asrın sporu, alınmış olan emniyet tertibatı ile fena bir maceraya girmekten kurtulmuştu. Her şeye rağmen örfi idarenin yerinde olduğu anlaşıldı. Bu sıkı tertibat bizzat Vali Gökay'ın emrile alınmıştı. Kordonu aşamayanlar Valiye beddua etmiş olmalıydılar ki, Kadıköyspor - Darüşşefeka maçı oynanırken sahanın kıyısından geçen Gökay bir top darbesi ile yere düştü. Sporcu valimiz gençlerin yardımı ile ayağa kaldırıldı. Bu hal tribündekilerin tezahüratına vesile teşkil etti. Gökay onları selâmlamakta gecikmedi. Fenerbahçeliler maçın bidayetinden sonuna kadar hücum insiyatifini ellerinde tutarak bu iddialı karşılaşmayı neticede 57-46 kazandılar. Ondan evvel Kadıköyspor Darüşşefeka maçı 44-38 Kadıköysporun galibiyeti ile sona erdi. Fenerbahçelilerin kazanmış oldukları lig şampiyonluğu basketbolün tarihinde bir dönüm noktası teşkil etmektedir. 16 senedir şampiyonluk tahtını işgal eden Sarı Kırmızılılar bu mevkii böylece ezeli rakiplerine bırakmış oluyorlar. Bu efendice rekabetin basketbol sporunda bir hamle teşkil edeceği muhakkaktır.

İdare

İzmirin düellosu

Hep öyledirler, nedense yenildikçe maç teklif ederler. En son Cumhuriyet kupasında da Ankaraya karşı güzel oynamışlar fakat rakibin üstün oyunu karşısında mağlûp olmaktan kurtulamamışlardı. O zaman da Ankara karmasiyle her zaman oynayıp kazanacaklarını kati bir lisanla bildirmişlerdi. Fakat bu bir şarta bağlıydı, saha Ankara olmıyacaktı. Bunun dışında İzmir karması, Ankarayla oynamaya hazırdı. Zaman çabuk geçti. Ankara ve İzmir'in genç karmalarına tekrar karşılaşmak imkânı sağlandı. Hem de İstanbul'da. Genç karmalar arasında tertiplenen turnuvada İzmir ile Ankara karşılaştılar. İzmir, güzel oynamasına rağmen Ankara'nın gençlerini altedemediler. Ankaralılar 6 güzel golle galibiyetlerini süslediler. İzmirin düellosu istediği gibi yabancı bir sahada yapılmış ve Ankara kuvvetini bir kere daha göstermişti. Fakat İzmir idarecileri buna rağmen yine yüksekten konuşuyorlardı:

— Biz Ankara ile istediği sahada oynamağa hazırız.

Dikkat ederseniz bu seferki konuşmada ufak bir değişiklik vardı. İzmir idarecileri Ankarada da oynamaya razı görünüyorlar. Fakat hadi Ankarada Cumhuriyet kupasındaki mağlûbiyet şanssızlık ve kaza diyelim. İstanbuldaki son açık farklı mağlûbiyete ne isim takacağız? İzmir idarecilerini tekrar böyle yüksekten konuşmaya sevkeden amillerden biri de İstanbul'u 3-1 mağlûp etmeleridir. Bu galibiyet anlaşılan onlar üzerinde bir vitamin ve kalsiyum enjeksiyonu tesiri yaratmış. Fakat unutmasınlar ki galibiyet gollerini İstanbul takımının müdafaası kendi hatasiyle İzmire hediye etmiş. Kendi kalelerine iki İzmir golü (!) atmışlar. Arabın sözü akla geliyor: ''Halep oradaysa arşın buradadır". Ankaralıların İzmir'e bir defa da bu sözü hatırlatmaları belki doğru olur. Onlara üçüncü ve son bir şans daha vermek lâzımdır. Hiç olmazsa Ankara, İzmir defisini son defa kabul etsin ve galibiyetlerinin bir tesadüf olmadığını göstersin. — C.S.

İyigün Ailesi

Bir Piyango Talihlisi Değildir

KENDİ EVLERİNİ DİĞER ARZU VE İHTİYAÇLARINDAN AYIRDIKLARI PARALARLA VE BUNA İLÂVETEN

YAPI TASARRUFU

SİSTEMİNİN GENİŞ İMKÂNLARİYLE KURMUŞLARDIR.

YAPI TASARRUFU HESAPLARININ MAHİYETİ NEDİR?

Yapı Tasarrufu, bir ev yapmak için yetecek parası olmayan vatandaşlara bu imkânı muhakkak temin eden gayeli bir tasarruf yoludur.

İnşa ettireceği ev bedelini Türkiye Emlâk Kredi Bankası nezdinde biriktirecek vatandaşa evini tamamen yapıp bitirmesine yetecek kredinin tahsis edileceği peşinen vaad ve taahhüt edilmektedir.

YAPI TASARRUFU HESABI İLE NE MİKTAR KREDİ TEMİN EDİLİR?

Yapı Tasarrufu hesabında para biriktiren vatandaşlara yaptıracakları ev bedelinin % 90 nı geçmemek üzere % 5 faizli 20.000 lira ve bu yetmezse Banka usulleri dahilinde % 7 faizli 10.000 liraya kadar munzam kredi verilmektedir.

BU KREDİLERİN VADELERİ NE KADARDIR?

% 5 ve % 7 faizli kredilerin vadeleri 10 yıldan başlıyarak 20 yıla kadar çıkmaktadır.

YAPI TASARRUFU KREDİLERİNİ NE KADAR MÜDDET İÇİNDE ALMAK KABİLDİR?

İstediği kredinin dörtte birini 18 ayda Yapı Tasarrufu hesabında biriktiren vatandaş, mukavele ile tâyin edilen krediyi almağa hak kazanır.

TÜRKİYE EMLÂK KREDİ BANKASI, HER YIL (15000) DEN FAZLA VATANDAŞI EV SAHİBİ YAPMAKTADIR. KURACAĞINIZ MESKEN İÇİN LÜZUMLU UCUZ FAİZ VE UZUN VADELİ KREDİYİ ANCAK, EMLÂK BANKASINDA AÇTIRACAĞINIZ

Yapı Tasarrufu

HESABINDA BİRİKTİRMEK SURETİYLE MUHAKKAK TEMİN EDEBİLİRSİNİZ. KENDİ EVİNİZE, TALİHE, TESADÜFE GÜVENMEDEN SAHİP OLMANIN TEK EMİN YOLU BUDUR.

TÜRKİYE EMLÂK KREDİ BANKASI